ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

6-7 Nr. 1934 m. Birželio-Liepos mėn. XXIV

Štai jau ir atostogos!

Mielas jaunime!

Kada jau kada, bet atostogoms skirstindamiesi jūs esate kuo mažiausiai nusiteikę ilgų «pamokslų» klausyt. Tat šį kartą ir aš su jumis kalbėsiuos kuo trumpiausiai.

Atostogos—tai moksleivio didžiausias džiaugsmas. Berods, integralinį, arba paprasčiau pasakant, pilnutinį džiaugsmą jos suteikia tik darbščiam moksleiviui, be jokių sąlygų—be pataisų ir vasaros darbų—pakeltam į aukštesnę klasę, arba visai mokyklą baigusiam.

Mano troškimas—kad visi «Ateities» skaitytojai ir šiais ir visais kitais metais kaip tik priderėtume tokių moksleivių kategorijai, arba grupei, kurie galėtų džiaugtis pilnutiniu atostoginiu džiaugsmu.

Tat kaip džiaugsimės per mūsų visus metus lauktas ir uždirbtas šių metų atostogas?

Nagi, pirmiausia, padėsime vadovėlius į šalį (žinoma, tvarkingai, o nesviesime juos kaip nekenčiamą daiktą kur į kampą, nes po atostogų jų vėl prireiks) ir atsikvėpsime.

Kurie esame iš kaimo, tie parvykę į mūsų gimtuosius namelius viską juose apžiūrėsime, pavaikščiosime po lauką, pasigėrėsime žaliuojančiais javais ir nuo žiedų mirgančiomis lankomis. Visa tai mums primins gamtos Gerąjį Kūrėją bei palaikytoją ir mūsų Maitintoją, ir pripildys mus Jam dėkingumo jausmais.

Taip «atleidę viržius» begoglinėdami, su namiškiais praeitų metų įspūdžiais besidalindami, jiems visokių įdomybių bepasakodami nė nepasijusime, kaip praeis pirmoji atostogų savaitė ir jau teks pradėti ruoštis dalyvaut Eucharistiniame Kongrese Kaune, į kurį Birželio mėn. 29—30 ir Liepos mėn. 1 d. suplauks visa Katalikiškoji Lietuva.

Rengiantis į tą Kongresą mums teks daug padėti kitam katalikiškam kaimų, miestelių ir miestų jaunimui, kad jis galėtų tinkamai susitvarkyti, kongresan atvykti ir jame gražiai pasirodyti.

Su tuo provincijos jaunimu į kongresą vyksime ir mes patys ir Kongrese organizuotai dalyvausime. Kada ir kas veikti atvykus, rasime nurodyta Kongreso vadovėly.

Kongresui pasibaigus Liepos m. 2 d., skirstysimės. Vieni atgal į namučius, kiti gal būt sumanysime dar kur ir toliau paekskursuot, gražiąjį Lietuvos gamtą, bet drauge ir jos gyventojų skurdą pamatyt, kad labiau užsidegtume pasiryžimu tą skurdą mūsų tėvynėje sumažint kiek tatai nuo mūsų katalikiškų inteligentų pareis.

Po ekskursijų ar be jų, tiesiai iš Kongreso grįžus į gimtuosius namučius, mums didžiausioji atostogų dalis teks praleisti betgi tuose namučiuose.

Ką čia mes veiksime? Nagi, pirmiausia padėsime mūsų mamytėms ir tėveliams, sesutėms ir broliukas jų kasdienius vadinamus fizinius darbus darbelius dirbti. Šiuos darbus dirbinėjant, mums drauge bus ir geriausias dvasinis mūsų galvoms poilsis ir drauge pritaikintas, naudingas sportas.

Kvailas «ponavimas», prie jokio namų ruošos ir lauko darbo nė piršto neprikišant, o tik pavėsy dribsant ir į vakaruškas vaikščiojant, turi būt mums visai svetimas!

Mes turime atsimint, kad darbo nėra nė «juodo», nė «balto», bet visoks darbas, taigi ir rankų, arba fizinis, darbas yra žmogaus pareiga, jo Leidėjo jam uždėta, kad jis tuo būdu sau ir savo artimui padėtų.

Gana jau skirstyt darbą į neteisingai vadinamą «juodą» ir dėlto negarbingą bei vengtiną, ir «baltą», «inteligentišką», «padorų». Tai visai netikęs darbo paskirstymas. Visokį visokiausį darbą, pradedant nuo vad. «inteligentiškiausio» iki vad. «juodžiausio», tegalima skirstyt į dorą ir nedorą.

Nedorą darbą tikrai galima ir juodu darbu pavadinti. Tat nuo šio laiko ir susitarkime, kad juodu darbu mes vadinsime tiktai nedorą darbą, visokių visokiausių kriminalistų darbą, vis tiek ar tas darbas būtų inteligentiškų ar bemokslių kriminalistų padarytas. Mat, kriminalistų esama ne tik bemoksliuose, bet ir inteligentuose, šviesuoliuose. Tiktai kai kriminalistai bemoksliai, eiliniai paprasti žmonės, paprastai teisiami teismo ir sodinami kalėt, intelingentiški kriminalistai už savo daug piktesnius darbus ne tik kad nesodinami į kalejimus, bet gyvena laisvėj, kaip ir visi dori žmonės, ir dažnai netgi savo kriminalinius darbus visiems afišuoja ir jais bravuoja, giriasi, didžiuojasi.

Čia turiu galvoj ypač vieną šitokių į kalėjimus nesodinamų inteligentiškų kriminalistų rūšį: tai tuos, kurie žmonių, pirmoj eilėj jaunimo galvose griauja Kristaus ir Bažnyčios mokslą ir tuomi drauge jų širdyse dorą, tokiais ar kitokiais būdais platindami ištvirkimą, palaidumą.

Su šitais tat didžiausiais mūsų tautos ir valstybės neprieteliais reikia visiems katalikams, seniems ir jauniems, dideliems ir mažiems, stot į kovą.

Nuo pareigos stot į darbą ir kovot su šitos rūšies piktadariais nesi laisvas nė tu katalikiškas besimokąs jaunime net

savo atostogų metu. Tat iš čia eina ir antroji tavo darbo rūšis atostogų metu.

Padėdami saviškiams namų ir laukų rankinius darbus dirbti, jūs, jaunosios draugės ir draugai, dar turite nė minutę laiko neužmiršti, kad jūs esate nėkieno neverčiami, o tik savo geru noru, taigi savanoriškai pasiryžę būti atnaujintojais Kristumi pirmiausia savęs, o paskui jau ir savo aplinkos. O šioks jūsų didžiausiai kilnus pasiryžimas jus jau įstato į darbą ir kovą su visa kuo, kas griauja krikščioniškos gyvenimo tvarkos supratimą žmonių galvose ir dorą jų širdyse.

Kova su visu tuo nedorumu, kuris šiandien žudo tautas ir valstybes, kuris ypač pražūtingas mūsų mažai Lietuvai, šiandien vadinama Katalikų Akcijos vardu. Šios a k c i j o s, arba veikimo, v e i k ė j u šiandien p r i v a l o b ū t i k i e k v i e n a s k a t a l i k a s; pirmoj eilėj tai inteligento kataliko, kad ir jauno, yra pareiga. Taigi, atostogų metu, jaunime, tave dar laukia Katalikų Akcijos darbas.

Kad teisingai suprastum ko siekia Katalikų Akcija, pirmiausia turi gerai susipažinti su jos uždaviniais ir siekimais. Geriausias, tiesiog klasikiškas vadovėlis lietuvių kalba šiam reikalui yra Ekscelencijos Panevėžio Vyskupo Kazimiero Paltaroko 1929 m. paskaita: «Katalikų Veikimo Centras ir jo svarbiausi uždaviniai Lietuvoje» (KVC leidinys).

Padėję mokyklinius vadovėlius į šalį, atostogų metu gerai įsiskaitykime į šitą vadovėlį, kuris tikrai kad yra už visus kitus jūsų vadovėlius ir trumpiausias (tik $15^1/_2$ pusl.!) ir pigiausias (tik 20 centų!). Į jį įsiskaitę ir įsigyvenę pamatysite ir pajusite, kur, kada ir kas reikia mums veikti kaip Katalikų Akcijos nariams.

Paprasčiausio pavidalo jūsų praktiškas veikimas bus pagal savo jėgas padėti jau veikiančioms katalikų organizacijoms, kurių vardai ir veikimo sritys jums yra žinomi. Prie jau esamų tokių organizacijų šiais metais dar prisideda Lietuvos Krikščionių Darbininkų Sąjunga. Kiekviena(s), žinoma, eis padėt tokiai organizacijai, kuriai jaus turįs daugiau patraukimo ir tikėsis būti naudingiausia(s).

Šis darbas bus mūsų apaštalavimas Kristaus dvasia. Jis mūsų nenuvargins, bet tik įdomiai paįvairins mūsų vasaros meto gražų ir tikrai moderniškai katalikišką atostogų praleidimą.

Linkiu tat jums šias atostogas šitaip ir praleisti!

Jūsų *Pr. Dovydaitis*

Istorinis kontinuitetas ir patrijotizmas

J. Gobis

Mūsų tautos himne išreikštas noras, kad gyvoji mūsų tautos karta iš praeities sau semtųsi stiprybės kūrybos darbams. Ta idėja rodo, kad nacionalinio mūsų himno autoriaus būta gilaus vyro. Kad ir būdamas pozityvistas, Dr. V. Kudirka vis dėlto suprato, kad istorinis kontinuitetas, gyvųjų dvasios jungimasis su jų sentėvių idealais ir tradicijomis, yra rimta socialinė jėga.

Tautiškumas visų pirma yra istoriškas paveldėjimas; visos nacionalinės vertybės, kaip kalba, tautosaka, liaudies menas, papročiai, visuomeniniai pastatai (bažnyčios, pilys), valstybė, yra kilę ne revoliucijos, ne futurizmo, bet tik istorinės evoliucijos keliu. Per tradiciją einama į pažangą, per senoviškumą — į naujumą, į progresą. Anglai yra kultūringiausia ir pažangiausia tauta, tačiau nė viena Europos tauta nėra taip prisirišusi prie savo istorinių tradicijų, kaip anglai. Tai geriausias įrodymas, kad tradicijos jėga nėra priešinga pažangos jėgai.

Nacionalinės vertybės — tai ne vienos, bet daugelio kartų kūriniai, apgaubti amžių glūdumos aureole; todėl jose (nacionalinėse vertybėse) jungiasi praeitis su dabartimi, gyvieji žmonės su savo mirusiais tėvais ir sentėviais. Revoliucionizmas, vis tiek ar jis socialiniu ar nacionaliniu šydu prisidengia, yra socialinio futurizmo reiškėjas, nes jis tegyvena šiąja diena bei rytojum ir neigiamai nusistato praeities atžvilgiu. Tėvynė — tai tėvų, senelių ir sentėvių kapinės plačia to žodžio prasme, nes kitaip būtų „ubi bene, ibi patria", (kur gera, ten ir tėvynė); tad apie revoliucionizmą galima sakyt, kad jis kuriasi kapinėse, spardo savo tėvų kaulus ir jų paminklų plytas, rengia revoliucines orgijas savo tautos šventovėse, nenori praeities gyvenimo atsikėlimo iš numirusių. Tuo tarpu sentėviai nori gyventi mūsų atminimuose, mūsų pagarboje, ir mes neturime sutraukyti santykių su jų tradicijomis, su jų rašytais ir nerašytais testamentais. Revoliucionizmo veidas nukreiptas tik į gyvenamąjį momentą ir į ateitį, ir yra pasiryžęs nužudyt istorinę gyvybę, kuri nori būti toliau gyvenama.

Nelaiminga ta tauta, kuri nemyli savo praeities, savo istorijos ir nenori iš jos sau stiprybės semtis, kuri nėra ištikima savo sentėviams, kuriai trūksta sveiko konservatizmo, kuri nuolat šokinėja ir ieško visai naujų neišbandytų gyvenimo kelių ir visai naujų vertybių. Nelaiminga ta tauta, kuri auklėjama revoliucinėmis frazėmis, revoliuciniu entuziazmu ir revoliucine, netvarkinga dinamika, kurią (tautų) vadai moko vienu žygiu nutraukti visus santykius su praeitimi, „išsižadėti senojo pasaulio", kuriai

ateitis piešiama tik šviesiomis spalvomis, o praeitis — tik tamsiomis. Juk ateitis nėra realesnė už praeitį. Materialistiškai galvojant, realu tėra gyventi devyzu „carpe diem“ (naudokis momento malonumais).

Revoliucinė dinamika bloga tuo, kad ji remiasi sezoniniais gyvenimo reikalais, kad ji nenori skaitytis su praeitimi, o sezoninis ūpas greit kinta: vakar buvo madoj kraštutinė demokratija, šiandien proletariato diktatūra, rytoj fašizmas, poryt rasizmas, vakar buvo norima didžiausios laisvės, šiandien jau norima paversti žmogų valstybės automatu.

Mūsų tautos charakteriui priešinga revoliucionizmo dvasia, bet jos gyvenimas ne visada atitinka jos būdą ir dažnai yra pasukamas į revoliucionizmą: dėl lenkų ir rusų kaltės mūsų tautiškas atgimimas buvo pavėluotas ir todėl turėjo eiti revoliuciniu tempu; kairieji, laimėję 1926 metais seimo rinkimus, tą eilinį, paprastą (anglų akimis žiūrint) faktą pradėjo vadinti revoliucija ir tuo suerzino savo tautą; kairiųjų papėdininkai savo laimėjimui taip pat davė „tautinės revoliucijos“ vardą. Tuo būdu politiškai atgimusiai mūsų tautai netenka normališkai gyventi — revoliucija, revoliucija ir vėl revoliucija; po kairiojo revoliucionizmo bei futurizmo eina dešiniųjų futurizmas. Po revoliucijos paprastai eina kontrrevoliucija, nes toks yra istorijos dėsnis; todėl tenka pavydėti anglams ir skandinavams, kurie nemėgsta ir nesinaudoja revoliucine ugnimi, nes ir be jos moka atsistoti pažangos priešakyje.

Revoliuciniai devizai slopina istorinį jausmą ir daro neigiamos įtakos tautiškam gyvenimui, nes jie provokuoja visuomenę „įsikurti ir pasivaikščioti laisvėje, be pirmtakų, be praeities, be tradicijos ryšių“ (N. Berdiajevas). Revoliucionizuot tautą reiškia padaryt ją nervingą ir išmušt jos gyvenimą iš istoriškos pusiausvyros. Revoliucininkas nebūtų revoliucininkas, jei jis nespjaudytų ir nefalsifikuotų savo tautos praeities, jei negiedotų futuristiškų himnų nežinomai ateičiai. Atsistoję giedame — „iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia“ — ir tuoj po to rašome straipsnius marseljetės dvasioje — „Allons, enfants, de la patrie“ — „Bėkime, vyrai, iš savo tėvynės istorijos, nes ji buvo ne tokia, kokios mums šiandien reikia“.

Prancūzų radikalai gieda „Allons, enfants, de la patrie“, (eikim, tėvynės vaikai) bet praktikoje vis dėlto yra konservatyviški, ne tokie „pažangūs“, kaip Rusų komunistai ir Vokiečių nacionalistai, nes myli savo istoriją ir progresą, kuria ne tik iš gyvenamojo momento, bet ir iš savo tautos sielos; o kiekviena sveika tauta yra instinktyviai prisirišus prie savo praeities, prie gražių savo tradicijų. Pagaliau ir neįmanomas sveikas ir normalus gyvenimas be konservatyvinių jėgų.

Ramiausiai ir pažangiausiai gyvena anglai, kurie ypatingai myli savo praeitį ir savo tradicijas. Anglų tautai revoliucionizmas visai svetimas; tačiau jie yra kultūringiausia, šviesiausia

ir laisviausia tauta pasaulyje. Jų karaliai, jų premjerai nesako „epokinių kalbų“, jų oficijozai vadinamų sosto kalbų nelaiko naujos epochos pradžia ir nešaudo revoliucinėmis prazėmis: ten gyvenimas eina ramiu, bet stipriu žingsniu priekin, ten praeitis harmoningai jungiasi su dabartimi ir ateitimi, ten ne madoj nei „aktyvizmas“, nei „revoliucinė dinamika“; tačiau anglai yra ir aktingi ir pažangūs visose gyvenimo srityse. Jų gyvenimą charakterizuoja prancūzų posakis: „Le nom est resté le mēme, la chose est changée a fonds“ („vardas paliko tas pats, o daiktas iš pagrindų persikeitė“). Be to, anglai pavyzdingai myli savo praeitį: jie nekartoja jos klaidų, nes žino ir supranta, kad praeitis ne visais atžvilgiais šventa: joje yra daug blogumo, nuodėmių ir išsigimimo, o tai — neverta kontinuiteto, nes įsisenėjęs blogumas kenkia gyvenimo pažangai ir, jei su juo nekovojama, tai tuo apsileidimu rengiama dirva revoliucijai.

Prisirišimas prie savo tautos tradicijų eina iš žmogaus sielos gelmių ir turi savyje daug grožio. Jokia naujai pastatyta bažnyčia ar pilis, kad ji būtų ir tobula senovės bažnyčios ar pilies kopija, negali sukelti to džiaugsmingo ir ilgesingo jausmo, kurį sukelia sena bažnyčia ar senos pilies griūvėsiai, nes, teisingu N. Berdiajevo teigimu, tas jausmas eina iš to, jog laikas pamėgino uždėt savo fatališką ranką ir atsitraukė. Mes suvokiame, kaipo nežūstantį grožį, ne laiko sunaikinimą, bet amžinybės kovą su naikinimu ir griovimu, kito pasaulio pasipriešinimą šio pasaulio procesui. Visa tai kas, nauja, šiandieniška, neseniai įkurta ar pastatyta, dar nepažįsta didžios kovos puvimo su nepuvimu, kito pasaulio amžinumo kovos su šio pasaulio tėkme; naujume dar nėra tos žymės prisiartinimo prie aukštesniosios būties, ir todėl jame (naujume) nėra tokio grožio vaizdo. Reikia įsigilinti į tą praeities magiją, į tą paslaptingą jos žavumą. Šios patraukiamos ir keistos magijos esti senose sodybose, ir senuose parkuose, ir šeimų atsiminimuose, ir visuose materijaliniuose daiktuose, kurie kalba apie senus žmonių santykius, ir sutrunijusiuose senų laiškų puslapiuose, ir sudžiūvusiuose senų knygų lapuose, ir paprasčiausiuose pirmtakų portretuose, ir visose materijalinėse senų kultūrų liekanose. (Plg. N. Berdiajev „Filosofija neravenstva“ Berlin. 1923 m. 89—90 pusl.). Aš nuo savęs pridursiu, jog tos „magijos“ yra ir senose istorinėse pavardėse, kurios dėl to ir neprivalo jokios revoliucinio pobūdžio filologiškos korektūros, nes tokios korektūros prisideda istoriškumą atrofuoti visuomenės gyvenime.

Toliau N. Berdiajevas rašo: „Žavusis praeities grožis nėra grožis to, kas buvo, kas buvo kasdieniška ir nauja, bet grožis to, kas yra, kas amžinai gyvuoja po savo herojiškos kovos su naikinamąja laiko galia“. „Aš gerai žinau, kad praeityje ne viskas buvo jau taip gražu; praeityje buvo daug išsigimimo ir bjaurumo. Bet praeities grožio paslaptis aiškinama visai ne tuo, kad mes praeitį idealizuojame ir įsivaizduojame ją ne tokią bu-

vus, kokia ji tikrumoje buvo. Praeities grožis yra visai ne grožis tos dabarties, kuri buvo prieš tris ar penkis šimtus metų, bet grožis tos dabarties, kuri dabar yra po to, kai amžinybės kova su laiku ją (praeitį) perdirbo. Senos bažnyčios ir šeimos tradicijos grožis yra perdirbtos, perkeistos („preobražennoi") bažnyčios ir perdirbtų šeimos tradicijų grožis. Grožio vaizdas jau nėra vaizdas tos bažnyčios, kuri buvo statoma prieš tūkstantį metų, ir nėra vaizdas tos šeimos gyvenimo, kuris buvo prieš du šimtu metų su visomis žmoniškomis nuodėmėmis, ydomis ir išsigimimu. Mes pažįstame didesnį grožį, negu mūsų sentėviai. Štai kur reikia ieškot konservatizmo pagrindų. Tikrasis konservatizmas yra amžinybės kova su laiku, nepuvimo pasipriešinimas puvimui. Jame yra ne tik sulaikomoji, bet ir perdirbamoji energija". (Berdiajev, 90 pusl.).

Konservatizmas, kaipo amžinasis pradas, reikalauja, kad, sprendžiant visuomenių, valstybių ir kultūrų likimą, būtų išklausytas ne vien gyvųjų, bet ir mirusiųjų balsas, kad būtų pripažinta realinė būtis ne vien dabarčiai, bet ir praeičiai, kad nenutrūktų mūsų santykiai su mūsų mirusiais tėvais ir sentėviais. (Berdiajev, t. p. 91 pusl.).

Istorija — tai mirusiųjų kartų balsas gyvosioms kartoms, istorinis kontinuitetas — tai pažangos kūrimas atsiremiant į praeitį. Normaliam, saugiam valstybės ir tautos gyvenimui reikalingas ne vien konstitucinis valdžios kontinuitetas, bet ir istorinis patriotizmas, istorinis tautiškumas. Į tautiškumą ir patriotizmą reikia žiūrėt „Sub specie continuitatis historicae".

V. Mykolaičio-Putino romane „Altorių šešėly" (II d. 50 p.) vienas kaimietis sako: „Kas ta Lietuva, aš gerai nesuprantu. Seniau maniau, kad tai mūsų kraštas, mūsų žemė, mūsų žmonės, o dabar matau, kad tai valdžios, partijos, prezidentai ir valdininkai. Jie vieni kitus verčia ir į kalėjimus sodina, o daugelis vagia, suka, kyšius ima ir skriaudžia savus žmones, vadinasi, tą pačią Lietuvą. Ir tu, sūnau, prisibastęs 10 metų svetimose žemėse, štai ketini mus senius visai pamesti ir eiti tarnauti tai naujai Lietuvai".

Šitie kaimiečio žodžiai labai charakteringi ir kiekvienam inteligentui įsidėmėtini, ypač šiais laikais, kada patriotizmo kriterijum laikomas pritarimas ar nepritarimas esamos vyriausybės politikai. Šiandien Italijoj ir Vokietijoj patriotizmas yra visai suredukuotas į fašizmą ir nacionalsocializmą; kas ne fašistas, ne nacionalsocialistas, tam faktiškai atimta teisė į savo tautos meilę.

Dar Italijoj pusė bėdos, bet Vokietijoj Hitleris daugeliu atžvilgių veda savo tautą iš jos istorijos kontinuiteto, kuria naują ir savo tautos istorijai priešingą pasaulėžiūrą, griauna istorines tautos įstaigas bei tradicijas ir savo asmenyje liepia matyt ir mylėt visą savo tautiškumą. Hitlerizmas duoda ryškiausią pavyzdį, kaip išsigimsta patriotizmas, kada jis atsiskiria nuo is-

torijos, nuo praeities, nuo tradicijų ir sulenda į pliką esamos vyriausybės garbinimą ir į futurizmą

Šiais laikais, labiau negu kada nors, reikia patriotizmą apvalyt nuo to, kas jį degraduoja į pliką, prozišką karjerizmą. Reikia gerai įsidėmėt, kad patriotizmo bei tautiškumo sukoncentravimas į pataikavimą esamajai vyriausybei atima iš jo moralinę aureolę, nes už pataikavimą laukiama konkretiško atpildo. Tuo būdu „patriotizmas" virsta apmokama, perkama ir parduodama „dorybė", kuri masių akyse patriotizmo idėją padaro kažkokia inteligentų suktybe. Vyriausybė gali būti labai gera, tačiau ją sudaro nuodėmingi žmonės, o tokie žmonės visada turi ydų ir silpnybių. Iš idealinio, švento patriotizmo turi būti eliminuota pagarba kasdieniškoms silpnybėms ir savo bei kitų egoizmui. Kada mes gerbiame senas šeimų tradicijas, tai iš tos pagarbos eliminuojame tų šeimų ydas, nuodėmes ir išsigimimą. Lygiai taip pat turi būti gerbiama ir tautos vyriausybė: doras patriotas lenkia galvą prieš vyriausybės idėją, prieš jos istorinį amžinumą (be jos visuomenės gyvenimas žemiškomis sąlygomis niekuomet negalimas), prieš jos atstovaujamąjį istorijos kontinuitetą, prieš jos darbus visuomenės gerovei, bet ne prieš vyriausybės narių kapryzus, ne prieš jų nuodėmes, silpnybes, savimylą.

Kada mes kalbame apie meilę savo tautos istorijai, apie palaikymą kontinuiteto su mirusiomis savo tautos kartomis, tai mes iš istorinio kontinuiteto idėjos eliminuojame visas mūsų tėvų ir sentėvių ydas, silpnybes, klaidas ir pasisakome už kontinuitetą, už tolimesnį praeities tęsimą tik tąja prasme, kad ir toliau gyventų mūsų gyvenime tie praeities idealai, kuriuos laiko senumas apvalė nuo kasdieninių silpnybių, nuo ydų ir išsigimimo. Pagarba savo tautos vyriausybei yra patriotizmo ingredijentas; juk mylėdami savo istoriją, mylime ir tas vyriausybes, kurios stovėjo jos pryšakyje, ir pripažįstame, jog jos visos buvo tautiškos, savos, bet lygiai suprantame, kad tos vyriausybės darė įvairių klaidų ir politinio ir moralinio pobūdžio. Tik beprotis gali sakyt ir tikėt, kad, pav., Vytauto Didžiojo, Bismarko, Bikonsfildo, Stolypino, Clemenceau ar Ludendorfo politikoje buvę viskas gera ir tiesiog šventa. Lietuviai nacionalistai Vytautą, o vokiečių nacionalistai savo Bismarką laiko bemaž tautinės politikos „šventaisiais", tuo tarpu nei pirmojo nei antrojo gyvenimas ir politika nebuvo be dėmių. Dar blogiau, kada gyvi politikos žmonės laikomi „neklaidingaisiais" ir tautos „šventaisiais", jos „išganytojais", nes visuomenė šiuo atveju pati jaučia ant savo kailio, kad čia esama perdaug akiplėšiško melo, kurs juoba bjauresnis, kad už jo slepiasi valstybės autoritetas. Kai senovės romėnai įvedė imperatorių dievinimą („numen imperatoris"), tai pagoniškoji visuomenė tam pritarė, nes G. J. Cezaris ir Oktavijonas Augustas buvo verti ištvirkusių pagonių pagarbos, nes pirmieji imperatoriai grąžino Romai ramybę ir šiek tiek pilietinės taikos.

Tarp „numen imperatoris“ ir kitokių „numenų“ (dievų) pagonių sąžinė nejautė didelio skirtumo, bet kai pirmųjų cezarių soste atsirado labai žemos doros, tiesiog išgamų imperatorių, tai ir pagoniškoji visuomenė pradėjo bjaurėtis imperatorių kultu ir kartu su tuo žlugo ir taurusis patriotizmas. Romėnų imperijos gale jos piliečiai nenoromis gynėsi nuo barbarų antplūdžių ir kovojo su jais ne tiek dėl tėvynės laisvės, kiek iš barbarų baimės.

Kaip tėvų meilė ne tik neįpareigoja, bet dar ir draudžia mylėt savo tėvų nuodėmes, taip ir krikščioniškas patriotizmas draudžia mylėt savo tautos ir savo vyriausybės nuodėmes. Žmogaus dvasia visada turi reaguot į nuodėmės skverbimąsi gyveniman. Toks dvasinis stovis, kada asmenybė nepajėgia skirti gėrio nuo blogio ir amžinų gyvenimo vertybių nuo piktų atsitiktinybių ir sezoninių madų, yra labai pavojingas, nes rodo, jog gyva asmenybė skęsta chaose ir praranda savyje asmeninių ir dvasinių bruožų ryškumą.

Apskritai imant, sveikiausia ir tikriausia patriotizmo forma yra ta, kuri žmogų jungia su jo tautos istorija, kuri įgalina jį iš savo praeities grožio ir gėrio imtis madžiagos naujoms vertybėms kurti. Jei tauta nėra minia, o kolektyvinė dvasinė individualybė, tai aišku, jog gyvieji jos nariai turi toliau kurti savo sentėvių pradėtą istoriją, o ne veržtis iš jos į futurizmą. Kiekvienas dvasios futuristas yra „parvenu“ (nežinia iš kur atsiradęs), yra lyg vaikas be teisėtų tėvų. Ir kiekviena politinė ar kultūrinė ideologija, kuri nėra stipriai atsirėmusi į savo istoriją ir tradicijas, nėra tautiška, nors ji būtų paskolyta ir iš tautiškiausios svetimos šalies ideologijos.

Tautos istorija yra geriausias tautiškumo rodiklis, nes istorijos plotmėje išaugo kalba, tautosaka, liaudies menas, literatūra, papročiai, tradicijos ir tautos charakteris. Visos radikališkos revoliucijos daro tautos istorijai pogromus ir kenkia normaliam jos kontinuitetui. Religinė revolicija per Liuterį, liberalizmą ir socializmą privedė Vokietiją prie Hitlerio, o kur Hitleris ją nuves, sunku dabar pasakyti, tik iš viso matyt, jog hitlerizmas duoda Vokietijai futuristišką gyvenimo kryptį ir falsifikuoja istorinį kontinuitetą. Revoliucijos kartais būna gyvenime neišvengiamos, bet tikram tautiškumui jos nedaug tepatarnauja.

Klovainiai, Šiaulių aps.
1934. III. 22.

Kazys Zupka

1 Ave Maria

Tavęs negarbins šaltos lūpos,
Nes žodžiai švento vardo bijo;
O kam, jei nuodėmėj kas klūpos,
Ave Maria

Prisimeldėm žmonių Palaimai,
Dangus žiedų lietum nulijo,
O buvom laimėje su laime,
Ave Maria.

Už ateities dienas mes meldėm
Jaunų dienų skardžiam kelyje
Ir likom alkio nenumaldę,
Ave Maria.

Ir nešėm didžio alkio auką
Į nuodėmės didžios vergiją.
Netekome tavęs ir daug ko,
Ave Maria.

Dabar jau sunkiai kelią rasim,
Nes žodžiai švento vardo bijo,
Nualsinom mintis ir dvasią,
Ave Maria.

2 Žydrių akių mergaitė

Skiriu Mildai

Mylėjau kožną palaukių smilgą,
Bet meile niekas to nepaskaitė.
Meiliai šiandieną mane myluoja
Žydrių akių mergaitė.

Kiekvieną dieną žiedai rasoti
Iš mano lūpų gėrė įkaitę,
O šiandie mano akims ir lūpoms
Žydrių akių mergaitė.

Nebuvo mano žodžių išmokę
Nė vieną kartą visi takai tie,
O šiandie vienu vardu vadina
Žydrių akių mergaitė.

Manęs nebarkit ir neminėkit —
Į jus šiąvasar man neateiti,
Nes mano visos dienos ir naktys —
Žydrių akių mergaitė

Ateik

E. Survilaitė

Ateik, o mylimas, šį pavasarį
ir nusinešk visas gėles.
Ateik, o mylimas,
taip gardžiai kvepia sodai,
o dangūs toki mėlyni.
Ak nuobodu baltuose soduose.

Ateik, o mylimas.
Ir tavo akys taip sielai artimos,
Ilgu vienai tarp kvietkų žydinčių,
ateik, o mylimas,
ir nusinešk gėles tas žydinčias.

Ko šypsais, mergaite

Myk. Linkevičius

Ko šypsais pažvelgus į mane, mergaite,
Būdama ne mano, būdama graži —
Ar kad mano skruostai raudonai nukaitę,
Ar kad neišdrįstu aš susipažint.

Daugel juoko sklinda, daug žmonių čia vaikšto—
Ko tu nusišypsai, ko ne kiekvienam?
Pamanyk, gražioji, ką galėtų reikšti
Tavo lūpų rozė, tavo šypsena.

Juk matai tu aiškiai, koks aš neįdomus:
Tartum išbadėjęs valkata slenku.
O kas būna kartais skausmo valandomis...
„Viešpatie, kaip liūdna, kaip gyvent sunku...“

Ak, ir taip į savo liūdesį nukrypki!
O turėtum, rodos, visa kam numot,—
Tartumei koks senis dantyse su pypke,
Visa kam numojęs grįžtumei namo.

Taip, žinau, mergaite, ko tu man šypsaisi,
Tu graži, mergaite, tu juodų plaukų,
Tu nusišypsojus kaži kur nueisi
Ir nebesugrįši šiandie šiuo taku.

O aš vaikštinėsiu dar ilgai po aikštę,
Kol priplos man plaukus krintantys lašai,—
Ir ilgai svarstysiu, ką galėtų reikšti:
„Vis dėlto, mergaite, ko tu man šypsais?“

Kad taip nors kartą

Kazys Bradūnas

Kad taip nors kartą virsti vėju
Ir atitrūkti nuo žemės šios,
Palikt gyvenimo alėjas
Ir nežinot tos nežinios.

Kad taip nors vieną tylią naktį
Padange žvaigždėmis nuplaukt,
Būt kurčios ausys, aklos akys
Liūdnam gyvenimui žmogaus.

Nors vieną tylųjį gegužį
Gėle ten pievoj pražydėt
Ir nematyt kaip jūra ūžia
Ir skęsta laivas be būrės.

Kad taip nors kartą valandėlę
Išnyktų toji nežinia,
Ir puolęs žengtum atsikėlęs
Širdimi laimės kupina.

Pavasario maršas

Stepas Znamenskas

Gyvybės trijumfas sutrupino
kapus ir karstus atidarė.
Kas kėlėsi — džiūgesio kupinas:
Gyventi!—išeidamas tarė.

Ir kaime ir miesto alėjose
pavasaris užšventė šventę. —
Šalin tuos šarvus supelėjusius!—
Mes norim gyventi, gyventi!..

Jau vėliavą žalią pasveikinęs
žygiuoja žiedų avangardas
(paskelbs karo stovį gal laikiną,
nes dūšioj ramumą suardė)...

Pavasaris žemėj ir etere.
Ir dvasiai jau reikia remonto.
O maršo akordai vis pataria:
Gyventi, gyventi, gyventi!

Gyvenimas ir svajonės

Viena iš konkursinių novelių, parašyta Pr. Jonaitytės

Dzin dzin nuskambėjo koridoriu varpelis. Triukšmas, įvairiausių balsų koncertai pamažu nutilo. Laiks nuo laiko virsteldavo mokytojų kambario durys, ir mokytojai su dideliais žurnalais rankose išdidžiai žengė į savo klases.

Šalia mokytojų kambario ant durų juodavo «VIII» kl. Pro praviras duris sklido jausmingas tango. Garsai skleidėsi, bangavo tai forte, tai vėl pianissimo.

«Širdele mano, o kodėl taip liūdna?

Širdele»... ir tarp durų pasirodė mokytojas.

Visa klasė ūmai nutilo. Tačiau dirigentė, nepastebėjusi mokytojo, vedė toliau.

— Mergaitės, nurimkit, netriukšmaukit, —prabilo mokytojas. Jo nuolaidus žvilgsnis krito ant uolios dirigentės.

— Strazdinyte, sėsk greičiau į vietą! — ir koncerto didvyrė paklusniai nužingsniavo į antrą suolą. Viena kita šyptelėjo, pažiūrėjo reikšmingais žvilgsniais į savo drauges ir... laikiną tylą pertraukė garsus juokas. Pripratęs prie tokių scenų, mokytojas nekreipė didelio dėmesio į besišypsančius veidus.

Šiandie, kaip ir visada, jis pabarė mergaites vienu ir tuo pačiu sakiniu:

— Negražu, negražu, mergaitės,—ir atsivertęs žurnalą jau rengėsi vieną šaukti. Išdykėlės pamatė, kad jau nebe juokai. Nespėjo mokytojas nė atsisėsti, o jį jau apspito iš visų pusių nužeminti, skausmingi žvilgsniai.

— Ponas mokytojau, nešaukit... paskutinė pamoka,— maldavo tinginių būrys.

— Man galvą skauda....

— Man gerklę...

— Man dantį...

Pasipylė iš visų pusių balsai.

— Mergaitės, sėskit greičiau į vietas,—barėsi jau kiek pyktelėjęs mokytojas.

Tačiau lėtas, duslus jo balsas nedarė įspūdžio. Klasė ūžė, kaip bičių avilys. Matydamas, kad triukšmas dar didėja, senas istorikas pagaliau nusileido.

— Mergaitės, tik sėdėkit ramiai, aš paskaitysiu apie Napoleoną. Klausykit.

Po šių žodžių ūžesys truputį nurimo, ir mokytojas su didžiausiu uolumu pradėjo savo lekciją. Sekė pamoką tik kelios. Kitos nukeliavo į paskutinius suolus, dairėsi po klasę ir garsiai šnekučiavo.

— Jane, o kaip bus šiemet su blynų balium? Ar kartu rengsim su aštuntokais?

— Ar verta? Juk jie visi prieš mus tik «babies»,—su panieka atsakė Janė.

— Žinot ką, geriau pasikvieskim studentų, karininkų,— nuraudusi vėl čiauškėjo Janė. Jos garbiniuota galvutė judėjo kaip gyvasis sidabras.

— Kamčiatka, nurimkit,—sugriaudė šį sykį jau piktas mokytojo balsas.

Greit jo žvilgsnis pastebėjo amžinai nerimstančią Janę.

— Strazdinyte, ir vėl tu triukšmauji? Sėsk pas Petrauskaitę.

Janė sumišusi atsistojo ir balerinos žingsneliais nucipeno į pirmą suolą.

— Kaip beprotė... — pastebėjo žiūrėdamas į ją mokytojas ir pasakojo toliau.

— Vanda, apie ką dūmoji?—mėgino kalbinti savo draugę Janė. Vanda nieko neatsakė. Į ją žvilgčiodama Janė spėliojo, apie ką galėtų vargšė taip įsigilinus svajoti.

Vanda nekreipė dėmesio į gyvą savo draugę. Jos mintys klaidžiojo toli už gimnazijos sienų, toli nuo kasdienio gyvenimo. Galvoje mirguliavo įvairiausi vaizdai. Staiga ji, tartum ekstazės pagauta, nusišypsojo. Prieš ją atsistojo gyvas Zigmo paveikslas. Tamsios akys, garbiniuoti plaukai, stiprus vyriškas karininko stuomuo priminė Vandai praeitį. Malonūs jausmai taip švelniai kuteno širdį...

— Vanda, kodėl tu visą laiką šypsais? Duodu žodį, kad tu įsimylėjusi!— kumštelėjo jai į pašonę Janė. Tačiau ir draugės boksas neišblaškė jos svajonių.

Tuo tarpu mokytojas, pastebėjęs, kad niekas jo neklauso, pradėjo klausinėti.

— Petrauskaitė, — išgirdo Vanda savo pavardę. Ji sumišusi atsistojo.

— Na, kur įvyko mūšis, kurs nulėmė Napoleono likimą?— pakartojo savo klausimą mokytojas.

— Prie Žalgirio,—negalvodama atsakė Vanda.

— Nesąmonė.

— Prie Poltavos, — pradėjo spėlioti išsigandusi.

— Absurdas!

— Ne, prie Marnos! — greitai pasitaisė Vanda.

— Sėskis, Tamsta neturi jokio supratimo apie istoriją.

Ji pastebėjo, kad mokytojas kažką parašė į žurnalą.

— Kuolas,—tarė liūdnai Janė.

Vanda vėl susimąstė. Šį sykį jos minčių didvyris buvo ne Zigmas, o neseniai parašytas kuolas.

Tuo tarpu pasigirdo skambutis.

— Tai, mergaitės, kitą pamoką šauksiu. Pakartokit Prancūzų Revoliuciją,—tarė išeidamas mokytojas.

— — — — — — — — — — — — —

Šventadienis pamiškėj

Janė ir Vanda kartu grįžo namo. Nors ir skirtingų temperamentų, jos buvo geros draugės. Ir vienos ir kitos pažiūros visai sutapo. Abi net gyveno kartu pensijonate. Skambučiai mokykloje, skambučiai pensijonate, griežta seserų vienuolių tvarka Vandai buvo nepakeliama našta. Ji galvodavo apie laisvą be rūpesčių gyvenimą, nupintą iš gražių svajonių, pagrįstą įvairiais romanais ir fantastiškomis filmomis. Pensijonatas ir gimnazija buvo per siauri rėmai jos romanui su Zigmu ir ateities perspektyvoms. Tartum belaisvė slankiodavo vargšė auklėtinė ilgais pensijonato koridoriais susimąsčiusi, vieniša, tuo tarpu Janės balselis skambėdavo po visą namą. Pamokos jom abiem maža rūpėjo. Viena per daug šėldavo, kita per daug

svajodavo, o trimestro dieną grįždavo iš klasės abi apsiašarojusios.

Šiandie Vanda po istorijos pamokos buvo blogos nuotaikos. Ji negalėjo suprasti, kodėl romanuose didvyriams taip sekdavosi, o jai viskas nesisekė. Vienintelė laimė buvo Zigmas, bet ir jis tik retkarčiais nušvisdavo jai kaip meteoras, dingdamas erdvėje.

Abi draugės susikibusios rankomis atsargiai žengė slidžiu šaligatviu. Retkarčiais jos sustodavo prie madų salionų, ar galanterijos vitrinų pasigrožėdavo jomis ir vėl žengė toliau.

— Ką aš matau! Ramon Novarro,—iš tolo pastebėjo Janė kino vitrinoj mėgiamo artisto atvaizdą. Eidamos pro šalį abi sustojo.

— Žinai, Vanda,—pasakojo Janė po valandėlės,—aš nuolat svajoju tapti kino artiste. O, kad galėčiau patekti į Holivūdą, į tą pasakišką miestą, — ir jos akutės žvilgėjo beveik apsirasojusios.

— O aš, — kalbėjo eidama toliau Vanda, — norėčiau tapti lakūne. Pakilti nuo žemės į erdves, skraidyti kartu su ereliais, matyti miestus ir laukus po savo kojomis—norėjo dar kažką sakyti, bet paslydusi vargšė lakūnė nė nepasijuto, kaip išsi tiesė šaligatvy.

— Ar varnas danguje skaitai? — juokėsi Janė, o Vanda skubiai atsistojusi dairėsi į šalis, ar kas nors ją pastebėjo. Tai buvo iš tikro nemaloni scena. Netarusios toliau nė žodžio, abi pasuko į kitą gatvę ir įėjo į didelius, gražius namus.

— Vanda, tau yra laiškas, — pasakė bėgdama pro šalį Bronė, kai abi draugės rengėsi rūbinėj. Vandos širdis pradėjo smarkiai plakti. Pamiršusi nemalonų nuotykį, ji skriste nuskrido laiptais žemyn į svečių kambarį. Metusi vieną žvilgsnį, truputį apsivylė. Laiškas buvo iš tėvų. Vandos mama susirūpinusi klausė, kodėl dukrelė nerašanti. Prašė kuo greičiausiai atsakyti ir pranešti ko reikia atsiųsti. Grįždama Vanda sutiko ant laiptų Janę.

— Iš ko? — klausė žiūrėdama jai į akis.

— Iš namų.

Abi vėl lipo laiptais aukštyn. Tuo tarpu apačioj pasigirdo varpelis pietums. Pasipylė būrys auklėtinių, kurios viena po kitos skubėjo į valgomąjį. Janė ir Vanda greit nubėgo prie vyresniųjų stalo. Po trumpos maldos visos susėdo valgyti. Prasidėjo kalbos, ginčai. Vyresniųjų stalas gyvai ginčijosi dėl «Altorių šešėly». Vienos Vasarį smerkė, kitos jį dievino. Ginčas kas kartą vis smarkėjo, nes nė viena pusė nenorėjo nusileisti. Pačiam įkarštyje sučirškė telefonas. Visos pradėjo spėlioti kam.

— Man, — tvirtino Vanda.

— O aš įsitikinusi, kad man, — nenusileido Bronė.

— Vanda, prašau prie telefono, — tarė įėjusi sesuo vyresnioji.

Vanda pašoko ir žaibo greitumu atsidūrė prie aparato. Širdis smarkiai plakė imant trūbelę į rankas.

— Alio!

— Kas kalba? — pasigirdo vyriškas balsas.

— Petrauskaitė.

— Panele Vanda, — pažino ji Zigmo balsą, — primenu Jūsų pasižadėjimą ateiti šiandie į premjerą «Naujieji žmonės». Bilietus jau turiu. Norėčiau tik išgirsti Jūsų «taip». Lauksiu septyniomis prie «Kapitol».

— Gerai, ateisiu, — iš džiaugsmo atsakė Vanda. Ūmai iš galvos išdulkėjo kuolas ir nemalonus nuotykis gatvėje.

— Iki pasimatymo.

— Iki, — ir ji pakabino trūbelę.

Kai Vanda įraudusi įbėgo į valgomąjį, kalba jau buvo nukrypusi apie naująjį kapelioną. Kai kurios prisipažino jį įsimylėjusios, kitos širdy tai patvirtino.

— Kas skambino? — paklausė Bronė, Vandai atsisėdus.

— Pusbrolis, — žvilgterėjusi į netoli stovinčią seserį atsakė Vanda.

— Ar tikras pusbrolis, ar kabutėse? — vėl pažvelgė šelmiškai Bronė.

— Tikras.

Pietūs pasibaigė tyliai. Vėl visos sukalbėjo trumpą maldą ir išsiskirstė.

— Kaip širdies dalykai? — naiviu veideliu kreipėsi į Vandą Janė.

— Puikiausiai. Prašysiuos sesers į teatrą, — ir Vanda papasakojo pašnekesį telefonu.

— Dieve, padėk, — išklausiusi palinkėjo Janė ir nubėgo prie pijanino.

Drebančia širdimi pabeldė Vanda į sesers vyresniosios kambarį. Durys atsidarė, ir ji išvydo rimtą veidą.

— Sesute, aš norėčiau šiandien eiti į teatrą, — nedrąsiai prabilo Vanda.

— O pamokos kaip? — aštriu žvilgsniu pervėrė ją sesuo,

— Mokiaus.

— Gerai, penkiomis ateisiu patikrinti. Jei mokėsi — galėsi eiti.

Nieko nelaimėjusi grįžo vargšė auklėtinė į mokomąjį. Jau buvo prasidėjęs laikas pamokas rengti. Skubiai išsiėmė ji knygas ir pradėjo «zūbryti». Nesi ekė. Matematikos formulės maišėsi su fizika, istorijos vardai ir datos nesidavė nugalimi.

— Vargšelė, kankinasi kaip Faustas savo laboratorijoj, — gailestingai pažvelgė į ją Bronė. Iš tikro, Vandai knygos buvo kankynė. Mokykloje išvengdavo nelaimių įvairių «špargalkų» ir suflerių pagelba, gi namuose, seserų akyse, vaidino labai darbščios ir pavyzdingos rolę.

Išminties šaltinis

J. Kašelionis

Scire literaturam —
dimidium scientiae est.

Neseniai V. D. U. profesorius Eksc. Vysk. M. Reinys, nurodydamas studentams savo dėstomojo objekto literatūrą, priminė šį reikšmingą aforizmą: scire literaturam — dimidium scientiae est. Šis aforizmas ir pažadino manyje norą parašyti atitinkantį straipsnį, bent kiek interpretuojantį, tą aforizmą. Ir ištikrųjų, kuriam tenka dažnai naudotis įvairia literatūra, kuris imasi studijuoti vieną ar kitą mokslo objektą, ypač kuris bando šį bei tą parašyti, tas visuomet pajunta, kaip malonu darbuotis, kai jam rūpimu klausimu bent svarbesnė literatūra jau žinoma. Ir priešingai, dažnai savarankiškas rimtesnis darbas yra trukdomas ar net visai neįmanomas, kai nerandama reikiamos literatūros.

Kaip šią kliūtį nugalėti? Kaip šią spragą užpildyti? Į šiuos klausimus ryžtuosi atsakyti, nors gal ir nevisai pilnai šiuo rašiniu.

Noriu tikėti, kad jau visi suprantame ir gerai įvertiname knygų skaitymo reikšmę mūsų gyvenime. Dėl to mes daug ir dažnai skaitome. Mes skaitome net visa, kas tik į rankas pakliūva, užmiršdami, kad reikia skaityti ne geras knygas, bet geriausias.

Manau, mes norime branginti ir gerai, vaisingai išnaudoti negrąžinamas jaunystės valandas; todėl ir privalome savo lektūrai pasirinkti vien tinkamiausias knygas ir rinktis net labai rūpestingai. Lakordaire'as net pabrėžia, kad „kas moka skaityti, neturi reikalo daug knygų turėti".

Šį sykį vargšelė nieko nelaimėjo: lygiai penktą, pakėlusi galvą, pamatė į ją pro pansné griežtą sesers vyresniosios žvilgsnį.

— Na, tai pradėsim, — prabilo šaltas, ledinis balsas. Vanda nutirpo iš baimės. Ji atsakinėjo seseriai pamokas nesąmoningai, išsiblaškiusi, matydama prieš save tik teatro salę, margą publiką ir jį... Pagaliau sustojo, nebežinodama ką toliau sakyti.

— Liksi namie, — suskambėjo vėl tas pats balsas, ir Vanda be jėgų atsisėdo. Ilgai ji taip rymojo pasirėmusi ant suolo. Jos galvoje, kažkokiame chaose, mirguliavo kuolas, Zigmas, teatras, sesuo ir sausos matematikos formulės. Skambutis vakarienei ją pabudino. Apsidairė. Laikrodis rodė lygiai septynias.

Taigi svarbu ne tik geras knygas skaityti, bet ir gerai skaityti, nes tik tada įgytąsias žinias bus galima gerai sunaudoti. Nes, „kas nesugeba skaityti ir nemoka sunaudoti tai ką paskaito, — sako Clavingny, — tas yra nepatobulinamas ta prasme, kad jis per visą savo gyvenimą teįsigis maža arba nieko*." Dėl to mes turime tik taip skaityti, kad skaitant įgytos žinios neišnyktų su knygos užvertimu, kad, esant reikalui, galėtume jomis pasinaudoti.

Aišku, kad mūsų atmintis nėra jau taip galinga, ir ji negali viso žinijos lobyno savyje sutalpinti bei kiekvienu momentu atgaminti. Čia mums tobuliausiai patarnaus bei darbą visuomet palengvins kruopščiai ir tvarkingai mūsų vedami užrašai, įvairūs pasižymėjimai. Juk ir priežodis sako: „Quod scripsi — scripsi".

„Užtat pasižymėjus užrašuose svarbiausius dalykus — rašo prof. St. Šalkauskis — ir atkartotinai grįžtant prie jų ir juos skaitant, galima žymiai ištobulinti savo erudiciją ir net išsilavinimą. Todėl yra visai neabejotinas dalykas, kad moksliškas lavinimasis knygų skaitymu negali apsieiti be tam tikrų pasižymėjimų**". Bet kaip tuos užrašus tinkamai ir sistemiškai vesti, nematom reikalo rašyti ir aiškinti, nes jau apie tai yra nemaža rašyta. Pav.:

1. *V. Novski.* „Kaip dirbti su knyga" 1928. 40 p.
1. *Dr. Tihamer Toth* „Jaunuolio lavinimasis" (Vertė A. Maceina) 1930. 238 p.
3. Mokėkime skaityti. „Ateitis" 1926. 7—8 nr.
4. Išmokime jau skaityti „Pavasaris" 1933. Nr. 8. 243 p.
5. *Prof. St. Šalkauskis.* „Bendrosios mokslinio darbo metodikos pradai". Kaunas. 1926 m. (yra naujas leidimas) 54—84 pusl.

Šis paskutinis prof. St. Šalkauskio veikalas lietuvių kalboje yra, rodos, vienintelis, kuris plačiai ir sistemiškai šį mums rūpimą klausimą gvildena. Ir norisi tikėti, kad neatsiras nė vieno mokslus einančio jaunuolio-ės, kas nebūtų ar nebus su atsidėjimu šio veikalo išstudijavęs. Prie visų tų žinių noriu čia dar pridėti vieną, gal dar nedaugelio praktikuojamą, tik **literatūros susižymėjimo būdą** (reikalas—suprantamas!) Ir literatūros susižymėjimas, esu giliai įsitikinęs, yra nemažiau vertingas už įvairias ištraukas, santraukas bei iškarpas.

Ko reikia sistemiškam literatūros susižymėjimui? Norėdami tvarkingai literatūrą susižymėti, pirmiausia įsigykime tam reikalui tinkamą knygą ar sąsiuvinį. Ši knyga turi būti didelė, tvirtai įrišta, šone su alfabetiniu raidynu ir patogiai sutvarkyta.

Didelė ji turi būti dėl to, kad ji bus naudinga ir būtina ne keleriems metams, bet gal visam mūsų gyvenimui. Kruopštus

---

* *Organisation du travail intellectuel. Paris. 1920 m. 41 p.*

** *Bendrosios mokslinio darbo metodikos pradai* Kaunas. 1926 m. 65 p.

skaitytojas ar literatūros mėgėjas tik per vienerius metus užpildo net keliasdešimt jos puslapių. Dėl to ši knyga turėtų būti mažiausia 200 — 300 pusl. Ji turi būti nedidelio, patogaus — geriausia sąsiuvinio –formato. Tokia lengvai tilps į portfelį ir kelionėj nesudarys sunkumų. Jai užpildyti medžiagos nepritruks.

Tvirtai įrišta ji turi būti dėl to, kad, dažnai ją vartant, nesuplištų. Jas gali ir kiekvienas knygrišys įrišti. Gražiai įrišta knyga juk ir pačiam maloniau paimti į rankas.

Ši knyga dažnai prisieina vartoti, vartyti ir ieškoti įvairių dalykų. Dėl to, jau vien laiką taupant, reiktų josios pakraštyje sudaryti *alfabetinį raidyną*. Panašiose knygose jau lengva susirasti rūpimas dalykas. Tokios knygos, ir net grafuotos, galima gauti knygynuose. Naudinga, ir net būtina, šios knygos puslapius sunumeruot.

Pakalbėję apie pačios knygos konstrukciją, kaip ji turi atrodyti, dabar pažiūrėsime, kaip ji tvarkoma.

Kiekvienas pradedąs vesti ir tvarkyti tokią knygą turėtų jau žinoti, kurios mokslo disciplinos jo labiausiai mėgiamos, kurios manoma studijuoti, su kuriomis mokslo disciplinomis prisieis gyvenime susidurti. Visos mokslo disciplinos aprėpti, tapti enciklopedistu šiandien neįmanoma. Dėl to jau iš pat pradžių savo studijas reikėtų kreipti viena ar kita kryptimi. Bet, antra vertus, kadangi siauras ir vienašališkas išsilavinimas nėra pilnutiniam žmogui pakankamas, o mes, jaunieji, dar gerai nežinome, ko iš mūsų gyvenimas pareikalaus, į kokią darbo sritį nublokš, tai neturime pasidaryti perdaug vienašališki ir užsidaryti į siaurutėlius specijalybės rėmus. Dar mokslo metais drįskime plačiau pažvelgti į mokslų ir gyvenimo sąrangą. Bet, žinoma, ypatingai studijuotinos tos mokslo disciplinos, kurios su mūsų specijalybe (esama ar būsima) yra arčiau susijusios. Iš to seka, kad literatūrai susižymėti knyga reikalinga padalyti į daugelį specijalių skyrių ir joje įrašyti bent šie pagrindiniai mokslo objektai:astronomija, ekonomija, filosofija, gamta, geografija, istorija, kalbos, literatūra, matematika, medicina, menas, pedagogika, retorika, sportas, socijologija, teologija, teisė ir kt. Su šiais pagrindiniais dalykais jau ir gimnazijoje bent paviršutiniškai susipažįstame. Gi privačia lektūra šiuos horizontus lengva praplėsti.

Bet ankstyvesnis paskirstymas dar perdaug bendras, perdaug sunku būtų orijentuotis surinktoje medžiagoje. Dėl to daug praktiškiau bent kai kurias disciplinas suskirstiyti į specijalesnes šakas. Smulkintinos ypač tos disciplinos, kurias plačiau studijuojame, iš kurios srities daugiaûsia skaitome.

Jei esame ar norime būti **istorijos** specijalistai ar mėgėjai, tai ją galime dar šiaip padalyti: Lietuvos, pasaulinė ir Bažnyčios (joms paimami atskiri lapai). Jei dar norime smulkiau,

galime dalyti atskiromis epochomis (senovės, vidurinių ir naujųjų amžių) ar net atskiromis tautomis (kaip kam patinka).

Filosofija galima padalyti į šias stambias šakas: filosof. istorija (filosofija, jos sistemos), logika, ontologija, kosmologija, psichologija, teodicėja, etika, estetika, kultūros filosofija.

Panašiai galime ir visas kitas sistemas suskirstyti.

Taip sistemiškai suskirstytoje knygoje mes greit orijentuosimės, sau norimą dalyką susirasime ir kiekvienam naujam veikalui (perskaitytam ar ne) ar straipsniui greit surasime vietą. Jei kurios mokslo disciplinos nenorime plačiau ir giliau pažinti, tai ji neverta taip smulkinti.

Kiekviena pagrindinė mokslo disciplina rašoma į atitinkamą jai puslapį, pav., astronomija į „A", filosofija į „F", istorija į „I" ir pan. Kuriai disciplinai pagrindinių raidžių pritrūksta, tai rašoma į tą raidę, kuria joks disciplinos pavadinimas neprasideda — pav. „H", „Q", „Z" ir pertaisydami pažymime, pav. „M I" (Medicina), „M II".

Užrašius pagrindinę discipliną į atitinkamą puslapį, toliau atskiruose puslapiuose pažymime pavienes jos šakas, pav. į „18p." — etiką, „21p."— estetiką, „25p." — ontologiją ir t. t. Galima ir atskiri skyreliai įrašyti, kurie visai artimai nepriklauso prie jokios disciplinos — pav. „spauda", „vadas", „linksmumas"... Čia tenka priminti, kad iš pradžių nė negalime žinoti, kokius mes skyrius vesime. Tik gyvenimo realybė parodo, kuo mes turime domėtis, tuo pačiu kokius skyrius įsivesti. Taip sutvarkytoje knygoje jau galime žymėti literatūrą — šaltinius.

Kaip reikalinga literatūra žymėti?

Čia pirmiausia duodu keletą pavyzdžių, kad, į juos pažvelgę, lengviau susižymėjimo būdą suprastumėm ir praktiškai prisitaikytumėm. Imkime medžiagą Lietuvos istorijai. Atsiverčiame „I", puslapį — „Lietuvos" ir taip pasižymim:

1. Lietuvos istorijos pradžia ir jos kūrėjai. 3 pusl. «Naujoji Romuva» 1932 m. Nr. 13.

2. Ko bėgo Kęstučio sūnūs iš Lietuvos. «Židinys» 1932. Nr. 12. 448 pusl.

3. Ivinskis, Z. Lietuvos valstiečių luomo susiformavimas ir raida, 1933. 20 pusl.

4. Šležas, P. Muravjovo veikimas Lietuvoje (1863—1865). 1933. Kaunas. 42 p.

Literatūros skyriui, bijografijos (lietuvių) tinka sužymėti kad ir ši literatūra:

1. Ad. Mickevičius (gyvenimas, raštai, darbai) „Draugija" 1910 m. 9 Nr.

2. Dr. Vincas Pietaris (iš bijografijos ir darbų) „N. Romuva" 1932. 45. 963 p. (ir toliau) ir t. t.

Meno bendrajam skyriui atitiktų toki ar panašūs dalykai:

1. Lietuvių liaudies menas. „N. Romuva" Nr. 11.

2. Krikščioniškasis menas (3 psl.) „Žid." 1929. Nr. 7.

3 Pritaikomasis menas aukš. mokykloje „Švietimo Darbas“ 1925. Nr. 7. ir t. t.

Turėdami prieš akis šiuos pavyzdžius, tikiuosi, kad jau lengvai susiorijentuosime, kaip reikia literatūra žymėti. Apskritai, reik pastebėti, kad, paėmę į rankas knygą, žurnalą, radę ką nors įdomesnio, ką norėtum pasižymėt, pirmiausia reiks suvokti, į kurį skyrių šis dalykas tinka. Jeigu jis labai tiktų į du skyrius (pav. pedagogikai ir filosofijai), tai galima į abu ir žymėti. Juk tas neilgai trunka.

Kiekviename skyriuje turi eiti esamos medžiagos eilės numeris. Jis reikalingas bendrai tvarkai, greičiau medžiagoje susiorijentuoti. Pažymėję eilės numerį, jau galime žymėti knygos ar traktato bei straipsnio pavadinimą. Dažnai yra būtina, o visuomet naudinga, pasižymėti patį autorių. Jeigu autoriaus nepasižymėtume, tai sunku būtų rasti ir patį veikalą. Antra vertus, jau pats autoriaus žinojimas dažnai leidžia spręsti apie veikalo vertę, ypač ideologinę kryptį.

Jei turime atskirą veikalą, visuomet svarbu pasižymėti jo išleidimo metai, vieta, net leidėjas, kaina ir jo puslapių skaičius. Puslapių skaičius reikėtų pasižymėti iš kiekvieno dalyko. Visuomet yra naudinga, o kartais net būtina, pasižymėti bent trumputėlis traktato turinys, ar bent stambiausios jo dalys. Bet jei dalykėlis trumpas, ar vieną klausimą nagrinėjąs, tai galima tatai r apleisti.

Jei traktatas yra paimtas iš žurnalo ar laiksaščio, tai visuomet reikia (būtina!) jo vardas pažymėti, nors ir labai sutrumpintai, pav. «Židinys»= «Žid.», „Naujoji Romuva“=„N. R“, „Tiesos Kelias“ = „T. K.“. Nepamirština ir jo išleidimo metai, eilės numeris ar mėnuo, net puslapis (tiksliai!) Bet tai pažymėti galima irgi sutrumpintai. Pav., «Tiesos Kelias» 1930 met. Nr. 1. 36 pusl. galima šiaip pažymėti = T. K. $\frac{36\ p.}{30.\ 1}$ ar 30. 1. 36 p.

Į šį rinkinį reikia *žymėti net ir neskaitytį dalykai.* Ypač patartina žymėti recenzuojamieji veikalai, nes objektyvi, autoritetingo autoriaus parašyta recenzija jau leidžia susidaryti nuomonę apie tą dalyką. Mes jau žinodami, kad yra toks dalykas, suprasdami (iš recenzijos) jo vertę, reikalui atsitikus, susirasime, perskaitysime ir pasinaudosime ar bent kitam galėsime patarti.

Dar reikia pastebėti, kad šios knygos pradžioje ar pabaigoje reikia surašyti smulkus turinys, sužymint, kuriame psl. kuris skyrius yra.

Turėdami tokią knygą, kurioje bus gausiai prisirinkta medžiagos, negalėsime skųstis, esą, sunku išgvildenti, parengti bei parašyti bet kuria tema straipsnis ar referatas. Iškilus reikalui, mes pirmiausia pažvelgsim į savo „išminties šaltinį“, susirasime rūpimu klausimu jau esamą literatūrą, o ją susiradę, skaitome, studijuojame tai, kas mums reikalinga!

Tad truputį darbo, o naudos — pamatysite!

Vyskupas Motiejus Valančius — blaivybės apaštalas

Stud. Ad. Br. Šukys

Su didžiojo Žemaičių vyskupo M. Valančiaus vardu glaudžiai susijusi ne tik anų vergijos laikų nuostabiai galinga religinė lietuvių dvasia, ne tik nelaimingasis 1863 m. sukilimas ir draudžiamoji mūsų literatūra, bet ir «dalykas šventos b l a i v y s t ė s, kuriai įvesti geriausias Dievas teikėsi išrinkti įrankiu»* minėtą populiarųjį «mužikų vyskupą«. Uoliai rūpindamasis bažnytiniais reikalais, akylusis ganytojas aiškiai pastebėjo tą baisų žlugimo pavojų, į kurį galvotrūkčiais grūdosi mūsų liaudis, skrupuliatiškai iš rusų savindamasi bjaurius girtavimo įpročius ir tuo būdu palaipsniui silpnindama fizinį ir dvasinį savo atsparumą, kuris taip reikalingas religiniam ir tautiniam išsigimimui išvengti. Valančių nuolat pasiekdavo liūdnos žinios apie girtaujančių kaimiečių skurdą, apie tragišką jų likimą ir kitas baisias girtavimo pasėkas, kurios gelte gėlė jautraus ganytojo širdį. Todėl jis ir ryžosi tai dorinio iškrikimo srovei sistemingai pasipriešinti. Štai kaip jis pats apibūdino blaivybės pradžią: «Vienoje mano kelionėje 1858 m. gavęs įkvėpimą Švenčiausios Dvasios, kad apsakinėčiau blaivybę, pradėjau skelbti tą dorybę ir pats pirmas kelias dešimtis žmonių įrašiau Palevėnėj į knygas»**.

Pradėdamas tą sunkų tautos blaivinimo darbą, Valančius parašė keletą cirkuliarų, kuriuose vaizdingai nupiešė baisias alkoholinių gėrimų vartojimo pasėkas, iškalbingai ragino išsižadėti pragaištingo įpročio ir įtikinamai nurodė būsiančią visokeriopą gerovę, kurią atnešianti visuotinioji blaivybė. Pirmąjį savo cirkuliarą parašė kunigams, kuriame juos kvietė tapti patiems pavyzdingais abstinentais ir, giliai įsitikinus blaivybės naudingumu, eiti jos skelbti visuomenei. Net pasižadėjimą raštu paėmė iš kunigų, kad šie svaigalų nebevartosią. Mat, Valančiaus blaivinimo sistemos pagrinde buvo principas: *darbas tik tada seksis, kai vadai patys eis ten, kur jie žmones nori vesti.*

Ypač daug dėmesio Valančius kreipė į mūsų jaunimą. Matyti, jis puikiai nutuokė, kad tik blaiviai ir dorai išauklėta jaunoji karta galės sukurti merdėjančiai mūsų tautai šviesesnę ateitį. Todėl autoritetingai jis ir rašė: «*Mūsų viltis visų pirmiausia—jaunoji karta*». O kitame cirkuliare, rašytame dvarininkams, be kitko, taip pridūrė: «Užkietėjusieji gėrovai išmirs, iš-

---

* Žodžiai iš užsilikusio Valančiaus laiško.

** Taigi 1933 m. sukako 75 metai nuo blaivybės brolijų įkūrimo. Ta proga (XII-30-31) Pirmasis Lietuvos Priešalkoholins Kongresas atšventė Deimantinį jubiliejų.

augs nauja karta, sveiki ir stiprūs žmonės atgims». Ir vėlesniuose vyskupo raštuose ši mintis net keletą sykių pakartojama. Atskiru raštu jis kreipėsi ir į seminarijos profesorius bei mokslus einantį jaunimą. Į pastarąjį net šitokiais žodžiais prabilo. «Ypatingai tave, besimokantis... jaunime, raginu stoti prie blaivybės, kad savo laiku pradėdamas naują... kartą, *pradėtumei naują doros pakilimo epochą sau ir savo tautai.*»

Tuo metu ypač reikšmingas buvo dvarininkų luomas. Tad Valančius ir į jį kreipėsi prašydamas paremti blaivinimo darbą arba bent jo netrukdyti. O liaudį, kuri labiausiai kentėjo nuo girtavimo, nuolatiniais paraginimais kvietė rašytis į parapijines blaivybės brolijas. Liaudis nuoširdžiai paklausė šaukiančio ganytojo balso: dideliais būriais, paprastai atlaidų metu pamokslininko įkvėpti, rašėsi į tas brolijas, žadėjosi visą gyvenimą patys nebevartoti stipriųjų gėrimų ir kitus gelbėti, pasak Valančiaus, «iš pačios pragaro gerklės.» Brolijos buvo bažnytinio pobūdžio; jos narius jungė bendra blaivybės idėja, malda ir įvairios insignijos. Jos turėjo ir savo vadus, tuomet brostvininkais vadinamus, kurie prižiūrėdavo, kad nariai pildytų savo pažadus bei pareigas ir bausdavo nusikaltusius. Valančius reikalavo stropiai vesti kiekvienos brolijos narių sąrašus, kuriuos, dekanas patikrinęs, turėjo nustatytu laiku pasiųsti Kūrijai.

Blaivybės pasisekimas buvo nepaprastas. Juo labiau, kad radosi nemaža ir geros valios dvarininkų, sutikusių uždaryti savo smukles ar bent sumažinti jų skaičių. Tiesa, buvo ir tokių, kurie nė manyti nemanė smuklių mažinti, bet dargi visokiais būdais stengėsi girtuoklius patraukti. Nesidrovėdavo net mušti tų, kurie negerdavo. O rusų valdininkai gąsdindavo: jei kas negersiąs, turėsiąs mokėti pabaudą. Ypač bjaurų eksploatatorių darbą varė žydai, traukdami iš tamsių kaimiečių paskutinį skatiką. Nežiūrint to, blaivybė nuostabiai plito. Aprašydamas blaivybės pradžią, Val. pastebėjo, kad gal 1858 m. spalių pabaigoj visame Žemaičių krašte «niekas neberagavęs arielkos.» Žinoma, čia gal vien sinonimiškas išsireiškimas. Tačiau yra duomenų, rodančių, kad iš tikrųjų iki 1859 m. pradžios visoj Žemaičių vyskupijoj buvo suorganizuotos blaivybės brolijos. Tad ne be pagrindo 1860 m. Valančius jau džiaugėsi: «Jau dveji metai sukako, kaip Dievo malonės pagalba blaivybė apsiautė mūsų žemę ir didį stebuklą Dievas padarė: šimtai tūkstančių girtuoklių visiškai liovė gerti degtinę»... Žmonės tikrai pamilo blaivybę. Jos atminimui ėmė statyti koplyčias, kryžius, drožinti įvairias grupes su šv. Marijos bei šventųjų atvaizdais ir lietuviškais blaivybės šūkiais. Blaivybės sumanytojo vardas vis garsėjo. Pats caras Aleksandras, 1858 m. susitikęs su vyskupu, pagyrė jį už blaivybės įvedimą. O tolimosios Rusijos veikėjai, sužinoję iš laikraščių apie Valančiaus skleidžiamą blaivybę, stebėjosi jos nepaprastu pasisekimu ir net prašėsi tam darbui nurodyti metodus. Ir iš tikrųjų buvo ko stebėtis.

Senas 1858 m. medalis vysk. M. Valančiaus įvestai „blaivystei“ paminėti

Visoj Lietuvoj taip trumpu laiku į blaivybės brolijas įsirašė daugiau kaip pusė visų katalikų. Vien Kauno gubernijoj 83,3% katalikų nebegėrė. O kai kuriose parapijose blaivininkai sudarė net 97%. Ryšium su tuo sumažėjo ir nusikaltimų skaičius. Pats Kauno gubernatorius 1859 m. pranešime carui pabrėžė, kad visa to priežastis esanti Valančiaus įvestoji blaivybė. Akivaizdoje tokio pasisekimo iš Valančiaus lūpų išsiveržia ryškūs tėvynės meilės žodžiai: «*Užmiršta mūsų Tėvynė, šv. Bažnyčios klausydama, rados vėlei garsi ir garbinga tarpe žmonių giminių.*»

Žmonėms tapus blaiviems, kad šie turėtų vietoj degtinės doresnį pasigėrėjimą, Valančius ryžosi išleisti laikraštį, pavadintą simboliškū vardu «P a k e l e i v i n g a s». Savo prašyme 1859. II. 21 vidaus reikalų ministeriui jis nurodė tokį motyvą: «Žmonės, išsivadavę nuo labiausiai pažeminančio geidulio, girtybės, reikalingi kitokios doros įtekmės, kuri palaikytų juos blaivybėje ir, vieton senojo kenksmingo pasigėrėjimo, teiktų kokį nors prakilnų, duodantį maisto protui ir širdžiai.» Deja, prašymas buvo atmestas.—Valančius jau prieš tai buvo išleidęs pirmąsias lietuviškas knygas «A p i e b r o s t v ą b l a i v y s t ė s», kurias, deja, rusų valdžia vėliau konfiskavo. Yra žinoma iš viso 17 ganytojiškų Valančiaus laiškų, rašytų blaivybės reikalu 1858—1862

metų laikotarpy. Manoma, kad jų būta daugiau. Pažymėtina, kad Valančiaus ganytojiški laiškai yra bene pirmieji lietuviškai rašyti oficijalūs vyskupų raštai. Taigi platindamas blaivybę, Valančius dėjo, anot jo paties žodžių, «*tvirtus pamatus būsinčiai valstiečių gerovei.*»

Deja, tik ką pražydęs tas gražus blaivybės žiedas rusų valdžios pačioj pradžioj buvo žiauriai nuskintas. Mat, joks naujumas, anot Valančiaus, nors būtų ir geriausias, neišvengs pasipriešinimo. Jau 1858 m. pabaigoj Vilniaus generalgubernatorius N a z i m o v a s užklausė vyskupą, kuo remdamasis lietuviškai atspaudęs pop. Pijaus IX patvirtintus blaivybės brolijų įstatus ir suorganizavęs pačią broliją. Tuo pat metu konfiskavo 2.500 egz. knygelių apie blaivybę. Praneśdamas iš Vilniaus apie tai Valančiui, kun. A l. B e r e s n i s pridūrė: «Iš to reikia spręsti, kad žydų, smuklių laikytojų, pastangos laimėjo pas kariškąjį gubernatorių... *Tos brolijos gynimas, tai tautos gyvybės gynimas.*» Valdžia ėmė „tyrinėti" ir pagaliau konstatavo, kad blaivybės brolijos kurti neleistinos dėl šių motyvų: *1. jos esančios grynai pasaulinės draugijos, o kurti tokias d-jas be vyriausybės leidimo draudžią įstatymai ir 2. blaivybę skleisdami kunigai vartoją prievartos priemones.* Klausiamas, Valančius mėgino paaiškinti, kad tos brolijos esančios v i e n b a ž n y t i n ė s, kaip, pav., rožančiaus brolija ir k., kurių valdžia juk nedraudžianti, o prievartos priemonių vartojimas daugiausiai esąs blaivybės priešų pramanytas. Bet tas nieko nepadėjo. 1859 m. kovo 7 d. Kauno gubernatorius C h o m i n s k i s, vidaus reikalų ministerio liepiamas, išsiuntinėjo policijai įsakymą, kad *blaivybės brolijos esančios uždarytos*, o naujų kurti be valdžios leidimo negalima.

Tikrieji blaivybės draudimo faktoriai buvo visai kiti. Rusų finansistams gėlė širdį matant, kaip grandijoziškai mažėja akcizo pelnas iš svaigalų prekybos. Jie drebėjo dėl gresiančio valstybės iždui bankrūto ir dėl kylančios lietuvių gerovės bei šviesos. Nekentė kunigų ir jų skelbiamos blaivybės taip pat ir dvarininkai, prisistačiusieji beveik kiekvienoj kryžkelėj mūrinių smuklių, ir žydai, nuomavusieji tas smukles, ir, pasak kun. Jankausko, «už degtinę ėmusieji stačiai iš jaujos javus, ir paskutinį kąsnį». Valstybės Turtų Rūmai net nesidrovėjo išleisti cirkuliaro, kur verste vertė žmones girtauti. Dėl to Valančius 1860 m. skundėsi gubernatoriui ir pridūrė: «Tokie Rūmų įsakymai gali išklibinti valstybinės tvarkos pamatus ir iššaukti baisiausias pasėkas». Valančiaus prašymas uždrausti degtinę varyti finansų ministerio buvo pripažintas p r i e š v a l s t y b i n i u i š s i š o k i m u. Policija ir akcizo valdininkai su žydais net perdaug stropiai persekiojo blaivybę ir grasė: jei kunigai pamoksle bent žodį pasakysią prieš girtavimą, būsią traukiami į karo teismą. Tie grasinimai nepasiliko tuščiais žodžiais. Vienas kitas klebonas dėl smuklininkų neteko vietos, o Anykščių kleb. Stulginskas net į Sibirą pakliuvo. Nors blaivinimo akcija buvo perdėm

suvaržyta, tačiau Valančius nenuleido rankų ir neužd a rė įkurtųjų brolijų, o tik užgynė vesti narių sąrašus, kad tuo būdu išvengus didesnių nelaimių. Dėl blaivybės jis atkakliai tebekovojo, nors buvo likusi ši vienintelė viešos kovos priemonė: rašyti blaivybinius cirkuliarus ir skelbti juos bažnyčiose. Todėl jis ir ragino 1860 m.: «...kartą pažinę dvasišką ir kūnišką blaivybės pelną, tūrėkitės anos ligi galo, tai yra kol neišnyks lig paskutinios girtybė ir neužaugs nauja giminė, nepažįstanti degtinės skonio.» Žmonės tebeklausė autoriteting o jo balso, ir blaivybė sėkmingai tebeplito.

Tačiau užėjęs 1863 m. viesulas, sukeldamas ir Bažnyčios persekiojimą, skaudžiai palaužė blaivybės medį. Generalgubernotoriaus M u r a v j o v o *1864 m. balandžio 18 d. įsakymas,* kuriuo griežčiausiai užginta platinti ir palaikyti blaivybę, o nusikaltusius įsakyta aštriausiai bausti pinigais ir, be to, dar atiduoti karo teismui,—*buvo tarsi atnaujinamos girtybės deklaracija.* Visos blaivybės brolijos buvo apšauktos politinėmis. Valančius perspėjo kunigus, kad šie būtų atsargūs ir tik ramiais pamokymais palaikytų parapijiečių blaivumą. Valdžios atstovai nesigėdijo brutaliai kamuoti negeriančių: *nuo krūtinės nuplėšę rūbus, klausinėjo, kodėl nešioją škaplierius, tai esąs blaivybės ženklas.* Buvo skelbiama net tokie absurdai: esą, *Lietuvos klimatas reikalingas svaigalų!* Nežiūrint griežto draudimo, Valančius dar beveik šešerius metus, vad., iki pat mirties, slaptai tebepalaikė blaivybės brolijas. Mylėdamas savo tautą, jis tiesiog išpranašavo jos nepriklausomybę: «p r a s l i n k s p e r s e k i o j i m a i ir vėl su džiaugsmu giedosite bažnyčiose jūsų žemaitiškai ir lietuviškai šventas giesmes.»

Po didžiojo vyskupo mirties ir žiauriausia rusų priespauda nebegalėjo visai nuslopinti prigijusios blaivybės. Plačiai žinoma Š v e n t o j i L i e t u v a, būdama blaivi ir dora, pamažu ėmė tautiškai atgyti ir atkakliai kovoti dėl savo laisvės. Jei šiandien džiaugiamės nepriklausomybe, tai tam tikra dalimi turime būti dėkingi ir anam garbingajam blaivybės apaštalui bei tautos žadintojui. O jei šiandien norime savo jau laisvoj tėvynėj matyti geresnę materijalinę būtį, gražesnes ir įdomesnes tradicijas, pažangesnius ūkininkus ir sąžiningesnius valdininkus bei darbininkus ir, apskritai, aukštesnį visą tautinės kultūros n i v e a u, — tai negaišuodami turime eiti ir Valančiaus pramintu blaivybės keliu. Nes tik blaivybėj esama *dulce cum utile* — ir malonu ir naudinga.

Naudotasi literatūra:

1. *Prof. kun. A. Alekna,* Ž e m a i č i ų v y s k u p a s M o t i e j u s V a l a n č i u s, 283 p., Klaipėda, 1922 m.

2. *Kun. J. Matusas-Sedauskas,* 2 0 m e t ų t a u t o s b l a i v i n a m o d a r b o, 72 p., Kaunas, 1928 m.

Didysis jaunuomenės mylėtojas

Pradžia 3-4 nr.

4. Būsiu kunigas!

1831 metais, kai dar Jonelis tebelankė Castelnuovo mokyklą ir gyveno Murialdo pas vynuogių augintoją Turco, vieną dieną šeimininkas, pamatęs jį vyndaržyje linksmai žaidžiant ir šokinėjant, paklausė jį:

— Kas tau, Joneli? Tu būdavai taip susimąstęs, o šiandien toks linksmas!

— O, šis tas gražaus, šis tas naujo! Šiąnakt sapnavau, kad aš mokysiuos ir būsiu kunigas! Aplink save turėsiu būrį vaikų ir visą savo gyvenimą paskirsiu jiems auklėti. Ko visuomet laukiau, visa tai įvyks!

— Bet juk tai tik sapnas! Veiku pasakyti, bet ne padaryti!

Jonelis tačiau pasiliko įsitikinęs. Kitą dieną šeimininkui jis papasakojo visą savo sapną. Jis sapnavo aukštą moterį, kuri prie jo atvarė didelę kaimenę, jį pašaukė ir pasakė:

— Štai, Jonuk, visą šitą kaimenę pavedu tau!

— Bet kaip aš išganysiu tokią daugybę! Kur gausiu jai ganyklos?

— Tik nebijok! Aš tau padėsiu! — pasakė moteris ir išnyko.

Nors jo nepaliko mintis būti kunigu, tačiau 1834 m. jis buvo beveik nusprendęs stoti į vienuolyną. Leiskime jam pačiam papasakoti apie jaunystės dvasios kovas, kurių neišvengia nė vienas jaunuolis, o šios jam buvo daug sunkesnės, nes jis neturėjo kam žodžio pratarti, nebuvo kas jį suprastų ir jam išmintingai patartų. Štai Bosco atsiminimų nuotrupa:

„Murialdo sapnas man visada stovėjo prieš akis. Jis dar aiškiau pasikartodavo, o jam tikėdamas turėjau pasirinkti dvasininkų luomą, į kurį aš jaučiau ypatingą palinkimą. Tik sapnams tikėti aš nenorėjau, o, be to, mano gyvenimo būdas ir būtinųjų dorybių trūkumas baidė ir labai sunkino man galutinai pasiryžti. O, kad aš būčiau turėjęs vadovą, kuris būtų man padėjęs išspręsti pašaukimo klausimą! Jis būtų buvęs man neapsakomas turtas! Bet to turto aš neturėjau. Turėjau gerą nuodėmklausį, kuris stengėsi mane padaryti geru krikščioniu, bet į pašaukimo reikalus jis nenorėjo kištis. Pats su savimi pasitaręs ir dar keletą knygelių apie luomo pasirinkimą perskaitęs, aš nusprendžiau stoti į pranciškonų ordeną“.

Kai savo nusprendimą jis pareiškė Castelnuovo klebonui, šis rado reikalinga neužslėpti to ir nuo motinos. Susitikęs ją, klebonas taip pareiškė: „Stenkitės jį nuo tos minties atitraukti. Jūs nesate turtinga ir nebejauno amžiaus. Neužilgo negalėsite dirbti. Sūnui išėjus į vienuolyną, kas jumis rūpinsis? Aš taip kalbu jums gero linkėdamas“.

Margarita padėkojo klebonui, tačiau ką pati mąstė, nepasakė. Ji nuvyko į Chieri pas sūnų ir jam tarė:

— Klebonas buvo taip geras, kad man pranešė, jog tu ketini tapti vienuolis. Ar tiesa?

— Taip. Manau, jūs nesipriešinsite!

— Aš noriu, kad tu savo žingsnį gerai apsvarstytum. Klebonas man patarė tave drausti, kadangi man bus reikalinga tavo pagelba. Aš tačiau to nedarysiu, nes visų pirmiausia — Dievas. Nesirūpink manimi. Aš nieko iš tavęs nereikalauju ir nieko nelaukiu. Neturte gimiau, neturte gyvenau, taip noriu ir mirti. Jeigu ryžtumeis būti pasauliečiu kunigu, kad būtum turtingas, tavęs nė karto neaplankyčiau!

Jau septyniasdešimties metų būdamas, jis atsimindavo šiuos motinos žodžius ir apie tai kalbėdamas negalėdavo sulaikyti ašarų.

Vis dėlto į vienuolyną įstoti atsirado kliūčių, ir Jonukas 1835 m. spalių m. 30 d. įstojo į dvasinę seminariją Chieri'yje.

5. Vartai į kunigystę

Įstojęs į seminariją, Jonelis savo gyvenimą nužymėjo tokiomis gairėmis:

1. Ateity niekad nedalyvausiu vaidinimuose, nelankysiu teatrų nei balių, taip pat, kiek tai bus galima, vengsiu ir svečiavimosi.

2. Niekad neužsiimsiu tuščiais juokais, būrimais ir akrobatika, taip pat negriešiu smuiku ir nedalyvausiu medžioklėse. Visa tai aš laikau priešinga dvasininko rimtumui ir Bažnyčios dvasiai.

3. Noriu pamėgti susivaldymą, saiką valgy ir gėrime ir miegoti tik sveikatai reikalingą laiką.

4. Kadangi iki šiol, skaitydamas pasaulinio turinio knygas, tarnavau pasauliui, ateity aš noriu tarnauti Dievui, skaitydamas tik dvasinio turinio knygas.

5. Visomis jėgomis noriu kovoti su visokiomis knygomis, mintimis, žodžiais ir veiksmais, kurie yra priešingi skaistybės dorybei. Iš kitos pusės, noriu daryti viską, kas padeda šią dorybę išlaikyti.

6. Be paprastų pamaldumo pratybų, noriu nė vieną dieną neapleisti dvasiško skaitymo ir mąstymo.

7. Noriu kiekvieną dieną parodyti kokį nors gražų pavyzdį — savo draugams, pažįstamiems ar savo motinai".

Seminarijoje jis taip pat nepakeitė savo papročio — skleisti gerumą. 1841 m. kovo 27 d. jis priėmė dijakono šventimus, o tų pat metų birželio 5 d. arkivyskupas Fanzoni suteikė kunigo šventimus. Prie šių ir prie mažesnių šventimų jis ruošdavosi nepaprastai atsidėjęs ir karštai melsdamasis.

Apie savo primicijas atsiminimuose jis taip rašo: „...Tos dienos vakarą aš praleidau saviškių tarpe. Kai pamačiau tą namą ir vietas, kur sapnavau aną sapną, negalėjau sulaikyti ašarų ir kalbėjau: „Kaip stebuklingi yra Dievo Apvaizdos planai! Iš tikrųjų, Dievas išrinko vargingą žemės vaiką, kad pastatytų jį tarp savo tautos pirmųjų".

Kai tą dieną pasilikau vienas su savo motina, pasakė ji man anuos įsidėmėtinus žodžius: „Tu esi kunigas, nuo dabar tu esi arčiau Jėzaus Kristaus. Bet atsimink, kad pradėti mišias laikyti, reiškia pradėti kentėti. Tu negreit tai patirsi, bet ilgainiui pamatysi, kad tavo motina tau tiesą sakė. Aš žinau, kad tu kasdien už mane melsies, ar būsiu gyva ar mirusi. To man užteks. Nuo šiol rūpinkis tik sielų išganymu, o apie mane tenebūna nė vienos tavo minties".

Neilgai pavikaravęs Castelnuovo, 1841 m. lapkričio 3 d. jis, kun. Cafasso patariamas, įstojo į šv. Pranciškaus Asyžiečio konviktą Torine studijuoti moralinės teologijos.

6. Pirmieji didvyrio žingsniai

Bestudijuodamas Torine, jaunas, entuzijastingas kunigas akylai stebėjo žmonių, ypač jaunimo gyvenimą ir jautė savy ugningą norą jį skaidrinti. Kadangi jis kartu dirbo ir parapijinį darbą, jam tekdavo atsilankyti ligoninėse, kur jis matydavo į apverktiną būklę patekusių jaunuolių, ir kalėjimuose, kur jauni žmonės, užuot pasitaisę, visiškai pagenda. Net pačiame mieste ir priemiesčiuose tas pats vaizdas. Į Toriną plaukia nauji gyventojai, fabrikų darbininkai iš provincijų. Jiems trūksta butų, o jų vaikai, išėjus jiems į darbą, per dieną bastosi gatvėje be jokios globos ir priežiūros.

Tai matydamas jaunasis kunigas išnaujo pajuto nenugalimą norą surinkti juos apie save, juos nuo pavojų saugoti, išplėšti juos iš tinginiavimo ir blogos draugystė nasrų, pamokyti, nuvesti į šventadienio pamaldas ir prie šv. sakramentų.

Šių pasiryžimų vykinimo pradžia buvo netikėta. Tą pačių, 1841, metų gruodžio mėn. 8 dienos rytą kun. Bosco šv. Pranciškaus bažnyčios zokristijoje laukė, kad kas ateitų jam mišioms patarnauti. Netikėtai čia užklydo sudriskęs berniūkštis ir akis išplėtęs žiūrėjo į liturginiais rūbais apsirengusį kunigą, lyg niekad to nebūtų matęs. Tuo tarpu įėjo zokristijonas ir pamatęs berniūkštį piktai suriko:

— Ką tu čia veiki? Ar nematai, kad žmonėms kelią užstoji? Eik ir patarnauk kunigui mišioms!

Berniukas atsiprašinėjo, nes jis niekad netarnavęs ir nemokąs mišioms tarnauti.

— Ką, — rėkė zokristijonas, — tu nemoki mišioms tarnauti, o čia landai? Eik lauk!

Romantiškos ežero salelės

Nežiūrint kun. Bosco draudimo, šis, sumetęs berniūkščiui keletą kuprinių, išgrūdo jį lauk.

Zokristijonui sugrįžus, Bosco aštriai papeikė jo pasielgimą, tačiau šiurkštuolis nenusileido:

— Ką pagaliau tai iš viso liečia jus?

— Labai daug! Jis yra mano draugas!

— O, labai valyvas draugas!

— Visi skriaudžiamieji yra mano draugai! Eikite tuojau ir jį suraskite. Jis man reikalingas ir vargas jums, jeigu be jo sugrįšite! Aš tai pranešiu rektoriui!

Nuo tų žodžių zokristijonas atlyžo, išėjo vaiko ieškoti ir rado gretimoj gatvėj beverkiantį. Kiek apraminęs, atvedė jį pas Bosco.

— Ar esi klausęs kada šv. mišių? — paklausė šis jį draugiškai.

— Ne! — skambėjo atsakymas.

— Pabūk čia per mano mišias, o paskui aš tau pasakysiu šį tą džiuginančio.

Iš tikrųjų, po mišių pasišaukė jį Bosco prie savęs ir juokaujančiu tonu paklausė:

— Kaip vadiniesi, mano drauge?

— Bartolomeo Garelli.

— Iš kur?

— Iš Asti.

— Ką veiki?
— Esu mūrininkas.
— O tavo tėvai?
— Aš neturiu tėvų.
— Kiek tau metų?
— Šešiolika.
— Ar moki skaityti ir rašyti?
— Ne, nieko nemoku!
— Ar moki dainuoti?

Jaunuolis nustebęs pažiūrėjo į Bosco ir atsakė:

— Ne!
— Ar moki peštis?

Berniūkštis pradėjo juoktis, o tai ir buvo, ko Bosco norėjo: tai buvo ženklas, kad jis laimėjo pasitikėjimą ir todėl klausė toliau:

— Ar jau esi buvęs prie pirmos Komunijos?
— Taip, kai buvau mažas!
— O poterius ar moki?
— Ne, juos užmiršau!
— Ar nėra, kas tave jų pamokytų?
— Niekas.
— Ar kiekvieną sekmadienį eini klausyti šv. mišių?
— Beveik kiekvieną.
— O katekizmo? *
— Aš nesimokau. Visi mano draugai, kurie yra jaunesni už mane, jo mokos, bet aš esu prie jų per didelis. Jie iš manęs juokiasi.
— Jeigu aš tave katekizmo pamokyčiau, ar tu ateitumei?
— Mielai!
— Net šičia?
— Tikriausiai, jeigu taip nebus, kaip su zokristijonu.
— Dėl to gali būti ramus. Niekas daugiau tavęs neskriaus. Tu būsi mano draugas ir tik su manim turėsi reikalą. Tad kada pradėsime?
— Kada jums geriau!
— Kad ir šiandien vakarą?
— Taip!
— O gal dabar tuoj?
— Kad ir tuoj!

Kun. Bosco atsiklaupė ir meldėsi. Jis jautė, kad tai pirmas didelio darbo žingsnis. Šią valandą jis atrado ne tik vieną svetimą sielą skaudžiamo vaiko asmeny, bet ir savąją. Jis suprato, kad pildosi jo sumanymai, glūdėję jo sieloj nuo pat jaunystės, ir jis pasiryžo pastatyti kertinį dar neaiškiai matomo milžiniškojo darbo akmenį — įkurti oratoriją.

---

* Kadangi Italijoj tuomet tikybos dėstymas mokyklose buvo uždraustas, tai katekizmas buvo aiškinamas bažnyčiose šventadieniais po pamaldų.

Kitą sekmadienį Bartolomeo Garelli buvo jau ne vienas: su juo atėjo dar šeši jaunuoliai. Keletą savaičių vėliau, vieną sekmadienį, po savo pamokslo eidamas per bažnyčią, Bosco pamatė ant šoninio altoriaus laiptų keletą mūrininkų jaunuolių, kurie, užuot klausę pamokslo, miegojo. Pusbalsiu jų paklausė:

— Kodėl jūs miegate?

— Mes nesuprantame pamokslo. Kunigas sakote ne mums!

— Eikite su manim!

Ir atsivedė juos į zakristiją, į katekizmo pamoką. Jų tarpe buvo ir anas Carlo Buzzetti, vėliau tapęs garsiuoju Bosco amatų mokyklų vedėju. Vėliau šie jaunieji klausytojai atsivesdavo daugiau draugų. Taip kad katekizmo mokinių skaičius savaitė iš savaitės augo.

Kun. Bosco skirdavo jiems ne tiktai šventadienius, bet ir šiaip laisvas valandas. Jis vaikščiodavo po gatves ir fabrikus ir mažuosius darbininkus kviesdavo į savo būrį. Neturintiems darbo, jis stengdavosi jo surasti.

Visą tą žiemą jis stengėsi sustiprinti savo jauną, mažą oratoriją *). Jau dabar Bosco pastebėjo, kad be dainos ir įdomių knygų jo būrys bus kūnas be gyvybės.

Kadangi jis pats neblogai grojo vargonais, gerai nusimanė muzikoj ir turėjo stiprų ir gražų balsą, — paimdavo aukštąją c, — 1842 m. Kalėdoms paruošė nors mažutį giesmių repertuarą, sudarė iš savo auklėtinių chorą, kuris su toms giesmėmis ir pasirodė per šventes. Vaikų balsai, tada dar naujas dalykas, sužavėjo toriniečius. To pasėka — jo būrys padidėjo 50 naujokų.

1844 m. kun. Bosco skiriamas markgrafaitės di Barolo šv. Filomenos ligoninės kapelionu Baldocco. Čia tų pačių metų gruodžio m. 8 d. du ligoninės kambariu pavertė koplytėle, kurioj įsteigė oratoriją, pašvęstą šv. Pranciškui Saleziečiui.

Padedamas kun. Borel, Bosco pradeda vaikus mokyti ne tik katekizmo, bet ir skaityti, rašyti, ir kitų elementarinių dalykų. Tokie vakariniai kursai Italijoj buvo lig šiol negirdėtas dalykas. Per trejus metus jie išsiplatino po visą kraštą. Apie nuostabias jų pasėkas žmonės kalbėjo nuostabių dalykų, taip kad net Torino miesto taryba paskyrė komisiją tiems gandams patikrinti! Ar iš tikrųjų, būtent, 17—18 metų visiškas bemokslis, gatvėje užaugęs, gali gatvės išsižadėti ir, vakarais lankydamas kursus, daryti nuostabią pažangą? Komisija visa tai turėjo patikrinti.

J. Rudzevičius

---

*) Oratorija Italijoj vadinama prie bažnyčios esanti salė, kur parapijiečiai šventadienių popiečiais susirenka atsikvėpti ir pasikalbėti.

Išvogė mūsų sodus

Jonas Jakštas

Mano širdies mažytė ašara,
Mano gyvenimo kraujuotas taške,
Nepyk, kad mūsų vynuogyną didelį
Gyvenimas neklausdamas nuraškė.

Tu auginai daržėlį kvepiantį
Gėlyčių mėlynų ir laistei jas.
Bet mūsų meilė neišsirpo saulėje —
Nuskynė kas — kaip tas konvalijas.

Dabar tamsu ir pilka net pajuodusiai.
Nuskinti mūsų sodo visi vaisiai — —
Aš ištrinu nublukusius spėliojimus,
Kad laimės dar pas mus ateisią.

Mirties akivaizdoje *

Vyt. Tamulaitis

Jos rankelės buvo surištos storomis virvėmis, kurios buvo nuvytos iš voratinklio siūlų. Graudžiai verkdama ji gulėjo pargriuvus ant žemės, tamsioje kalėjimo rūsyje, ir jai gaila buvo to gražaus pasaulio, tų žėrinčių, auksinių spalvų, tų įvairių spalvotų žiedų, kurias ji matė kadais pirmą kartą. Taip buvo viskas gražu ir stebuklinga. Bet dabar turėjo su viskuo atsisveikint.

Ją apėmė dar didesnis savųjų pasiilgimas, gimtinės ilgesys ir noras ją surasti. Ji norėjo pabėgti iš čia kuogreičiausiai. Bet ji buvo bejėgė, maža, mažutė Greitutė, kuri nepajėgė jau nė verkti.

Ryto vėjelis ošė ir šlamėjo medžių lapuose. Visos gėlės išskleidė savo žiedelius. Pabudo paukščiai, ir suskambėjo miškas giesmelėmis ir dainelėmis. Visi kas gyvas pabudo iš miego ir džiaugsmingai šaukė, sveikindami naują dieną.

Šiandien plėšikų namuose buvo didesnis sujudimas, kaip visada. Visi plėšikai, sužinoję iš sargybinio tuos nepaprastus nakties įvykius, nekantriai laukė kada ves Greitutę nužudyti. Ją pažinojo visi, nes ji buvo gražiausioji iš visų negrių. Todėl kiekvienas norėjo pamatyti ją miršiant.

Tuoj susirinko plėšikų teismas ir pradėjo posėdžiauti. Buvo įsakyta atvesti pabėgėlę.

---

* Fragmentas iš Vyt. Tamulaičio, jauno kūrėjo, parašytos knygos vaikams iš gyvulių gyvenimo. Knyga išeis iš spaudos dar šiemet.

Tavęs nebus

Vyt. Tamulaitis

Ten visa bus žalių laukų žydėjime—
Ir saulė, juokas ir šilkinis pievų kilimas.
Bus ir švelnutis tavo vardas tenai toli už šilo
armoškos aldoradoj minimas.

O džiaugsmo ten kiek bus, kiek meilės,
kiek mėlynų žiedų po bręstančius javus,
bus ir fleita, ir ilgesys remunės žiede,
tiktai kodėl tavęs tenai nebus.

O jei ateitum tu, tegul sau saulė leistųsi,
tegul užgestų ji raudonais vakarais...
Palauktume tada, kol skerdžius avino ragu
užtriūbinęs prie kaimo prikeltų ją rytais...

Greitutę atvedė du plėšikai. Ji buvo išbalus, jos rankelės tebebuvo surištos užpakaly, o akys užmerktos. Plėšikai manė, kad ji teisme pradės verkti, puls visiems po kojų ir maldaus pasigailėti. Tik po visų ašarų ir maldavimų jie nuteis ją mirti. Bet Greitutė atėjo tyli ir rami. Rodos, ji nieko nejautė ir negirdėjo, kas aplink ją dėjosi. Ji nepamatė net nė Narsio, kuris liūdnas, be galo nusiminęs sėdėjo kitų tarpe, įsmeigęs akis į ją.

Staiga vienas senas plėšikas, kuris sėdėjo už ilgo stalo, sudėto iš kelių akmenėlių, kreipėsi į Greitutę:

— Ar tu norėjai pabėgti iš miesto, verge?

— Taip, — ramiai atsakė Greitutė.

— Tik nepasisekė, — pridėjo plėšikas piktu balsu. Ir dar pikčiau nusijuokė. Paskui jis suraukė kaktą ir jo iššokusiose akyse žybtelėjo pyktis. Jis tiesiog negalėjo suprasti, kaip ji drįso sakyti tiesą, nemėgindama net išsisukinėti.

— Gana, to tai jau gana! — suriko jis. — Aišku visiems ir suprantama. Prašau sekretorių parašyti mirties sprendimą.

Vienas plėšikas, kuris sėdėjo užsigulęs ant stalo šalia jo, ilgai kažin ką rašė ant uodo sparno. Paskui jis atsistojo, išsi tiesė ir visa gerkle sušuko:

— Prašau klausyt! Senojo Pušies Kelmo Plėšikų imperijos teismas, kuris gali nuteisti mirti visus, kuriuos tik bet koks plėšikas turės jėgų atgabenti į teismą, nusprendė skruzdę vergę, vadinamą Greitute, nužudyti vidury miesto aikštės už norą pabėgti. Sprendimas įvykdomas tuoj. Jį pasirašo teismo pirmininkas Ilgakojis sekretorius Krapštys ir visa bajorų taryba, kuri, neišrinkus dar vyriausiojo vado, valdo visą raudonųjų skruzdėlių—plėšikų miestą.

Religinė naujųjų laikų žmogaus būtis

Vyt. Mankeliūnas

Pagal Dr. Fr. Savickį

Nelengva yra pažinti žmogaus sielos gelmes, o ir iš viso ar galime kalbėti apie tą bendrą žmogų, o ne atskirą individą? Nes kaip neegzistuoja Platono žmogus, o tik atskiri pavieniai asmenys, atskiri individai, taip neegzistuoja ir «naujų laikų» žmogus, tai kaip bepažinti jo vidaus ir dar religinę būklę? Bet taip, nepaisant įvarių paskirų individualybių, kalbama ir rašoma apie rytų bei vakarų žmogų, apie lietuvį, vokietį ar prancūzą, tai taip pat galima kalbėti ir apie naujų laikų žmogų, jo dvasią ir religinę būklę, kuri daug kuo skiriasi nuo kitų laikų žmogaus.

Religiniame naujųjų laikų gyvenime, kaip ir doriniame, pastebime stiprių destruktyvinių tendencijų. Jei doriniame gyvenime esame liudininkai didelio moralinio pakrikimo, tai religiniame—matome gal dar nemažtančią bedievybę, plintantį sektantizmą ir net grįžimą į stabmeldybę (Vokietijos Vodino garbintojai). Bet šalia to šių dienų gyvenime matome ir naujų religinių srovių. Pažiūrėkime kuo ypatingai įdomaujasi modernusis žmogus religinėje srityje. Naujų laikų žmogus, tas didysis bedievis, vėl pasidarė religingas. Tas religinis veržimasis yra taip stiprus, kad net ateizmui jis daro įtakos ir kuria savotišką ateizmo bei religijos sintezę. To pavyzdžiu mums gali būti L e o p o l d a s Z i e g l e r, kuris parašė veikalą *Der Gestaltwandel der Götter*. Ziegleris yra vadinamas *Nietzsche redivivus*. Jis taip ir Nietzsche yra bedievis; jis nors ir netiki Dievą, bet laiko žmogui būtinu tikėti kokį nors aukštesnį gėrį, siekti aukštesnio tikslo. Todėl žmogus pradeda dievinti save ir pakelia save iki dieviškos didybės. Ten Ziegleris mato religijos esmę ir nori tapti religingu žmogumi—bedieviu. Jis pats save vadina p a m a l d ž i u b e d i e v i u. Net naujų laikų ateizmas tapo tam tikra naujų laikų religija. Tas mums parodo, kaip dar toli yra modernusis žmogus nuo krikščionybės.

Pabandykime trumpai nusakyti naujųjų laikų religijų esmę ir jos santykius su katalikybe.

1. Jausmų religija. — Apskritai, naujų laikų religija yra jausminė. Šį kryptis filosofijoje prasidėjo nuo Schleiermacherio laikų. Prieš jį dar niekas apie tokią religiją nemanė. Net Kantas ir tai atmetė jausmu grindžiamą religiją, nes jis tai laikė klaidingu misticizmu. Jis nepripažino maldai reikšmės, nes, anot jo, tikrai Dievą garbiname tik doru gyvenimu. Tai tų žmonių religija, kurie yra apsikrovę begale darbų ir neturi

visai laiko maldai. O Schleiernacheris, priešingai, religijos esme laiko jausmus. Anot jo, religija nieko neturi bendra nei su mokslu, nei su doru gyvenimu, bet tėra vien jausmas, kuris kaip muzika turi saldinti gyvenimą.

Vertinant šią religiją tenka pasakyti, kad jausmas religijoje turi nemažai reikšmės, nes be jo nėra gyvo, šilto, gilaus pamaldumo. Bet jausmas tiek nepriklauso religijos esmei, kad nuo jo laipsnio pareitų ir pats religingumas, nes ir švenčiausio žmogaus sieloje pasitaiko sausros valandėlių. Katalikų religija perspėja žmones nuo grynai jausminio pamaldumo.

Paprastai jausmų religija yra irracijonali, nes ji nepripažįsta protinio parėmimo, o tas religijai yra būtinai reikalinga.

Be to, jausminė religija paprastai būna adogmatinė; ji nepripažįsta pastovių, nesikeičiančių dogmų, kurios kad yra Katalikų Bažnyčioje. Katalikų pažiūra šiuo klausimu yra visai kitokia negu jausmininkų. Katalikų tikėjimas yra dogmatinis, griežtai nustatytas ir įpareigojąs jį priimti. Ir tuos, kurie nenori pripažinti bet kurios dogmos, Kat. Bažnyčia išskiria iš tikinčiųjų. Dogma turi būti religinio gyvenimo pagrindas. Sakoma, kad dogmos yra grynai abstrakčios ir nieko bendra neturinčios su gyvenimu. Netiesa, nes ne visos dogmos yra abstrakčios, o ir iš tų abstrakčių dogmų trykšta gyvybė, taip, kaip kad aukščiausiose Alpių viršūnėse niekas neauga, ir vien amžinas miegas testovi, bet jom tirpstant, bėga upeliai žemyn ir čia drėkina derlingą žemę. Taip tai yra su amžinomis, tartum, negyvomis tikėjimo tiesomis, nes iš jų trykšta Dievo meilė žmogui. Jo gailestingumas, o čia tai jau tikrai gyvybingos dogmos.

2. *Palankumas panteizmui.* — Naujų laikų filosofijoje ir religijoje pastebimas palankumas panteizmui. Seniau panteizmas reiškėsi labai silpnai ir persvarą įgavo tik nuo 18 šimt. galo. Kyla klausimas: kuo gi skiriasi panteizmas nuo teizmo, kur yra tarp jų dviejų riba?

Teizmas tiki v i r š p a s a u l i n į, a s m e n i n į D i e v ą. Visagalintis Dievas visur yra savo esme, bet tuo dar nėra pasaulio substancija. Pasaulis nėra dieviška esybė, bet vien tik kūrinys. Be to, Dievas yra asmenínis. Panteizmas gi sako, viskas yra Dievas, kad pasaulis nėra Dievo sutvertas iš nieko, bet vien tik dievybės pasireiškimas, jos emanacija. Panteizmas vis dėlto pripažįsta, kad Dievas yra didesnis už pasaulį ir kad pasaulis tėra vien dievybės dalelė.

Įdomu, kodėl naujųjų laikų žmogus linksta prie panteizmo? Tam yra nemaža priežasčių:

Pirmoji priežastis — pasaulio reiškinių nuostabumas. Išbujojus, ypač paskutiniais laikais, gamtos mokslams, pasaulis atrodo kas tai nepaprasta, tiesiog dieviška. Iš čia ir atsirado pasaulio dievinimas.

Antroji — panteizmas mano, kad tik jis vienas duoda tobuliausią Dievo sąvoką ir prikiša teizmui, kad jo Dievas nėra tobulas, nes jei pasaulis yra skirtingas nuo Dievo, tai yra kas tai, kuo nėra Dievas. O jei taip, tai Dievas yra pasaulio apribotas. O visagalis Dievas turi būti neribotas.

Šis panteizmo argumentavimas yra labai silpnas, nors, pirmąkart pažvelgus, atrodo paremtas. Tik pagalvokim: panteizme viskas yra Dievas, bet tas viskas, tas pasaulis, jo tobulumas — ribotas, be to, pasaulyje yra labai daug blogo. Kyla net prieštaravimas, kaip šis netobulas ir net pilnas blogio pasaulis galėtų būti Dievybė? Ir kaip Dievas gali būti Dievas jei Jame yra tiek daug netobulumo ir blogumo? Dievas būtinai turi būti tobulas ir skirtingas nuo šio pasaulio. Tačiau ši transcendentinė dievybė nėra pasaulio apribota. Dievas tada būtų pasaulio ribojamas, jei pasaulis egzistuotų šalia Dievo ir visai nuo Jo nepriklausytų. O pasaulis yra Dievo sutvertas ir Jam priklauso.

Trečioji — modernusis žmogus linksta prie panteizmo todėl, kad čia jis mano geriausiai susijungsiąs su Dievu. Kai kam galėtų atrodyti, kad gal panteizmo ir geriausiai susijungiama su dievybe, nes krikščionybėje tik meile tegalima jungtis su Dievu. Ontologiniu t. y. savo esimo žvilgsniu žmogus negali geriau susijungti su Dievu kaip panteizme. Bet ir teizme žmogaus santykiai su Dievu nėra vien išoriniai, nes Dievo esmė ir gyvenimas perveria mūsų sielos gelmes. O psichologiniu atžvilgiu teizmas daug daugiau duoda, nes panteizmo Dievas nėra asmeninis, jis mūsų nemyli, nesirūpina mumis, negali mums padėti, nes nėra gamtos Viešpats, o pati gamta. Be to panteizme nėra Apvaizdos, kuriai būtų galima melstis.

Paskutinė ir gal svarbiausioji susidomėjimo panteizmu priežastis yra ta, kad dorinėje srityje jis yra daug patogesnis, nes neuždeda jokių religinių pareigų, nėra atsakomybės už prasižengimus. Bet mums svarbu ne patogi, o tikra pasaulėžiūra, patikrinanti mums patogumus ne šiame trumputyje gyvenimėly, o už jo slenksčio.

3. Domėjimasis rytų religijomis. — Ypatinga paskutiniais dešimtmečiais žymė yra didelis susidomėjimas rytų religijomis: Vedanty filosofija, budizmu, Konfucijumi, Laotse ir Zaratustra.

Vakarai vėl pradėjo domėtis Rytais. Mūsų mokslininkai, patys susidomėję Rytų idėjomis, bando jas perkelti ir į Vakarus. Jau Kristaus laikais visų akys buvo nukreiptos į Rytus, kur laukta Išganytojo. Šiandien vėl šaukiama. *Ex oriente lux.* Tik šiandien naujoji evangelija ateina ne iš Vakarinės Azijos, o iš Tolimųjų Rytų.

Įvairių esama priežasčių to Rytais susidomėjimo. Daug kas seka Rytais vien iš mados ir, anot gr. Keyserling, tuoj eis jie kita kryptimi, nes Rytai taps nemadingais. Mes gi ieškome gilesnių priežasčių.

Pirmasis Vakarų mokslininkų indų filosofija pradėjo domėtis Schopenhaueris. Jam ypač patiko budizmas su jo pesimizmu. Tačiau, norint pesimizme matyti gyvenimo išmintį, reikia visai paniekinti pozityvųjį gyvenimo tikslą. Gerai yra sakoma, kad pesimizmas yra pažymys jau mirštančios, šąlančios kultūros. Ir krikščionybė pripažįsta žmonių nelaimę, bet ji tiesia kelią laimei ir aukštesniam gyvenimui. Todėl su krikščionybe Vakaruose prasidėjo gyvenimo pavasaris.

Daugelį vakariečių traukia Rytų mokslas apie r e i n k a r n a c i j ą. Vienus tas reinkarnacijos mokslas traukia grynai ekonominės teisės sumetimais. Jie sako: kam reikia tverti daugiau sielų, kad galima ir su tomis pačiomis sielomis pravesti gyvenimo istoriją. Mes jiems galime atsakyti, kad gamtoje nevieš-patauja grynai ekonominė teisė, priešingai visur matomas kaupas energijos ir medžiagos ištekliai. Dar mažiau tai galima taikyti sielai, nes juk nesvarbu Dievui su mažiausiu sielų skaičiumi pravesti gyvenimo istorija, o žmonijos istorijos eigoje kuo daugiausia sielų laimėti Dievo Karalystei.

Indų filosofai reinkarnacija nori išaiškinti įvairių gyvenimo formų įgyvendinimą. Jų manymu, neteisinga būtų, jei Dievas dalytų dovanas ir bausmes nežiūrėdamas nuopelnų ir kalčių. Visa jie aiškina didžiąja kosmine teise k a r m a vadinama, t. y. nuopelnas. Kiekvienas gema tuo, ką jis užsipelnė ankstesniame, praėjusiame gyvenime.

Bet gi mes patys nieko nežinome apie pirmykščius mūsų gyvenimus, tad kokia racija sankcijonuoti nežinomi faktai, o be to kam aš kentėčiau visai ne už savo prasižengimus, jei naujai gimęs aš jau nebe aš?

Vakarietį traukia Rytų k o n t e m p l i a c i j a. Vakaruose dominuoja aktyvaus žmogaus tipas. Pagaliau vakarietis, visoje savo kultūroje atmetęs dvasią, pasuko į išorę ir dabar pasigedo tikrojo vidaus gyvenimo, kurio ieškoti kitur bando. Nereikia mums jo ieškoti Tolimuosiuose Rytuose, nes turime jį Kat. Bažnyčioje. Tai jau pamatė ir pastebėjo naujųjų laikų mintytojai. Seniau bodėtasi katalikų vienuolynais ir jų ramiu, giliu, žmogaus sielai būtinu kontempliatyviniu gyvenimu, o šiandien jau nenaujiena, kad kitatikiai, pabuvę katalikų vienuolynuose, susižavi jų gyvenimu. Jau kitatikiai, ir net monis'ai, kuria savo vienuolynus. Šiandien labai daug kalbama ir rašoma apie šv. Ignaco Lojolos dvasines pratybas, kurios labai aukštai vertinamos valiai lavinti.

Kat. Bažnyčioje kontempliatyvus gyvenimas dar geriau pastatytas, nes Ji išvengia Rytų vienašališkumo, kur dažnai paneigiamas aktyvus gyvenimas. O katalikybėje yra labai graži kontempliatyvaus ir aktyvaus gyvenimo sintezė.

4. *Santykiai su krikščioniškąja religija.*—Čia tuo vardu suprantame protestantizmą ir kitas krikščionių religijos atskalas.

Naujų laikų žmogus kaskart labiau tolsta nuo krikščioniš-sos religijos, o filosofija labai retai ją atmeta ir net stengiasi prie jos prisiartinti. «Krikščionybė,—rašo R. Euckenas,—atrodo, naujų laikų mintytojus kartu ir stumia ir traukia. Visi jie stovi įtemptuose santykiuose su Bažnyčia... Vienu metu niekas nenori su krikščionybe galutinai nutraukti, bet kiekvienas verčiau nori ją priartinti savo įsitikinimams ir tuo būdu juose įsitvirtinti, ją pagilinti: Spinoza, Leibnitzas, Locke, Rousseau, Kantas, Fichte, Hegelis, Schopenhaueris — kiekvienas sudarė sau skirtingą paveikslą".

Pagaliau 19 š. viduryje D. F. Strauss paklausė, ar dar esame krikščionys, ir atvirai pasakė, kad jau ne tik nebesame, bet jais jau net ir nebegalime būti. Ši mintis dar ir šiandien plinta. Bet 20 š. pradžioje Euckenas vėl paklausė: «Ar dar galime būti krikščionimis?» Ir, prišingai Straussui, atsakė, kad ne tik galime, bet ir būtinai turime jais būti. Vienok Euckenas iš krikščionybės pasiima tik krikščioniškąją etiką ir dangiškojo Tėvo, kuris yra amžina meilė, evangeliją. Jie tai, pripažindami krikščionybės esmę, vadinasi krikščionimis. Betgi svarbiausio krikščionybės dalyko—Kristaus jie nepriima, nes apskritai didesnė protestantų teologų dalis netiki Kristaus dievybe. Vienintelei tikra krikščionybė išliko tik Kat. Bažnyčioje.

5. *Santykiai su Katalikų Bažnyčia.*— Paskutiniais dešimtmečiais ypatingai daug Bažnyčia įgauna įtakos kultūriniame gyvenime. Filosofijoje šv. Tomas Akvinietis statomas šalia Kanto. Dabar mažiau reiškiama neapykantos, o daugiau susidomėjimo katalikų kultu. Galima suminėti ištisą eilę plačiai pažįstamų konvertitų ir tai iš rinktinių mokslo žmonių. Auga Bažnyčios įtaka ir politiniame gyvenime.

Bet vėl kitas klausimas: kokie gi pačių katalikų santykiai su Bažnyčia? Esama, tiesa, labai liūdnų reiškinių. Nes daug tėra vien išorinių katalikų, be tikrojo pamaldumo, be gilesnio tikėjimo pamatavimo ir bendrai be tikėjimo.

Šalia liūdnų reiškinių matome ir daug džiuginančių: tai parodo dažnos išpažintys, šv. Komunijos, kelionės į šventas vietas, gausiai lankomos rekolekcijos ir misijos, puikiausi eucharistiniai kongresai ir kt. Tai ypatingai džiugina, kad visa tai plaukia iš žmogaus gelmių. Ypatingai daug gražios vilties teikia ypatinga atgimimo dvasia inteligentijoje, ypač akademinėje ir apskritai besimokančioje jaunuomenėje.

Bet reikia dar įdėti nemaža darbo, norint visa atnaujinti Kristuje.

Punktualumas

T. Robertas da Nove

Veikimo griežtumas laiko žvilgsniu vadinsis *punktualumas*, būdo žvilgsniu—*korektingumas*, vietos žvilgsniu—*tvarkingumas*.

Jei gyvenimas būtų melodija, punktualus būtų tas, kas jai duotų ritmą, korektingas — kas jai duotų modulaciją, o tvarkingas — kas jai duotų partitūrą.

Jei gyvenimas būtų panašus į akordą, punktualus būtų tas, kurs muša per žiedus, korektingas — kurs juos padarė iš gero metalo, tvarkingas — kurs juos sutvarkė į eilę.

Dieviškasis punktualumas

Tikrai ir absoliučiai punktualus yra tik vienas Dievas. Pati amžinybė yra tik vienas punktas, taigi Dievo veiksmai yra punktualūs tiktai iš pavadinimo. Bet kada amžinybėj Jisai nusprendė už savęs sutverti laiką, kaipo mažą perijodinį įvairumėlį amžinybės rate, ir kada pačiame laike Dievas veikia, Jis yra kraštutiniai punktualus, vykdydamas nustatytus momentus.

To dieviškojo punktualumo aiškų pavyzdį turime gamtoje. Žvaigždės nenusikalsta savo pareigoms ir astronomas negalėjo pastebėti niekuomet nė mažiausios sekundės skirtumo jų kelyje.

Aukščiausia pasaulio punktualumo karalienė yra saulė — laikrodis, vienas tikrai tikslus ir visų kitų norma.

Jėzus Kristus taip pat dažnai prisimindavo savo punktualumą. Nors ir labai rūpestingas, jis neveikia be paskirtos valandos ir atsako: «Dar neatėjo mano valanda». Pagaliau laikas yra nuo amžių nustatytas ir dažnai mūsų nežinomas: «Ne jūsų dalykas žinoti laikus ir valandas».

Net ir velniui Dievas nustatė laiką, sakydamas: «Tai yra jūsų valanda ir tamsybės valdžia»,

Dievas nieko nedaro nei pirma, nei paskui.

Mes esame pašaukti sekti dievišką tobulumą ir turime, kiek galint, Jo punktualumą pasekti.

Ankstinimas, paskuba, vėlinimasis

Apskritai imant, punktualumas yra įgimtas dalykas, tačiau galima jį tobulinti arba to nustoti.

Laimingi tie žmonės, kurie girdi savo viduje mušant laikrodį ir jo klauso.

Tačiau kaip kiekvieną, taip ir šį laikrodį galima sugadinti, jo švytuoklė gali būti sutrumpinta arba pailginta, ir jis gali pradėti netiksliai mušti.

Tuomet būtų viskas sujaukta. Karštuolis veiktų pirm paskirtos valandos, flegmatikas — po, skubusis paviršutiniškai.

Taigi, yra trys nusikaltimai punktualumui: du perdedant, vienas nutraukiant — *paankstinimas, paskuba ir vėlinimasis.*

Ankstinimas

Karštuolis darbe labai nekantrus: jis negali sulaukti, kol laikrodis parodys laiką; jis išleidžia iš stoties traukinį pirm nurodyto laiko tvarkaraštyje, kada semaforas dar tebėra uždarytas, nevisi keleiviai sulipę, durys atidarytos. Tai tikras betvarkis. Čia blogumas yra toks, kad daugumas savo nekantrumą laiko rūpestingumu, ir pasitiki savo gryno kraujo arkliais, kurie išvažiuoja lenktynių pirm duoto signalo. Ko nori atsiekti savo veltui giriamu uolumu? Ar duodi į stalą sriubą pirma laiko, kad ji atauštų? Ar nori imt taisyti lovą žmogui dar neatsikėlus? Ar nori bėgti Komunijos, kol dar Bažnyčia neatidaryta, kad supyktum prie jos slenksčio? Ar nori nusiskinti vaisių, kol jie dar neprinokę? Ar nori užtraukti rožančių nesusirinkus šeimai? Ar nori lipti į estradą, nenuėjęs į salę? Ar nori pradėti antrąją dienos pusę, nepabaigęs pirmosios? Ar nori eiti išpažinties nespėjęs prisirengti? Ar nori veikti nepasitaręs? ir t.t. ir t.t.

Tavo karščiavimasis, kurį laikai rūpestingumu yra ne kas kitas, kaip viena tavo įgeidžių forma. Jei save labiau stebėtum, turėtum sutikti, kad tu paankstini tuos veiksmus, kurie tau patinka ir pavėlini tuos, kurie tau nemalonūs. Tavo paankstinimas yra suinteresuotas (su išskaičiavimu) arba bent surištas su tavo kapryzais.

Dar daugiau pasakysiu — tu sujauki visą savo dieną. Kad galėtum paankstinti kurį darbą, tu turi arba apleisti arba paskubom nudirbti kitą darbą, tą kurs eina pirma jo. Tu nusikalsti didžiausiam gyvenimo įsakymui: «*Kiekvienas darbas turi savo laiką, ir yra laikas kiekvienam darbui*».

Savo paankstinimu ir karščiavimusi nė kiek greičiau nenueisi. Italų patarlė sako: «Kas eina palengva, eina ne tik sveikai, bet ir toli».

Tave beskubantį kelyje sugaišins kokia nelaimė. Daugiau reiškia įsiūti rūbui sagas palengva, nes beskubėdamas susiūsi netvarkingai ir turėsi pataisyti visą eilę. Ir tu įneši netvarką ne tik į savo, bet ir į kitų dieną.

Gyvenime visur esame surišti vienas su kitu — šeimoje, visuomenėje, Bažnyčioje. Pirma laiko padarytieji tavo veiksmai įneša netvarkos į veiksmą visų tų, kurie dirba su tavim kartu, nes kas gi sugebės prisitaikyti prie netvarkingų tavo žingsnių!

Gal tau atrodys, kad tai vis maži nusikaltimai, tačiau žinok: vis tai didžiausi nusikaltimai.

Paskuba

Ir tai ne vieninteliai nusikaltimai. Paprastai kas ankstina, *tas ir skubina*; ne tik pirma laiko veikia, bet ir blogai veikia.

Spirdamas vežimą arklys, ne tik jo nepatraukia, bet nutraukia viržius.

Paskubomis atliktieji darbai būna neatbaigti arba blogai atlikti. Maldos — virtinė žodžių, išpažintys — nepilnos, Komunijos — pamaldumo karikatūra, atlaikytos Mišios — nepagarba, o jų klausymas — nekantrumas.

Šeimoje, kur paskubi šeimininkė, šluota palieka daug šiukšlių, lova lieka nesutvarkyta, valgiai vos apvirę, siūlė nelaiko lopų, joks veiksmas nėra atbaigtas, ir nervingos skubančios rankos jį tarsi ryte ryja; ir nors giriesi baigianti valgyti, kada kiti vos pradeda, tačiau užmiršti, kad sugadinai virškinimo organus.

Jei esi moteris, nebūsi šeimininkė, bet fūrija; jei esi vyras, nebūsi protas, bet vulkanas. Turėtum vadovauti namams, o tu juos sujauki. Tavo darbas — nepilnas, tavo raštas — neišskaitomas arabeskas, tavo parėdymai — konvulsijos.

Tu dažnai klysti. Ir didžiausia nelaimė (jei atsitiktinai esi namų galva) yra ta, kad tu būsi kvailas žmonių vadas, kad su tavim beskubėdami ir kiti nusisuks sprandą.

Vėlinimasis

Jei paskuba neša žalingus karščiavimosi vaisius, tai vėlinimasis neša jų dar daugiau.

Keturios yra vėlinimosi priežastys. Pirmąja skaitysime *nerangumą*.

Yra tokių, kurie netingi ką nors dirbti, bet nenori dirbti laiku. Dienotvarkė lyg koks pasityčiojimas gadina jiems nervus. Jiems atrodo vergiška daryti ką nors savo laiku. Jiems paprastas dalykas ateiti į pusę paskaitos, į antrą veiksmą, į susirinkimą nors pusę valandos pavėlinus. Kitus priversti savęs laukti jiems atrodo tas pats, ką suteikti savo didybei pagarbą.

Tai yra ne kas kita, kaip nerangumas. Be to, tai yra dar *laiko neapykanta*.

Kaip baisu turėti paskirtą laiką, valandą. Susidūrus su laikrodžiu reikia nutraukti visus malonumus. Kaip sunku!

Ar negeriau miegoti, kol noris miego, valgyti, kada esi išalkęs, melstis, kada užeina nuotaika, dirbti, kada nori, sumokėti skolą, kada išloši loterijoj?

Netrūksta ir priekaištų tam valandiniam tvarkaraščiui. Garbinti Dievą paskirtu laiku baisu, tai vergystė, nes noras nėra laikrodžio tvarkomas, o vienas tikybos aktas, su noru atliktas, esąs reikšmingesnis už tvarkaraščio prievarta atliktuosius.

Tai tik tušti pretekstai, nes kas gi tau trukdo atlikti veiksmus su noru ir savo laiku? Priešingai, jie gal tuo vertingesni, nes prie noro prisideda dar auka?

Trečiąja vėlinimosi priežastim skaitome *tūpčiojimą*. Tūpčioją visai neateina; jiems visuomet per trumpas laikas, o nenusivokia, kad jie patys per ilgi. Ateina laikas pradėti kitą darbą ir turi pirmąjį vos įpusėtą palikti.

Nemanykite, kad jie nieko neveikia; priešingai, jie daugiausia veikia, nes kol jis pirštą pajudins, pačiam darbui padarys visą eilę veiksmų, kurie padarys komplikuotus ir pačius paprasčiausius veiksmus; į savo veiksmus jie įterpia daugybę nereikalingų veiksmų, ir kada jau darbas turėtų būti prie galo, jie atrodo susikrimtę, nes darbas, toli gražu, nebaigtas, jie patys betikriną visą eilę atliktų nereikalingųjų veiksmų. Kaip sukutis, apsisukęs aplink, yra tame pačiame punkte, iš kurio pradėjo suktis.

Kvailos sielos! Galite skubėti, kiek norite, vis tiek pasivėlinsite, nes vietoj to, kad tiesiai eitumėte, einate zigzagais.

Bet dažniausiai vėlinimosi priežastis yra *abejingumas*.

Niekas nėra abejingas dėl to, kas jį gyvai liečia — jo sveikatą, jo interesus ir pagaliau kapryzus; jis yra punktualiausias sveikatos nuostatuose, kreditų išreikalaudamas, sutarčių žiūrėdamas ir kitur.

Bet kaip apsileidęs dalykuose, kurie neliečia jo kišenės, sveikatos ir garbės!

Kaip rasti dvasiniame gyvenime ir dorovės pareigas atliekant punktualumą, jei užmokestis yra tik aname gyvenime?

Koks skirtumas įvertinant medžiagines ir dvasines gerybes, ir dėl to, koks skirtumas punktualume!

Dienotvarkė

Siela, gerai įsiklausyk. Tvarkyk savo dieną pagal dienotvarkę.

Punktualumas yra *fizinė, ekonominė, moralinė, intelektualinė ir religinė* gyvybė.

Tikrasis pulsas nėra nei lėtas, nei greitas (šis yra drugio, anas mažakraujystės ženklas); sveikasis pulsas yra tas, kurs į minutę muša reguliariai apie septyniasdešimt kartų.

Tas yra sveikatos ženklas.

Tačiau laikas yra ne tik kūno, bet ir dvasios gerovės mastas.

Visas vienuolynų gyvenimas labiau remias laiku, negu didžiais įvykiais.

Didelės ir mažos draugijos, net ir tautos, ir Bažnyčia yra punktualumo tvarkomos.

Tu pati pajusi savo venose tekantį kitą gyvenimą.

Laiku viską dirbdama, tu laimėsi laiką ir geriau padarysi.

Šeimoje tu būsi ideali žmona, vyras, vaikas.

Tarnyboje, darbe tu nudirbsi daug daugiau; laikas—pinigai.

Kreditai ir debitai, laiku suteikiami ir sumokami, padaro gyvesnę komerciją.

Punktualumas apmąstant, skaitant, mokantis labai gausiai atlygina dvasine ir pasauline kultūra.

Ir Dievo akyse įgysi didžių nuopelnų, nes nemaža auka yra klausyti laiko.

Pasinaudosi daugybe malonių, ypač tomis, kurios vadinasi įkvėpimu. Tu žinai, kad Dievas kalba tyliai ir trumpai. Jis nori, kad siela būtų pasiruošusi visuomet klausyti. Būk pasiruošusi jo šaukimui.

Be to, punktualumu ypač parodysi, kad tu jį myli.

Tur būt, ne tiesa, kad dalykas, rodos, taip mechaniškas, kaip punktualumas, galėtų remtis jausmais.

Nė viena aistra nėra taip didelė kaip meilė.

Paikosios mergaitės, jaunuolio atstumtos, galutinėj sąskaitoj nebuvo kitkuo kaltos, o tik dėl savo vėlinimosi, ir jaunuolis uždarė joms duris ne dėl blogo jų elgesio, o dėl jų nerūpestingumo.

Taigi, jis matuos tavo meilę tavo pasiruošimu.

Savo susidūrimuose su Jėzum, jei tu jį tikrai myli, tu ir be pastangų, beveik nesąmoningai būsi punktuali.

Taip punktualumas apsivelka dorovingumo, net idealingumo, rūbu.

Tuo tarpu, kada klausai laiko, tu jį valdai, jam viešpatauji.

Tik punktuali siela pažįsta dabartį, ja skrenda ir naudojas.

Kitos pažįsta dabartį tik tada, kai jos jau nebeturi, kad galėtų apverkti; arba eina ieškoti jos ateity, kad galėtų ją pasitikti su nenaudingais norais ir kvailais pageidavimais, kurių nemoka realizuoti, kada ateina laikas.

Smulkmeniškumas

Tad, o siela, sutvarkyk savo dieną, bet, prašau, nebūk perdaug *smulkmeniška!*

Bus gerai, jeigu savo dienotvarkę sutvarkysi bendrais bruožais.

Dienotvarkė turi būti žmoniškai užlaikoma, ir dažnai išimtis turi pakeisti nuostatą.

Būk punktuali, bet neturėk manijos, moraliai, ne materijaliai, apskritai, būk siela, ne mašina.

O kaip gražiai atrodytų pasaulis, jei visi būtų punktualūs. Jokių skundų, jokių pertraukų, jokių trūkumų, nei ankstinimų, nei vėlinimų, nei kitų tokių trūkumų. Ir kaip reguliariais judesiais siela keliautų į Dangų.

Net ir pati žemė gal būtų paankstintas Dangus?

Išvertė *kun. K. Steponavičius*

V. Mykolaičio—Putino „Altorių Šešėly“

A. Graževičius

(Pradžia 3—4 nr.)

Kiekvieną pašaukimą galima pilniausiai realizuoti ne tik nevedus, bet ir apskritai nuo moters už devynių kalnų stovint. Todėl jei Putinas būtų tuo norėjęs parodyt, kad Vasaris dėl celibato neįstengia būt kunigu, mes lengvai patikėtume. Juk gali būt žmonių tiek temperamentingos prigimties, kad neištenka valios aistrai atsispirti. Turint galvoj Vasario valios silpnumą, galima būtų pilnai tikėti, kad aistra buvo perdaug stipri, kad jis galėtų susilaikyti nelaužęs Dievo ir Bažnyčios įsakymų.

Bet atrodo, kad Vasarį tokį žingsnį padaryti pastūmėjo ne tiek aistra, kiek jo dvasinis, moralinis sugniužimas, tiesiog kažkokia valios ir sąžinės atrofija.

Štai: Vasaris tikįs, net kaip iš romano matyti, neturįs stipresnių religinių abejonių. Ir vis dėlto trejus metus neina išpažinties, tur būt, tik iš vieno apsileidimo. To negana. Jis, trejus metus nebuvęs išpažinties, visokiais sofizmais įtikinėja save, kad jo laikytos mišios būsią ir valide ir licite, ir laiko. Ir dėl to ne tik jo kunigiška, bet apskritai tikinčio žmogaus sąžinė neprabyla. Žinoma, kaip galima norėt, kad žmogus kitur turėtų sąžinės, jei jis tiesiog Dievą gundo ir iš to sau jokio didelio dalyko nedaro.

Juk tuo vienu išpažinties neatlikimu jau ne tik kunigas, bet ir pasaulietis katalikas atsiskiria nuo Bažnyčios. Ar tai turi ką bendra su pašaukimu? Nė trupučio. Tai jau būtų ne kunigystės, o pašaukimo tikėti klausimas. Čia tik atbukusios sąžinės žmogaus elgesys. Pagaliau jis—teologas ir filosofijos daktaras, taigi turėtų suprasti objektyvią religijos ir moralės reikšmę, kad, derinant gyvenimą su religija ir morale, gyvenimas prie jų derintinas, o ne religija ir moralė prie iškrikusio gyvenimo, kaip kad darė Vasaris, nematydamas viso dalyko absurdiškumo. Šitaip elgtis protingas ir kilnus žmogus negali, čia reik būti arba dvasios griuvėsiu arba neišmanėliu. O Vasaris tai darydamas dar deklamuoja apie kovą už principus. Vasaris net fantazuoja, kad jam katalikybė, dėl jo psichinės struktūros, visai neprieinama, lyg kokia Montsalvato pilis. Tai ką gi, Vasario galva, turi daryti tie tūkstančiai ir gal milijonai žmonių, kurie neturi jokio religinio sentimento, kurie kontempliatyviu būdu negali į religiją įsigyventi, nors jų protas ir sutinka su dogma? O juk šitokio dalykų žmoguje nesiderinimo yra ne tik religijos, bet ir šeimos, ir visuomenės srityse ir daug kur kitur. Einant Vasario keliu, reikėtų spjauti į visa, atsisakyti proto ir eiti kur emocija, įspūdis, aistra veda. Bet tai yra

prieš žmogaus protingą prigimtį, nekalbant apie tai, kad iš to kiltų visuotinis chaosas.

Taigi Vasario elgesys eina ne dėl stokos pašaukimo, ne dėl savo talento išgelbėjimo, bet dėl dvasinio nusmukimo ligi to laipsnio, kada žmogus visai atsiduoda irracijonaliems veiksmams, net ir savo galvojimą stengdamasis prie jų palenkti. Jis meta kunigavęs dėl moters ir tą žingsnį padaro ne dėl kokių idealinių sumetimų, bet dėl moralinio nusmukimo, idealizmo ir valios stokos, becharakteriškumo, sąžinės atbukimo ir oportunizmo. Jis mums, skaitantiems romaną, nedaro iš pradžios to liūdno ir atstumiančio įspūdžio tik todėl, kad mus sugestijonuoja tam tikra autoriaus dispozicija, apie kurią turėsim progos dar toliau pakalbėti.

Vasario bevališkumas jau nuo pat pradžios labai žymus. Jis niekur neparodo pastangų pats savo gyvenimą tvarkyti, bet kad ir krimsdamasis, kad ir nepatenkintas, vis tiek be jokio atospyrio eina ten, kur jį kiti ar apystovos stumia — varo jį į seminariją, tai eina, neišvaro iš jos, tai jis kunigas lieka; moteris paintrygavo — jis suskydo, baronienė bučiuoja — tiek to, ir jei ta moteris padarytų dar žingsnį priekin — mes neturime pagrindo manyti, kad Vasaris bent bandytų atsispirti; paima jį ant virvutės Auksė — jis aklai šoka pagal jos polkutę. Neturėdamas valios jis dar neturi nė jokio idealo. Ko gi Vasaris siekia, koks idealas jį vilioja? — Jokis. Nei religinis, nei moralinis, nei patrijotinis, nei visuomeninis. Neturint gi jokio idealo, tikrai sunku gyventi — niekas netraukia, niekas nedomina. Taigi belieka siekti oportunistinio idealo — kad niekas neapsunkintų, kad jokių nemalonumų nesusidarytų, niekas nevaržytų ir t.t. Šitokio būdo žmogus neįšvengiamai turi šliaužt į pakalnę. Ir jis šliaužia, kol prieina prie to, kad tris metus nebuvęs išpažinties eina mišių laikyti, būdamas kunigas leidžiasi į intymius santykius su moterimis ir t. t. Nei priesaika Dievui tarnauti, nei apžadai, nei pagaliau atsakomybės jausmas prieš Dievą ir žmones, nei jo netikusio elgesio blogos visuomeninės pasėkos — jo visai nejaudina. Jis tik save žino, tik tai pajaučia, kas jį užgauna. Prabyla jame instinkto balsas — jis ir eina paskui jį nepasipriešinęs, valios neparodęs. Jei jis pagaliau beveik sutaria su Aukse tuoktis, tai tik todėl, kad Auksė taip nusprendė. Jis pats gi net ir abejoja, ar verta jam tuoktis, bet prispirtas sutinka.

Iš to matyt, kad Liūdas Vasaris nukunigėja ne dėl pašaukimo stokos, ne savo talentą gelbėdamas, bet dėl dvasinio menkumo. Atrodo, kad ir bet kas kitas iš jo būtų toks pat menkas, kaip menkas buvo kunigas. Tokios rūšies žmonės apskritai jokiam pašaukimui netinka. Jo dangstymasis kilniais sumetimais jokiu būdu negali įtikinti. Jei jis būtų turėjęs nors truputį valios ir gyvo įsitikinimo, jei jame būtų kilęs galingas protestas prieš žudymą jo talento, jis būtų nedejavęs dešimti-

mis metų. Tariamas Vasario išsivadavimas yra fikcija. Jis neišsivadavo, o atsidūrė ten, kur jį srovė atnešė.

Iš visa to mes gaunam įsitikinti, kad jau vien vedamosios idėjos atžvilgiu šis Putino romanas turi daug meniško netikrumo — jame veiksmas sau, o idėja sau, jame dalykai vadinami netikrais vardais ir stengiamasi parodyti kitoki, negu jie tikrai yra. Brutali tikrovė dangstoma kilnumo fygos lapais.

Šitai be abejo negalima priskaityti prie romano pliusų.

Kodėl taip įvyko? Žinodami Putiną esant talentingą rašytoją, mes negalime įtarti jį pritrūkus kūrybinio pajėgumo. Greičiau tai įvyko todėl, kad apskritai, tasai idėjinis pagrindas, ant kurio Putinas savo romaną pastatė, yra nepakankamas arba visai nepritaikomas romane vaizduojamųjų įvykių raidai, ir todėl romane turėjo iškilti ir iškilo nauji motyvai ir akstinai, lengvai iššifruojami iš romano įvykių eigos ir vaizduojamųjų faktų.

Ir tikrai, jei mes atsistosime gyvenimo faktų ir filosofijos plotmėj, tai lengvai įsitikinsim, kad Putino romano vedamoji idėja yra klaidinga. Juk mes žinome, kad yra ir buvo nemaža kunigų, kurie, būdami geri kunigai, buvo ir žymūs menininkai, ir kunigystė jiems meną kurti nesukliudė. Gi spėioti, kad jie, nebūdami kunigai, būtų kūrę tobulesnį ar menkesnį meną — visai nevaisingas dalykas. Dėl Putino keliamų psichologinių motyvų, kad kunigai negali pilnai mene pasireikšti, nes turi laikytis tam tikrų ribų, kad akcentuojamas religijoj nusižeminimas lenkia kūrėją ir neleidžia iškilti į pasaulius, kur kūrėjas jaučiasi laisvas ir didis, kad siauras jo tiesioginis patyrimas, kad celibatas atskiria kunigą nuo moters, kuri kūrėjui duoda daug išgyvenimų, tenka labai abejoti. Tai mažių mažiausia. Formaliai į meną žiūrint, kunigystė menininko nė kiek nevaržo. Meno formaliniams dalykams Bažnyčia dogmatiniu atžvilgiu visai abejinga. Kalba gali būti tik dėl idėjų, turinio. Bet tai varžo ne tik kunigą, bet ir kiekvieną kataliką, kiek tai eina prieš tikėjimą ir moralę. Bet meno žvilgsniu žvelgiant, menininkas neturi jokios teisės ir pareigos vardan meno imti nemoralias ir antireligines idėjas ir turinį. Tuo menui jis nė kiek nepasitarnaus, nes menui kaipo tokiam visai nesvarbu kas rašoma, jis negali pasakyti iš savų kriterijų, kad jam geriau nemorali idėja, jam svarbu tik forma. Moralumo problema — ne meno objektas.

Taigi menas kaipo toks, būdamas abejingas idėjos moralumui ar nemoralumui, menininko jokiu būdu neįpareigoja imti nemoralias idėjas. Kas meno vardu gina nemoralumą, tas arba meno nesupranta esmingai arba sąmoningai kalba netiesą. Apie idėjų moralinę vertę gali pasisakyti religija ir moralė, ir jų autoritetui menininkas turi nusilenkti. Formaliniuose meno dalykuose jis laisvas, nes tai autonominė meno sritis, bet idėjos srity menininkas neturi jokios autonomijos, nes idėjų nėra nei

meniškų, nei nemeniškų. Tad jei menas neįpareigoja, o moralė ir religija nuo nemoralių ir antireliginių idėjų gina, tai meniniais tikslais dangstydamasis menininkas negali imtis nemoralių idėjų. Jei jis imasi jų, tai dar čia jokio meniško intereso nėra. Todėl kunigai, neišeidami iš savo kunigiškumo ribų, gali laisvai kurti, tik negali imtis nemoralių idėjų.

Tad menu dangstantis pateisinti meno kūrinio nemoralumą, sakyti, kad tai menui reikalinga ir neišvengiama, yra grynas nesusipratimas, o sakyti, jog kunigystė varžo meną kurti yra prasilenkimas su tiesa.

Kad kunigui dėl siauro tiesioginio patyrimo pritrūktų kūrybinės medžiagos ir akstinų, reikia stipriai abejoti. Kiekvienas žmogus, kad ir siauriausias jo gyvenimo ratas būtų, tiek daug nuolat patiria ir pergyvena, kad, jei tik turės kūrybinės dvasios, medžiagos niekad nepritruks. O kad toji medžiaga būtų būtinai iš «Folies Bergères», menas visai nesirūpina. Jam tai vis tiek, nors medžiaga būtų ir iš pipirų parduotuvės. Pagaliau kunigas nėra kokio klauzuruoto vienuolyno vienuolis, ir jo patyrimo plotas gana platus, neišskiriant net erotinio išgyvenimo. Su moterim jis ar šiaip ar taip turi progos susitikt labai dažnai. O juk celibatas neleidžia tik realizuot bijologinio instinkto traukimą, bet toli gražu nepakeičia kunigo žmogiškos prigimties.

Taigi visa tai mums rodo, kad Putino iškelta ir suponuojama idėja visai negali būti jo romano, tokio kaip jis parašytas, pakankamu pagrindu visai romano eigai. Dėl to Putinas su ja romane ir prasilenkė.

Šitai, be kitko, vaizdingai mums parodo, kad, ne tik iš moralinių ar filosofinių prielaidų išeinant, negalima pritarti, jog kas yra netiesa moksle ar moralėj, gali būti meno tiesa; tai aiškiai parodo ir formalinis meno kūrinio analizas. Kas yra netiesa, nepagrįsta, neįtikinama, tokiu paliks ir moksle, ir moralėj, ir religijoj, ir mene. Tik mene ne taip tatai metasi į akis, nes mus sugestijonuoja paveikslų plastiškumas ir idėjos įsupimas į konkretinius vaizdus.

(b. d.)

Lietuvos kultūrinės sąjungos — V. V. S., L. Š. S., Jūrininkų, Kultūrinio su Klaipėda Bendradarbiavimo ir kt. — š. m. rugpjūčio m. 12 d. ruošia **Jūros Dieną,** *kuri įvyks Klaipėdoje, apskričių miestuose, miesteliuose ir kaimuose. Įspūdingiausia šventė būsianti K l a i p ė d o j e.*

A. a. Barbora Puščiutė

4 dienas prieš mirtį (1934. V. 11) ji rašė vienai savo draugių: «Taip bijau, kad netektų vasarą gulėti. Prašau Dievo, kad greičiau atsiimtų; pamanyk jau 11 savaitė, kaip aš lovoj: pratryniau ir šonus ir nugarą, o galo vis nesimato. Vasarą jiems darbai, kas prie manęs sėdės?... Bet Dievo valia! Tai bausmė mums už tetušį. Jam, tiesa, ir yra didžiausias vargas...»

Šitie a. a. Barbelės žodžiai apima visa, kas galima būtų apie ją pasakyti. Todėl rašančiosios tikslas ir bus tiktai patvirtinti šį jos apie save pasisakymą. Medžiaga — jos laiškai draugėms. Žinoma, jų čia tiktai nedidelė dalelė, bet jau tai, kad kiekviena laiško mintis cituotina, parodo jaunosios velionės dvasios turtingumą.

Gimė a. a. Barbelė 1913 m. gruodžio mėn. 4 d. Žemaitijoj (vietos tiksliai nežinau). Vėliau kurį laiką gyveno Lygumuose, po Didž. Karo — motinos tėviškėj, Armonaičių kaime (Lygumų valsč.). Čia ji kuo neištisai praleido ir paskutiniuosius dvejus metus.

1924 m. įstojo į Šiaulių Valdžios Mergaičių gimnazijos I-ją klasę. 1928-siais metais, pasiekusi 4-tą klasę, ji jau ateitininkė ir, jau tais pat ir 1929-siais metais, eucharistininkių reikalų vedėja. Organizuoti viešos religinės praktikos — vienas jos mėgiamiausių darbų. Didžiausias gi jos rūpestėlių — sušelpti kiek galima daugiau vargšų. Ilgai niekas nežinojo, kad ne su vienu ji dalijasi nedidžiausia savo maisto atsarga ir kad didelė dalis jos popietinių valandų tenka neturtingųjų vaikučių mokymui...

1930 metais a. a. Barbelė buvo pažįstama ir mylima visų jaunesniųjų mergaičių. «Ateities Spindulių» tuo metu į Šiaulių Mergaičių gimnaziją siuntinėta net 75 egz.!

Ypač daug jai kaštavo 1932-ji metai! A. a. Barbelė buvo pasiekusi 8-ją klasę. Mokėsi gerai, bet ji tada nukentėjo daugiau už visas mus... mūsų gi buvo iki 10-ties!... Jos tėtis, taip ji savo tėvelį vadino, draudė jai religinę praktiką, bruko skaityti «Kultūrą», o čia štai pasirodė, kad jo geriausioji duktė net ateitininkė. Ateitininkė be jo, be tikro tėvo, sutikimo!... Jautriai jos sielai toks tėvo ja nusivylimas buvo nepaprastas smūgis... Ji pasijuto serganti. Bet kaip pasisakyti tėčiui... tam, kurį ji taip skaudžiai užgavo... Ji nutarė tylėti! O smarkiai besiplečianti džiova iki pavasario gražiai atrodžiusią mergaitę visai pakeitė... Barbelė gavo atestatą ir pasuko į namučius, į žydintį sodžių — tik ne specijalizuotis šiam, bet ruoštis kitam, gražesniam gyvenimui...

*

1929-siais metais randame a. a. Barbelę beatostogaujančią. Ji taip rašo: «Dabar pas mus šienapjūtė. Dobilus jau suvežė ... Rytą dainuojam, vakare dainuojam, po pietų taip pat, o vakare labiausiai. Visas sodžius mus vadina dainuškininkėm. Man tas vardas labai patinka»... Savo santykius su sutinkamais žmonėmis tame pat laiške taip nusako: «... nedrįsi, nešnekėsi — gausi išdidžios vardą. Visi nuo tavęs nusigręš. Juk pirma aš nėjau nei į vakaruškas, nei į gegužines, nepažinau žmonių, dėl to jų ir nekalbinau. Jie manęs taip pat vengė, bet dabar aš nutariau, pažįstu ar ne, vistiek kalbėti. Ką? Ogi su senais apie ūkį, daržus, laukus..., su jaunais apie dainas... Ir jaučiu, kad mano išdidumas nyksta...» «Dabar aš tikra padauža... esu visų merginų vadas. Vedu šokti, pradedu dainuoti, o paskui, kai jos paima, aš pritariu... Man gėda vis pirmai būti, noriu pasitraukti kur į kampą...» Jos kelias į žmones — «pasiduot jiems, jų visiems norams, ir palengva, tyliai užjaust...» t. y. — įeit į jų reikalus, juos suprast. Ji tikrai tą galėjo padaryti, nes vėl

vienai iš savo draugių rašo. «... mums visur bus gera, nes mes mokam prisitaikint» (iš 1933. XII. 7).

Jos noras padėti ir gyventi vien kitų rūpesčiais nuostabus. «Aš sergu ir rimtai. Žinoma, dar gali būti visko. Bet aš buvau įsivaizdavus visa, kas manęs laukia. Beveik džiaugiaus, kad nebereiks man išeiti gyveniman — nebeužgausiu nieko nei žodžiu nei darbu. Žinoma, turėjau slėpti ką galvojau. Bet, kai pamatė tetušis ir mama — visą dieną kalbėjo vežti pas daktarą... ir atvežė... Atrodo, kad gal ir teks man lepšei gyventi. Sunku žinant, kad tokia dulkė ir dar net nenaudinga, turėsiu daug daug vargo pereikalaut iš namų...» (1932. IX. 28 d.). Arba — «Jau aš sanatorijoj gydaus. Dar neištyrė kraujo... Greitai sužinosiu, kiek laiko man beliko gyventi... Kad tu žinotum, kaip nebaisi man mirtis! Tik šiek tiek buvo vargo, kol apraminau mamaitę... Į sanatoriją važiuot nenorėjau — pamanyk mėnesiui 240 lt. — baisu! Bet visi taip norėjo...»

Apie save gi taip kalba—«Jei klaus kas ką dirbu, sakyk, kad valgo ir miega ir apie dangiškus migdolus svajoja. Tyčia juokauk. Žinok gerai, kad savo likimu esu labai patenkinta. Tai mano auka», rašė ji 33-jų metų gruodžio mėn. Iš kur tas jos noras juokauti, kai sekančią dieną rašo kitai štai ką: «Klausi apie mano sveikatą. Na ką? Laivas paruoštas, bet dar kažkodėl vis vilkina. Laukiu mirties, atvirai kalbant, ir gana». Ji tokia rami tik dėl to, kad pasitiki Dievo meile ir jo duosnumu... «Nemanyk, kad aš šventa, pasiruošus mirčiai. O ne, net perdaug šalta jaučiuos: pradedu poteriaut ir snaudžiu... Bet pasitikiu Dievo meile ir vėl stengiuos... Prasidėjo Marijos mėnuo. Visos moterys meldžiamės drauge. Labai smagu!.. Šv. Teresėlė sako, kad iš Dievo tiek gaunama, kiek tikimasi: aš nenenustoju vilties, kad tetušis pasitaisys.., (pasakysiu į ausį) tikėjau savo mirtim grąžint tėveliui tikėjimą. Ar dabar supranti mane?» (1933 m. X mėn.). Vėliau dar kartą pasisako vyriausį savo tikslą: «rašei apie šventosios Teresėlės rožių lapelius. Atsiųsk jų, jei galėsi. Tikiuosi tos brangenybės pagalba atversti tėtuką. Jo atsivertimu aš neabejoju, bet taip norėčiau, kad greičiau. Jis man taip geras...»

Taigi, jos kelias tikrai panašus į jos numylėtos šv. Teresėlės keliuką. «Skaitei — rašė ji vėl kartą—Teresėlę. Tai nuolankumo bei kūdikiškumo šventoji. Ir mes jaučiame savo silpnumą, taigi ir mums artimas kūdikiškumas! Todėl žemyn puikią galvą, siekimuose gi, būkim stiprios!..» «...kaip matyt iš jūsų laiškų—mane laikote tiesiog šventa. Bet kaip labai jūs klystat... Aš tokia menka, visų menkųjų menkiausia... Bet nėra čia žemėj, pagaliau, tobulo žmogaus. Kam tada be reikalo tuos smilkalus naudot. Nustos jie savo vertės... o jų paragavus taip tuščia sieloj pasidaro, lyg ko brangaus netenki... Iš jūsų pusės man tūkstantį sykių geriau papeikimai, kaip pagyrimai, nes ta-

da tikrai žinau, kad tiriat mano būdą ir norit man padėti dėl Kristaus...»

*

Tai tik trupinėlis iš tos sielos minčių pasaulio. Daug dar gražaus galima bus užtikti jos dienyne, dar daugiau liko neišsakiusi. Ir todėl tuo, ką joje galime įžvelgti, gyvenkime; o to, kas nuo mūs uždengta, prašykime... Tikėkime — ji mums visiems, o ypač visoms, prašamojo gero išmels iš Aukščiausio! Nes ji, tikėdama teisingumu žodžių «Nei akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei į žmogaus širdį neįėjo, ką Dievas surėdė tiems, kurie jį myli (1 Kor. 2,9), daugiau tikėjosi po mirties, taigi, galės padaryti dar daugiau gero, daugiau kaip kad padarė!..

Mes, likusios, melsime, kad gailestingasis Leidėjas leistų jai ir toliau nepaliaujamai apaštalauti!

Ag. Šidlauskaitė

A. a. Gražvyda Vaitiekavičiutė

Turiu du dideliu troškimu: prieš mirtį priimti Šv. Komuniją ir, kad man mirus, mano krūtinę puoštų Kryžiaus Ženklas...—taip kalbėjo a. a. Gražutė.

1934 met. balandžio mėn. 28 d. 23 val., sunkiai sirgusi plaučių uždegimu pusantros savaitės, mirė Gražvyda Vaitiekavičiutė.

Gražvyda gimė 1919 met. vasario mėn. 9 dien. Kaukaze, Isenstoke, žymiam ano laiko kurortų mieste. 1923 metais grįžusi į Lietuvą su savo tėveliais, ji apsigyveno pas savo senelį Šaukoto dvare. Iš ten atvažiavo į Rokiškį, kur jos tėvelis valdininkavo Eidama šeštuosius metus, ji susirgo. Operavo jos koją. Mergaitė pasveiko, bet koja nebuvo tokia lanksti, ir reikėjo kiek šlubčioti. O tatai Gražutę kankindavo, nes ji matydavo, kad jai šiuo atžvilgiu tenka iš kitų išsiskirti.

1927 metais mirė jos motutė: Gražvyda liko našlaitė, o likimas jai primetė pamotę. Pasimokius, eidama dvyliktuosius metus, įstojo į Rokiškio gimnazijos pirmąją klasę, ir šiemet labai tikėjosi baigti ketvirtąją, bet mirtis suardė jos planus.

Gražvyda nors buvo jaunutė, vos šešioliktų metų, bet, tariant kapeliono kun. L. Gižinsko žodžiais,«... buvo visai subrendusi: į gyvenimą ir jo atsakomybę prieš Dievą žiūrėjo rimtai...» Jai nerūpėjo jokie blizgučiai. Ji visomis jėgomis tarnavo Dievuliui, ryždamasi, kaip žvakė ant Altoriaus, sudegti, pasiaukoti Dievulio garbei.

Skubėdama į pamokas, pakeliui užsukdavo į mokinių bažnytėlę išklausyti Šv. Mišių, ar bent pasimelsti; dažnai ir prie Šv. Komunijos ėjo. — Ji buvo uoliausia katalikė, supratusi Bažnyčios ir Kristaus idealus: kentėjo ir džiaugėsi kartu su Bažnyčia.

Visų labiausiai ji mėgo muziką, turėjo ir didelį talentą šioj srity. Prie pijanino išsėdėdavo ištisas valandas ir kurdavo visokias melodijas, o girdėtas dainas ar giesmes lengviausiai išskambindavo. Į muziką ji iš prigimties buvo linkusi, į ją žiūrėjo kaip į visokių paslapčių šaltinį. Baigusi gimnaziją, numatė važiuoti į konservatoriją. Draugės jau dabar ją vadino kompozitore, o ji išsirinko slaptavardį *Muzikos paslaptis.*

1934 met. balandžio mėn. 14 d. ji savo geriausiam draugui išsitarė: «Nežinau kodėl paskutiniom dienom mano nuotaika liūdna... sukūriau gedulingą dalykėlį, kurį pavadinau *«Laidotuvių maršas»*. O dar dieną prieš mirtį savo broliukui Česlovui pasakė: «Žinai, Česik, aš bedejuodama sugalvojau savo kančiom išreikšti melodiją. Pagijusi paskambinsiu. Tai bus mano *Vaitojimo himnas.* Deja, nei «Laidotuvių maršo», nei «Vaitojimo himno» paskambinti nebeteko.

Rašė ji ir beletristinių dalykėlių: vaizdelių, eilėraščių, kurie labai nuoširdūs, temperamentingi, dvelkia meile, nekaltumu; juose vyrauja šie motyvai: altruizmas, našlaičių vargai, gamta, muzika, dainos; eilėraščiai — grynai lyrinio pobūdžio.

Ji buvo kukli, niekur ambicijos vedama nesiveržė: savo gabumais nesiafišavo; nuoširdi, linksma mergaitė, nors kančių ir kaip našlaitė ir kaip truputį ligos nuskriausta turėjo nemaža. Buvo greitos orijentacijos ir sąmojaus: draugių tarpe kas kokį sumanymą iškels ar šiaip ką nors naujo įneš — vis Gražvyda ir Gražvyda.

Jos kūnas dabar ilsisi Šilavos parapijos kapinėse, greta motinos kapo. Bet rokiškiečių tarpe ji tebegyvena: visiems prieš akis stovi ji—su savo gyvais, nekaltais šypsniais, su nuoširdumu, atvirumu, su savo darbais ir nuopelnais.

Ji, kaip jaunutė, skaistutė pavasario gėlytė, brendo šiame pasaulyj, kuris yra gana žiaurus ir dažnai pakanda tuos, kurie, norėdami jį sušvelninti, imasi apaštalo pareigų. Todėl Dievulis ją ir pasišaukė pas save, nes tokias gėles Jis myli.

Gražvyda, flore apud Deum!

Bronius Romantikas

Senai knygai apsaugoti ir išlaikyti Šiaulių Kraštotyros Dr-ja š. m. rugsėjo m. 23 d. — spalių m. 7 d. ruošia Šiaulių «Aušros» muziejuj ***senų knygų parodą.*** *Parodos Komitetas prašo išlaikytas senas knygas siųsti «Aušros» muziejaus biblijotekai.*

A. a. Elenutė Sodaitytė

O, koks klaikus tas juodas fatum,
Toji vidurnakčių lemtis,
Kad rytdienos žvaigždžių nematom,
Nežinom, kokią ištarmę jos paskaitys—
a. a. Petras Karuža, „Fatum".

Pamilo juodasis Mirties Angelas Šakių «Žiburio» Gimnaziją. Kas metai jis pakviečia po vieną pas save. Dar vos prieš dvejus metus liūdėjome Velykų iš vakarėse klier., Justino Maumevičiaus, dar taip, rodos, neseniai, kalbėjome maldas už savo idėjos draugą, tragiškai mirusį Juozą Baltrušaitį, dar nesuvyto ant kapo vainikai, dar nenudžiuvo ašaros nuo skruostų, išgirdus apie skaudžią draugės Teofilės Jurgevičiutės mirtį, kaip štai, vos po savaitės laiko, vėl gimnazijoje liūdnai liūdnai suplevėsavo gedulo šydu perjuosta tautinė vėliava: mirtis vėl paviliojo vos pražydusią, pavasario žavesiu pasipuošusią, 16 metų mergaitę a. a. Eliutę Sodaitytę.

Ji gimė 1918 mt. kovo mėnesį. Savo kūdikystę praleido Veliuonoje. Ošiąs Nemunas, tamsūs jo šlaitai ir rytmetinės paukštelių giesmės Gedimino kalno žolynuose džiugino jautrią jos sielą. Gamtos grožio kupinoje aplinkumoje augo ir tvirtėjo lepusis augalėlis, kuris ruošėsi ateityje pražysti gražiausiais žiedais. Iš Veliuonos a. a. Eliutė su savo tėveliais persikėlė į Šakius, čia baigė 3 pradžios mokyklos skyrius. Mokykloje švelniai ir jautriai Eliutės sielai daug įtakos turėjo švelnus ir mokinius suprantąs mokytojas Povilaitis. Eliutė mokykloje daug kuo skyrėsi nuo kitų savo draugių: ji visada giedri, visada su nenykstančia šypsena lūpose ir akyse. Ji uoliai mokėsi ir, rodos, 1929 metais iš III skyriaus įstojo į I «Žiburio» gimnazijos klasę. Eliutei atsivėrė naujas gyvenimas, kuriame ji pasižymėjo savo dvasios skaidrumu. Naujos idėjos, platesni horizontai jaunatviškas entuzijazmas ir kūrybinė dvasia iš pat pradžių patraukė Eliutę į savo glėbį: ji įstojo į angelaičius, vėliau pasižymėjo kaip veikli literatų mėgėjų būrelio narė ir at-kė. «Omnia restaurare in Christo» ją labai sužavėjo, bet ji suprato, kad, norint kitus atnaujinti Kristumi, pirma reikia pačiai Juo atsinaujinti. Todėl ji uoliai lankydavo Švč. Sakramentą.

1931 metais Eliutė neteko savo mylimo tėvelio. Jo staigi ir nelaukta mirtis sukrėtė dar jauną, nepažinusią šiurkščios gyvenimo realybės, sielą. Eliutė pamilo šventą kapų tylą ir ra-

mybę, ir labai dažnai ją buvo galima matyti prie savo tėvelio kapo susimąsčiusią.

Elytei atnešė naują gyvenimą, pagrąžintą nežemiško grožio šviesa, kame viskas poezija, o skurdi gyvenimo proza išsirpsta kaip ryto rasa. Elytė jau IV-je klasėje. Uoliai ruošėsi keliamiesiems egzaminams. Nepasitikėdama savo silpnomis jėgomis, kreipėsi į gerąjį Jėzulį, kad, savo Krauju ir Kūnu pastiprinęs, suteiktų laimę išlaikyti egzaminus. Išaušo gražus gegužės mėnesis. Jis papuošė žemę įvairiaspalviais žiedais, pakvietė marguosius giesmininkus. Ir a. a. Eliutė su savo neatskiriama drauge Liūda kartu gėrėjosi žavinčiais pavasario vakarais, stebėjosi svaigiaisiais jo burtais.

— O, kad aš galėčiau numirti, Liūda?—sakė ji.

— Eliute, ar tau negera gyventi? Visko turi, gražiai apsirengusi, niekas nevaržo; kad aš būčiau Tavo vietoje.

— O Liūda. kaip būčiau laiminga, jei galėčiau mirti...— Ji jautė, kad jau arti imago mortis. Gegužės 15 d. Eliutė parėjo po pirmos pamokos namo, atsigulė ir daugiau nebekėlė. Tai plaučių uždegimas.

Išaušo 19 d. gegužės rytas. Silpna sveikata pablogėjo. Mylimoji mamytė sėdi prie lovos ir verkia. O ji, tik dabar pamačiusi gyvenimo grožį, pavasario žavesį, su rezignacija sušunka: «Mamyte, nejaugi aš jau mirsiu?» Ašaros trykšta iš akių, bet ramina: «Nemirsi, Eliute, išgysi dar». Bet ji jau nebetiki, tik sunkiai alsuoja... Prabėgo šeštadienis, išaušo 20 d. gegužės—Sekminės. Ir Visagalis išsiunčia Mirties Angelą nuskinti pražydusią pavasario Žibutę ir ja Savo sostą papuošti. Eliutei vis sunkiau ir sunkiau.—«Atidarykite langus, man oro trūksta. Duokite jo... Švenčiausioji Panele, išgydyki mane!..» Ir Viešpaties Angelas nužengė ant žemės ir ištiesė savo kalaviją... «Mamyte sudiev, aprenkite mane, uniforma»... Paprašo alyvų, prispaudžia prie veido, bet baisūs skausmai nutraukia jos gyvenimo siūlą.

Trumpas Eliutės gyvenimas, tarsi krintanti žvaigždė, akimirkai nušvietusi skurdžią ir pilką mūsų būtį. Ji, tarsi gulbė, sugiedojusi paskutinę savo padėkos giesmę Aukščiausiam, tyliais sparnų mojais pakilo į melsvą, kaip lino žiedas, erdvę ir nulėkė tenai prie skaidriai, skaidriai liepsnojančios Saulės—Dievo, ir didžioje Meilės ugnyje ji tapo baltarūbiu Dievo Angelu.

Liūdna ir niūri diena. Dusliai ošia medžiai ir liūdnai kaukia pilkas pavasario vėjas. Varpai rauda gedulingą «Requiem», o širdyse ir nerimas ir sielvartas didžiausias... Skamba ir skamba varpai, o per miestą išsitiesė didžiulė procesija. 4 juodos vėliavos, žibintai, eilė vainikų, ir gėlėse paskendęs karstas... Kapai, giesmės. Dar atsisveikinimo kalbos.. ir tarp medžių pasiliko vėl vienas kapas, kuriame ilsisi mergaitė, ieškojusi žemėje grožio ir ramybės, o radus tik nykią kapų tylą.

Greitai suvys vainikai ir gėlės, o varpai jau nustojo gaudę, užgeso žibintai, nebeplevėsuoja vėliavos... Vanitas vanitatum, et omnia vanitas!.. Bet mes, pasilikę čia draugai, pastatysime Tau, brangioji Eliute, savo širdyse paminklą, ne iš yrančių metalų ar mineralų, bet iš maldos sukursime Tau panteoną!..

Lig pasimatysim, Eliute! Pasiilgo Tavęs Tavo brangioji motutė, sesutės Teresėlė, Viktutė ir Marytė, broliukas Juozukas, pasiilgome ir mes, draugai ir draugės, su kuriomis ypač draugavai...

Maloningiausis Viešpatie, duok jai amžinąjį atilsį.

Kast. P. N.

Sportas

(Veda *P. Vaitonis)*

Sporto žinios

V. D. Universiteto ir Karo Mokyklos sporto šventė.

Gegužės 30 ir 31 d.d. A. Panemunėje Kariuomenės stadijone įvyko sporto šventė, kurioje pasiekta tokių rezulattų:

1. *100 metrų bėgimas: 1* — Kersnauskas (Akad. sporto klubo) 11,7 sek.; 2 — Tamulynas (ASK) 11,9 s.; 3 — Pažereckas (At-kų sporto klūbas „Achilas") 12 s. 2. *800 mtr. bėg.:* 1 — Kijauskas (Atsargos karininkų „Romovė") 2 m. 16 s. 2 — Gailiūnas (Achilas) — 2 m. 29 s.; 3. *3000 mtr. bėg.: 1* — Kijauskas (A.K.R.) 10 m. 18,6 sek. 2 — Švedas (K.M.) 10 m. 18,8 sek.

4. *Estafetę 4 × 100 mtr.* laimėjo A. S. K. komanda per 48,2 sek., antrą vietą gavo Karo Mokykla ir trečią Atsargos Karininkų Ramovė.

5. *Šuolis į tolį. 1.* Dirvianskis (K. M.) ir 2. Baltikauskas (K. M.) po 5 m. 71 cm. 3. Jaloveckas (K.M.) 5 m. 60 cm.

6. *Šuolis į aukštį.* 1 ir 2 Kazakevičius ir Savitis (abu K.M.) po 1 m. 58 cm. 3. Pažereckas (Achilas).

7. *Šuolis į aukštį su kartimi.* 1. Vaitonis (Achilas) 3 m. 40 cm., 2. Savitis (K.M.) 3 m. 20 cm. 3. Prūsas (A.S.K.) 3 m. (Vaitoniui darant pirmą šuolį per 3 m. 50 cm., o tai būtų buvęs naujas Lietuvos rekordas, lūžo kartis, ir jis, persivertęs ore, gana laimingai nukrito).

8. *Ieties mėtymas.* 1. Revuckas (K.M.) 44,40 m. 2. Tamulynas (A. S.K.) 44,22 m. 3. Ulčinas 42,85 m. (A.K.R.)

9. *Disko mėtymas.* 1. Tamulynas (A.S.K.) 36,49. 2. Krikštaponis (K. M.) 35,50 m. 3. Gavėnas (A.K.R.) 34,97 m.

10. *Rutulio stūmimas.* 1. Krikštaponis (K.M.) 12,08 m. 2. Tamulynas (A.S.K.) 12 m. 3. Valenta (K.M.) 10, 41 m.

Daugiausia taškų surinko A. S. K. — 33, Achilas — 16, Atsargos Karininkų Ramovė — 9 ir Plienas — 4.

Per apsirikimą ar per visišką nesiorijentavimą sporto dalykuose į Atsargos Karininkų Ramovės s-tą buvo įrašyta dar 8 taškai už šaudymą. Šią sporto šventę rengė Atsargos Karininkų Ramovė ir tik jie vieni (!) šaudyme dalyvavo. Vadinasi, jei ir prileistume tą nesąmonę, kad šaudymas būtų įtrauktas į lengvosios atletikos konkurenciją, tai liktų dar viena neperžengiama kliūtis: užskaityti už šaudymą taškus, neleidžiant dalyvauti šaudymuos kitiems. Tokiu būdu Atsargos Kar. Ramovei buvo užskaityta antra vieta su 17 t.

Gegužės 31 d. ten pat įvyko futbolo rungtynės tarp Karo Mokyklos ir V. D. Universitetų komandų Eks-

Užsienio ir Kauno moters pamėgo jodinėjimo sportą.

Gražus akrobatiškas mankštos numeris pliaže

celencijos Prezidento taurei laimėti. Jos baigėsi 0:0. Šios futbolo rungtynės bus dar peržeistos, ir jei jas laimėtų V. D. Universitetas, tai taurė pereitų į jo nuosavybę, kadangi tai būtų trečias laimėjimas paeiliui.

FUTBOLAS LIETUVOJE

Pirmoje vietoje Lietuvos pirmenybėse kol kas eina LGSF ir KSS su 5 t., Kovas turi 4 t., MSK 3 t., Kybartų Sveikata 2 t., LFLS 1 t. ir Panev. Makabi 0 t.

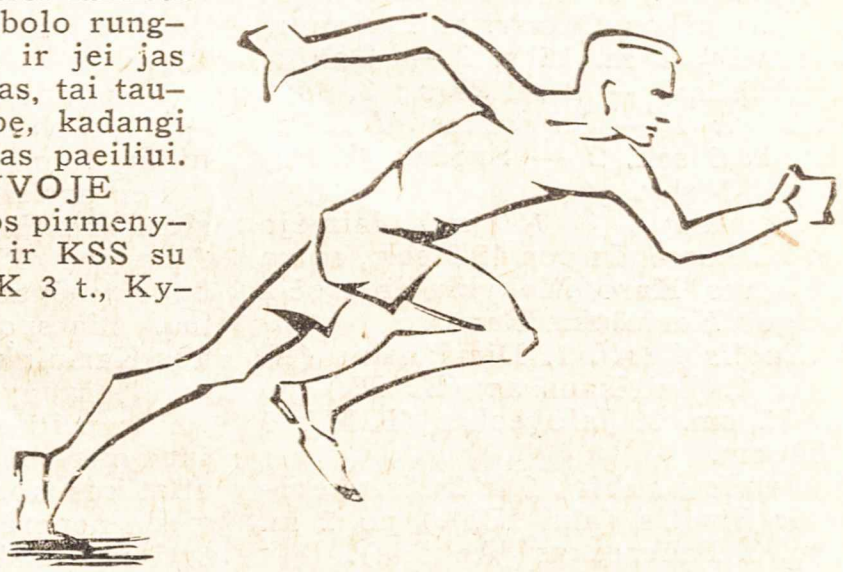

Puikus taisyklingo bėgimo pavyzdys: užpakalinė koja pasispirti visiškai ištiesta

PASAULIO FUTBOLO PIRMENYBĖS ITALIJOJE

Pasaulio futbolo pirmenybės eina prie galo. Birželio 3 d. buvo pusfinaliai, kuriuose susitiko Italija: Austrija rezultatu 1:0 ir Čekoslovakija sumušė Vokietiją 3:1. Ateinantį sekmadienį Romoje įvyks finalas tarp Čekoslovakijos ir Italijos.

Šachmatai

(Veda P. Vaitonis)

PARTIJŲ PRADŽIA ARBA DEBIUTŲ LOŠIMAS

Pažiūrėsime dabar ką pasiekia juodieji pirmajame varijante, kur jie patys lošia gambitą, vadinasi, aukoja baltiesiems pėstininką, ir šieji jį priima. Pirmiausia niekais paverčia visa tai, ką baltieji savo gambitiniu ėjimu planavo. Atidarymas f linijos ir numatytasis sudarymas centrinių pėstininkų sutrukdytas galutinai. Dabar neaišku, kam pėstininkas f4-se stovi. Be to, juodųjų pėstininkas e4 daro tam tikrą spaudimą į baltųjų padėtį, ir dėl to baltiesiems sunku geras pozicijas išsivystyti. Juodieji turi aiškią persvarą centre. Nors tai labai geros pozicinės persvaros savybės, bet reikia skaitytis su tuo, kad baltieji turi pėstininką daugiau ir, suradę tinkamą išsivystymo formą, visus juodųjų puolimus atmuštų ir patys gautų daugiau, negu aiškią persvarą. Vis dėlto šiame varijante, gal būt, mažą persvarą tektų pripažinti juodiesiems. Ginamojo stiliaus lošikas pasirinks čia baltuosius, o mėgstąs puolimą mieliau loštų juodaisiais.

Pagailau, gali juodieji pabandyti baltųjų gambito ėjimą ignoruoti ir po ėjimų 1. e2—e4, e7—e5 2. f2—f4 sulošti paprastai Rf8—c5 ir po to d7—d6. Baltieji po Rf8—c5 imti pėstininką e5 savu pėstininku f4 negali dėl Vd8—h4+. Tuojau po baltųjų ėjimo f2—f4 sulošti d7—d6 juodiesiems neapsimoka, nes palieka rikis f8 uždarytas ir vėliau sunku jį išvystyti. Lauke c5 šis rikis stovi puikiausiai ir net trukdo baltiesiems rokiruotę.

Debiutų geram lošimui labai svarbu bendrosios išsivystymo idėjos. Visai be prasmės daugelis šachmatininkų kreipia dėmesį tik į aptašytus varijantus, kuriuos jie atmintinai išmoksta. Daug daugiau slepiasi tiesos idėjose, o ne šiuose varijantuose, kurie dažnai, vos tik išėję iš spaudos, jau pasirodo esą klaidingi. Žinomas šachmatų teoretikas Miuleris iš Vienos išleido Karo-Kano apsigynimo teorijos knygutę. Po kiek laiko jam teko lošti su žinomu vengrų lošiku L. Šterneriu, ir čia Miuleris kaip tik pavartojo Karo-Kano apsigynimą. Jau dvyliktu ėjimu Miuleris pakliuvo į praloštą padėtį ne dėl neapsižiūrėjimo, o dėl gautosios pozicijos, kurią Šteineris sudarė, vadovaudamasis vien logika ir pozicine šio debiuto nuojauta. Taigi kas debiutų dvasią teisingai supranta, gali būti tikras, kad ir be varijantų mokėjimo jokios blogos padėties po debiuto sulošimo negaus.

2. *S. Loido uždavinio sprendimas.* Skyrium stovįs lauke f8 karalius turi būti baltas, o ne juodas. Uždavinio sprendimas yra toks: Kf8—e7. Dabar juodieji turi eiti arba valdove arba bokštu, ir abiem atvejais jie gauna matą. Jei baltieji su karaliumi paeitų ne į e7, o kur nors kitur, tai juodieji galėtų duoti baltiesiems šachą, o po to jau ne tik mato juodiesiems nebūtų, bet baltieji dar ir praloštų.

ŠACHMATŲ ŽINIOS

Mikėno ir *Vaitonio* matčas laikinai nutrauktas. Kada jis bus tęsiamas toliau, dar nežinia. Rezultatas 3:1 Mikėno naudai, 1 partija remizas ir 1 nebaigta su Vaitonio persvara.

Laiškai iš universiteto

1. *Miela Drauguže,*

ir egzaminus belaikydama suradai valandėlę laisvesnio laiko man kelis žodelius pabrėžti. Žinau, rašei ne iš kokio prisirišimo prie manęs, o kad reikalas spyrė. Nes, matau, labai universitetu susirūpinus. Yra ir ko, nes stoti į universitetą reiškia žengti griežtą, ir gal viso gyvenimo laimę

nulemiantį, žingsnį. Tu, matau, taip pat jau pasiruošusi jam, nes egzaminai jau baigiasi, o Tau, sakai, jie vyko ir vyksta puikiai. Tatai mane džiugina, bet Tavo ateitis man taip pat ir nerimo kelia.

Nuoširdžiai prisipažinkim, Drauguže, kad esi kiek keistoka ir lengvo būdo. Gimnazijoj, kur drausmė bene pirmoj vietoj, Tu sugebėdavai laisviau pagyventi ir iš mokytojų priežiūros pasprukti. Pati gal atsimeni, kaip ne kartą dėl to ir mokslo pažanga nukentėjo. O Tu tik ranka numodavai. O un-te visiška laisvė. Ar čia tavo pažengta ar net regresuota, visi gali amžinai tarp draugų maltis ir garbingu studentu būti. Pažįstu mediką Petrą, tai jis jau šešti metai studijuoja, o dar nežinau, ar į III kursą šiemet perrėplios. Tai „amžini studentai", o jų ne taip jau mažai. Yra žilų, yra nuplikusių, yra vedusių, yra žmonų ieškančių, yra turtuolių, yra visiškų vargšų, yra tik apie vakaro pramogas galvojančių, yra šimtais darbų apsikrovusių. Ir visi jie—studentai, kurie anksčiau ar vėliau gaus diplomą ir skaniai valgys dažniausiai iš valdiško krepšelio, bet nearti tos dienos, nes studijuoti — nelengva.

Visų pirmiausia reikia susikaupti, reikia pasiryžti ir ištesėti. Jei nepasiryši geru studentu būti, tave pagrobs aplinkuma, ir gyvensi ne universitetu, o gyvenimu už universiteto. Tai — baugiausia, nes iš universiteto išeisi gal gerai gyvenimą pažinęs, bet visiškas savo srities diletantas. Akademinio entuzijazmo mūsų universitete tikrai maža. Visi rūpinasi, bet ne mokslu, o pragyvenimu ir kiek egzaminais, nes, pati žinai, pragyvenimo klausimas šiais laikais virto pačia didžiąja problema. Ot, nuo šio pašalinio darbo reiks surinkti pakankamai laiko studijoms. Tau šiuo atveju kiek geriau, nes Tavo tėveliai pakankamai turtingi, bet, tvirtinu, ir Tau reiks susikaupti, nes Tave nuo studijų nuvilios kitos pagundos. Tu — graži, linksma, tau bus atviros kavinės, šokių salės, bet, Renute, čia, Kaune, taip greit senstama... Ir yra nemaža, kurios neturi nei diplomo, nei vyro, o veidas ir kaklas jau gana apsiraukšlėję. Būtų diplomas, nors savarankiškai galėtų gyventi, o dabar... dažnai 120 lt. algelė, o ne vienai ją išmoka tėvai, kurie, pati žinai, ar jau gali dabar šimtukus kas mėnuo svaidyti. Tad ir nusitark, ko atvažiuosi: studijuoti, linksmintis, ar vyrą susigauti?

Yra daugybė bėgiojančių studentų. Pradeda vieną, o baigia dešimtą mokslo šaką. Stodama į un-tą, gerai apsigalvok, gerai save ištirk, susipažink su fakultetais, juose dėstomais dalykais ir pasirink. Informacijai siunčiu A. Masionio brošiūrėlę „Jaunasis Studentas". Jų dar galima gauti Kaune, Laisvės Alėjoj 3 nr. Apdėtu mokesčiu išsiųsti kaštuoja tik 1 lt. Pasirinkti studijoms objektą ji tau labai pravers. *Tad — pažink, pasirink ir pasiryžk!*

Smulkiau pasikalbėsiva birželio m. 29 d., manau, atvažiuosi.

Bučiuoju — *Tavo Ina*

---

2. JUOZAI!

Sveikinu Tave: Tu išlaikei egzaminus. Ką gi — Tu dabar rimčiausias kandidatas į alma mater. Pažįstu Tavo entuzijazmą ir idealizmą, tai žinau, kad Tu būsi mums reikalingas. Tu gerokai pramokęs vokiškai, mėgsti literatūrą, pats rašinėji — iš Tavęs bus puikus studentas, germanistas. Tik, žinai, drauguži: vasara ilga ir ją galėtum išnaudoti. Mokykis vokiškai! Neužmesk ir anglų kalbos. O, kaip čia reikalingos tos svetimos kalbos!

Aš studijuoju Teol.-Fil. fakultete filosofiniam skyriuj lituanistiką ir germanistiką. Man einas pusėtinai ir viena ir kita, bet esama draugų — oi, oi, oi. Tiesiog nepasiruošę studijoms, ypač mergaitės. Nesugeba studijuoti, tikrai, nes kaip studijuosi filologiją, nemokėdamas kitų kalbų. Tad, drauguži, dar kartoju, neužmesk vasarą svetima kalba knygos: skaityk, skaityk, skaityk!

Nors daugumas studijomis užsivylę, aš gi patenkintas, nes, mokėdamas kalbų, galiu laisvai studijuoti. Žinai, draugai manė, kad jie atvažiuos į un-tą, ateis į paskaitą, prisisems žinių marias ir bus mokyčiausi vyrai. Nieko panašaus. Žinių gaunam

labai šykščiai. Bet, man rodos, un-te jos ir nėra svarbiausias dalykas; svarbu ir tie *metodai, kryptis* ir *dvasia,* kurioje studijos reikia varyti. Universitetas ruošia *mokslo žmones,* bet jis ruošia ir *darbo žmones.* Jis supažindina su mokslinio darbo metodais, tad, jei išeidamas iš universiteto ir nebūsiu aš enciklopedistas, aš mokėsiu savo žinias gilinti, plėsti, mokėsiu dirbti mokslinį darbą.

Sakysi, tai nuobodu. Ne, draugužį, pamatytum mano profesorius, su kokia meile mokslui jie dirba, sakytum, jie ne savam moksliniam žinyne maigosi, o gyvoje kovoje. Tiesa, mokslininkas tvirtina, esą, *mokslas mokslui,* bet gyvam mokslininkui, mylinčiam savo tautą, įdomu tas mokslas įvesti ir į gyvenimą. Tad aš visai drąsiai galiu pasakyti, kad savo profesorių esu ruošiamas mokslininku, tačiau, neatskilusiu nuo gyvenimo kamieno, o mokėsiančiu savo tautai pasidarbuoti, pasitarnauti. Niekad apie tai mano profesoriai nekalbėjo, bet jų mokslinis darbas un-te, atrodo, ir yra darbas *mokslui* ir *gyvenimui.*

Realieji mokslai savo prigimtimi siejasi su gyvenimu, nes jie yra praktikiniai mokslai. Tad savaime jie eina gyvenimui patarnauti. O idealistiniai — filosofija, literatūros istorija ir kt. — gali žmogui ne tik nepadėti, o dar jį dezorijentuoti ir pesimizman nublokšti. Man rodos, mano profesoriai kaip tik padeda studentui orijentuotis ne tik kas ir kur yra tiesa, bet kas ir kiek gyvenime žalinga ar naudinga. Tuo, būtent, jie yra mokslo ir gyvenimo žmonės ir skirias nuo kai kurių kitų fakultetų profesorių, kurie, tarsi, jau nebemoka surasti vertybėms vietos vertybių hierarchijoje ir pasitenkina tik faktus konstatuodami...

Dabar pas mus didžiausias sujudimas: ruošiasi kongresui. Po jo ir aš parvažiuosiu. Pasimatysim, pasikalbėsim, pasiginčysim. O dabar — gerk pieną ir gerai valdyk dalgį.

Lig pasimatysim — *Paulius*

Kaunas,
1934.VI.12.

Knygos ir žurnalai

Pradalgės. Trimėnesinis poezijos laikraštis. Redaktorius — leidėjas Bern. Brazdžionis, Mateikos g-vė 32. Redakcijos adresas (raštams ir pinigams): Kaunas, Lelijų g-vė 6a. Prenumerata — veltui, tik reikia įsimokėti 2 lt., bet užtat gaunama poezijos knygų už 2 lt. Atskiro nr. kaina 50 centų.

Jau išvarytos 2 „Pradalgės". Ir jos džiugina, nes bendradarbiauja pačios stipriosios mūsų poezijos meno jėgos. Tiesa, pasigendame kai kurių poetų, betgi, reikia tikėtis, ir jie čia pasirodys. Dabar rašo: V. Putinas, B. Sruoga, J. Baltrušaitis, B. Brazdžionis, A. Vaičiulaitis, B. Babrauskas, St. Anglickis ir kt. Abu nr. puošias gražiais Kučo, Rataiskio, Šaulio ir Petravičiaus dailės darbeliais.

Literatūros Naujienos. Dvisavaitinis rašytojų laikraštis, skiriamas literatūros, meno ir kultūros reikalams. Išeina kiekvieno mėn. 1 ir 15 dn. Prenumerata — ligi metų pabaigos 7 lt., atsk. num. — 50 ct. Adresas (raštams ir pinigams): Kaunas, Laisvės Alėja 25.

Šis laikraštis, gražus ir kultūringos išvaizdos, visuomenėj pasirodęs jau 6 nr., yra berods lenkiško kilimo. Lenkų žurnalistas Mergelis, lankęsis pernai Lietuvoje, Lenkijoj, suredagavo lietuviškąjį ten einančių „Wiadamosci Literackie" numerį, kuriam straipsnius apie mūsų pažangą, meną, kultūrą, tikslus ir uždavinius parašė žymieji mūsų mokslininkai, publicistai, meno kritikai ir poetai. Tad mums buvo gėda neturėti panašaus savo žurnalo, kurio bent 1 nr. reiks lenkams atsiteisti, supažindinant Lietuvos visuomenę su Lenkijos gyvenimu.

Laikraštį redaguoja *A. Rimydis,* o bendradarbiauja jame kuo ne visi knygos, meno ir literatūros mėgėjai.

Laikraštis, atrodo, atliks didelį mūsų kultūriniam gyvenime darbą, nes eina su gerom intencijom, gryna širdim — globoti Lietuvos meną ir knygą.

Jaunimo Draugas. Vilniaus krašto jaunuomenės mėnesinis laikraštis. Nepriklausom. Lietuvoj metams — 1 dol. Adresas: Vilnius, Dambrovskio gt. 5—6. „J. Dr.", einąs IX metus, susilaukė su balandžio mėnesiu 100 nr. Redaguojamas sumaniai ir įdomiai. Jo reikšmė Lietuviui jaunuoliui Vilniuj — milžiniška. Karšta, mylinčia širdim linkime savo jaunesniajam broliui augti, bujoti ir vesti Vilniaus kraštą į auštančią laisvę.

Tadas Adamonis, BEDALIŲ AUŠRA. Istorinis romanas. Kaunas, 1933 m. 268 psl. Kaina 3 lt.

Negaliu jums pasakyti, kas tas Tadas Adomonis, tačiau jo „Bedalių Aušra" — romanas vykęs, sultingas, puikus baudžiavos paveikslas. Jei autorius būtų net ne romaną rašęs, o baudžiavos monografiją, sukilimus, būtų įdomu skaityti, o ką jau bekalbėti apie romaną, kurio Jonas Subatis toks šaunus bernas, kurio ir akys mėlynos blizgėjo apvalioj be raukšlių kaktoj, kuri baigėsi tamsiais antakiais, o iš po kepurės ar skrybėlės kairiam paausy juodavo garbiniuotų plaukų kuokštas. Bet tai nesvarbu. Svarbu tas nepaprastas Jono būdo taurumas, kuris ne sentimentalumu, o teise, rūstybe, vyriškumu, riteriškumu, švelnumu ir meile skaitytoją sužavi.

Aišku, jaunasis, dar nepažįstamas rašytojas neturėjo tikslo spręsti kokią nors psichologinę problemą, tam panaudojant baudžiavos foną, o siekė atvaizduoti baudžiavos laikus, o skaitytojui suintryguoti, sudominti sugalvojo fabulą, sukūrė veikėjų vaizdus, kurie išėjo tikrai ryškūs, įtikiną. Su fabula kiek blogiau: ji nėr labai intryguojanti, vieninga, nes autorių varžė tikrieji istorijos faktai, kurių jis negalėjo kraipyti, o fabulą prie jų taikinti. O ir laikotarpis — nuo pirmojo sukilimo ligi panaikinant baudživą — sutalpinti į vieną tomą — nelengva buvo.

Pats laikotarpis atvaizduotas labai spalvingai, gyvai ir ryškiai; gauni įspūdį, kad autorius visa matė, girdėjo, pergyveno. Ypač neužmirštamai skaudžiai atvaizduotas baudžiauninkų skurdas.

Pripratusiam mūsų skaitytojui į lyriką, šis romanas atrodo, kiek per sausas, nes tai tikrai epiškas romanas. Bet tuo jis ir yra įdomus, kad nesitenkinta išgyvenimų gvildenimu, o gausiai patiekta istorinės būties vaizdų, istorinių faktų, o tai reikalavo gal gilesnių ir sunkesnių studijų, kaip savęs analizavimas.

Tai rimta pastanga sukurti gerą istoirnį romaną, ir tokias pastangas kiekvienas lietuvis nepasveikinti negali. *J. Mikulevičius*

Vladas Andriukaitis, KRUVINA LAISVĖ. Romanas. Liet. Šaulių Sąjungos leidinys. Kaune, 1933 m. 254 psl. Kaina 3 lt.

Tai jau ketvirta to paties autoriaus knyga, tik baugu ar nebus ji iš visų prasčiausioji. Veikalui prisegtas romano vardas kiek pretenzingai skamba, kaip ir kitų mūsų romanų, kurie drąsiai galėtų apysakomis vadintis.

Veikalo tonas — demoralizuotos rusų kariuomenės suirutės, riaušės, revoliucijos vaizdai sudaro beveik visą veikalo turinį. Lietuvio, demobilizuoto rusų armijos karininko Jurgio Masaičio, tame revoliucijų sūkury nuotykiai labai blankūs, daug kur neįtikiną, o ir jo vidaus veidovos mažą dalelę praskleidžia. Masaitis — mums mįslė, menkos orijentacijos (kurių galų jis nusitrenkė į tą pietų Rusiją, į patį Chersoną?), menkos valios žmogynas, todėl ir mįslė, kad autorius panorėjo jį padaryti karžygiu, patrijotu, nes drįso veikalą pasiūlyi L. Š. S. išleisti, kuri, rodos, leidžia knygas ne biznio sumetimais, o patrijotizmui propaguoti. O gal biznio, nes ir kaina biznieriška — 3 lt. Gal tatai ir gera, nes tas pornografinis „romanas" nepateks į kaimą... deja, pateks, nes jis bus perskaitytas visos tautos, tarpininkaujant L. Š. S. būrių knygynams. Didelį absurdą L. Š. S. padarė šią knygą išleisdama.

J. Mikulevičius

Bronius Rasimavičius, BALTOS IR MĖLYNOS DAINOS. *„Suvalkiečio“* leidinys. Marijampolėje, 1933 m 48 psl. Kaina 1 lt. 20 ct.

Jaunas autorius mėgsta manierą (o tai nėra įsijautimas, kurį laikau esmingiausia poezijos žyme), mėgsta skaitytoją paerzinti erotika (ne grynas, o suinteresuotas grožis), vis dėlto rinkinėly daug grynos poezijos, estetinių išgyvenimų, o tai rodo, kad jaunojo poeto sieloj kūrybinis pradas gyvas ir veiklus.

„Ryto mišios“, 7 daina, „Išvaržyta tėviškė“, 9, 13 daina, 14-osios dainos pradžia, 9 daina — tikrai gražūs ir nuotaikingi kūrinėliai.

Autorius nebe reikalo padalijo eilėraščius metų laikams. Su metų laikų nuotaika kinta nuotaika ir eilėraščių.

Hubertus-Kraft Graf Strachwitz. DIDŽIŪNAS. Romanas. Sutrumpintai vertė P. Jankevičius. Redagavo V. L. Išleido Šv. Kazimiero dr-ja. Kaunas, 1934 m. 112 psl. Kaina nepažymėta.

Pradžioje knygos yra Vytauto Lapšio įžanga, kuri bene bus šio romano credo. Čia metamas žvilgsnis į šių laikų supagonėjusią visuomenę, kuri klaidžioja nusivylimo tyruose, kuriai gyvenimas paliko didelė našta, didelė sunkenybė, kuri bėga plačiuoju keliu į prapultį, nuolat persekiojama laukimo grįžti prie Kristaus. Vieni, pažadinti to šaukimo grįžta į Bažnyčią, o kiti — žūsta, gyvenimo pomėgiuose beieškodami laimės, bet jos nesuradę ir nusivylę.

Iš įžangos jau galima supranti kokius klausimus spręs šis romanas. Romano fabuloje yra mišrios šeimos tragedija. Grafienė — didelė bedievė ir savo demonišku lipšnumu valdo silpnavalį vyrą, kuris savo dvasioje ir tikinčios motinos įtakoje, jaučia šaukimą grįžti į tikrąjį kelią, bet jo silpnavališkumas neleidžia jam grįžti, nes labai pigiu jausmu jį žmona prikalba sekmadienį, pamaldų metu, vykti į medžioklę, kad tuo sukliudytų ne tik jam atlikti religinę pareigą, bet sutrukdytų ir visą eilę žmonių. Ir baigiasi tuo, kad grafienė, kurią visą gyvenimą, rodos, lydėjo laimė ir prabanga ir lieka tik džiaugtis gyvenimu, tačiau ji žūsta didžiausiam nusivylime. O grafas, vargų prispaustas, įsigilino į tikėjimo vertę, ir nors grėsė pavojus netekti titulo ir turtų, bet jo tai neatbaidė, ir jis grįžo į Katalikų Bažnyčią. Taip pat šitame romane krinta į akis pilnas pasiaukojimo Marytės paveikslas. Ji džiaugiasi, kad gali kentėti ir vargti už save ir už kitus. Tai tikra šventoji.

Romano trumpinimas vertime gal kiek patį dalyką ir padarė sausesnį, labiau iškėlė moralinius jo tikslus, kas skaitant krinta į akis, tačiau tas netrukdo pajusti tą nuotaiką širdyse besiblaškančių žmonių, atskilusių nuo Bažnyčios ir trokštančių vėl susijungti. *P.*

Redaktorius atsako:

Miss Helen J. Dombrau Montello, Mass. Mus džiugina, kad Jums „Ateitis“ taip patinka, kad ryžtatės Amerikoje gyventi mūsų dvasia. Mūsų dvasia — gyva, galinga ir ištverminga. Ji gaivina visą Lietuvos katalikiškąją moksleiviją, pasiekia, štai, net tolimąją Ameriką... Administracija praneša, kad Jums „At.“ kaštuoja 10 lt. Lietuvoj 1 doleris = 5 lt. 80 ct.

Kaziui Bradūnui. Suprantama, talentas papeikimų nebijo. Už naujus eilėraščius tariu dėku. Vieną iš jų dedu, kiti taip pat dėtini, tačiau pritrūkom vietos. Manau, sulauksim rudeniui naujų, dar meniškesnių ir tobulesnių.

Baliui Sereviičiui. Visi trys eilėraščiai — gražūs, ypač „Liūdnam uosiui“, jį įdėsim. Tačiau „praeitis kai prabyla, „Gerai“, „ir mylėjau Aukščiausis ką leido“ — visai nevaizdingi, skysti, be turinio posakiai, o „ir sūtemose varlės kurkia“ visai nenusako to jausmo, kuris mumyse kyla panašiais vakarais, be to, labai neestetiškas. Tokių nelygumų kaip galėdamas venk.

Visiems bendradarbiams nuoširdžiai linkiu puikių atostogų—džiaugsmo, poilsio, įkvėpimo, produktyvios ir vertingos kūrybos. Tikiuosi, su daugeliu pasimatysim Euch. Kongrese ir ekskursijoj į pajūrį. Ne sudie, mieli draugai, o ligi pasimatysim.

KONKURSAI

Vieną konkursą vasarai jau esame paskelbę. Belieka jums, skaitytojai, atvykti į Euch. Kongresą ir viskam gerai prisistebėti, o grįžus aprašyti, kaip paskelbta 5 „At.“ nr.

ŠTAI ANTRAS KONKURSAS:
iš kurių knygų paimtos šios ištraukos?

1. Kiekviename jo svarbesniame žygyje galima pastebėti karo dalykų, kultūros, mokslo pamėgimas. Čia ir paaiškėja, dėl ko jis iš vienos pusės gerbė kariškumą, ritierius, o iš kitos — mokslo vyrus; ir vienų ir kitų jo dvare netrūkdavo ir iš įvairių kraštų atsilankydavo.

2. Federalinėje sistemoje prasidėtų kantonų kultūrinis ir ekonominis lenktyniavimas ir per tai visos valstybės kūrybinės pastangos ir pastangų išdavos padidėtų. Lietuva atsidurtų daug žadančioje eroje ir vystytųsi į pavyzdingiausią Rytų Europos valstybę, kokia yra Vakaruose Šveicarija.

3. Šitokia padėtis reikalauja iš lietuvių tautos ne tiek materijalinės galybės, kiek išvidinės pilnatvės ir aiškaus nusimanymo apie kultūrinį savo paskyrimą. Tai tačiau pasiekiama su sąlyga, kad lietuvių tauta sujungtų savo civilizacijoje tautinės išraiškos individualumą su turinio visuotinumu.

4. Namiškiai laukė per trejus metus gerai išsilavinusio, pilnai pasirengusio promocijai, pelningai ir garbingai karjerai šaunaus teisių kandidato, o dabar pro duris įsilaužė nuotykių parblokštas ir slaptų ligų graužiamas nusidėjėlis...

Tėvas vietoje sustingo.

5. — Šimts žino, kas čia man darosi! Man darosi — antraip: visi rūpinasi manim vienu, o aš vis atbulas, kaip vėžys, ar sotus išlepintas kambarinis šuniukas: juo kviečia jį laktų, juo traukiasi jis nuo lakalo... Gyva bėda, kad tave šunes!

6. Jose buvo parodyta medžioklė— kaklą ištiesusi, pasišokėdama nėrė stirna, o ją vijosi trys šunes. Vienas skalikas jai buvo užbėgęs už akių ir kibo prie krūtinės, kitu du lėkė paskui.

7. Į tuos lieknus vilkai įvydavo briedžius, taurus ir kitus didesnius gyvulius, o kolei tie pamažėl grimsdavo į pelkės dugną, grobuonys draskydavo ir ėsdavo jų nugaras.

8. Atėjo diena, kada kalne prie kelio sužydo obelys... Jos iškilmingai ėjo keliu apačion, svyravo lyg vėliavos, ir negalėjau suprasti, kodėl jos negiedojo.

9. Aš priėjau prie barono, pasilenkiau prie jo, tarsi norėdamas ką šnibžtelti jam, ir kai buvau pakankamai arti jo, spjoviau jam į ausį. Jis pašoko kaip įgeltas ir lyg idijotas įsmeigė į mane akis.

10. Vis dėlto aš nenoriu vėl grįžti prie savo vidaus tragedijos. Dėl meilės iš viso aš, būdamas skeptikas gyvenimo ir visų jo reiškinių atžvilgiu, galiu ir apie ją pasakyti Saliamono lūpomis: *vanitas vanitatum...*

Ištraukų dedame 10: 1—4 iš mokslo veikalų, 5—7 iš originaliosios liet. beletristikos, o 8—10 iš verstinės beletristikos. Ištraukas parinkome tokias, kurios ypač charakteringos autoriams, ar tai savo stilium, ar tai mintimi. Nurodykite knygos vardą, autorių ir puslapį. Už geresniuosius atsakymus skirsime dovanų knygomis. *Siųskite atsakymus, nors pažintumėt kad ir vienui vieną knygą. Siųskit ligi rugsėjo mėn. 30 d.*

Prof. *Gebhard Fugel,* viršelio paveikslo autorius, gimė 1863 Oberklöckene. Jo kūryba charakteringa aštriu pastabumu, stipriu koloritu ir tikrai religine nuotaika. Žymiausi jo kūriniai — Kryžiaus Keliai Müncheno šv. Juozapo bažnyčioje, kur formų turtingumas ir puikus koloritas pasiekia aukščiausio laipsnio. Paveikslas „Jaunuoliai Emmause“ (žiūr. viršely) yra vienas jo naujesnių kūrinių, kuris savo nuotaika ir forma patenkina ir estetinius ir tikybinius žiūrėtojo jausmus.

Red. — *Jon. Mikulevičius.* Vyr., ats. red. ir leid. — *Pr. Dovydaitis*

Vyresnieji moksleiviai,

Jūs greitai paliksite mokyklos suolą ir stosite į aukštąsias mokyklas pasirengti pilnam inteligento gyvenimui. Kiekvienas inteligentas negali apsieiti be rimto ir plačiai kultūros klausimais rašančio žurnalo.

„ŽIDINYS" literatūros, mokslo, visuomenės ir akademiško gyvenimo mėnesinis iliustruotas žurnalas jau dešimti metai kaip yra plačiai ir su pamėgimu inteligentiškosios visuomenės skaitomas. Jisai skaitytinas ir kiekvienam prasilavinusiam, galvojančiam žmogui. O ypač moksleiviams, kurie turi didelio dėmesio kreipti į visapusišką lavinimąsi ir sielos turtinimą, turi sekti Lietuvos ir pasaulio kultūros gyvenimą, plėsti savo akiratį, padėti nusistoti savo pasaulėžiūrai.

Iš šiais 1934 m. „ŽIDINYS" savo skaitytojams duoda nemokamai **„GIMTOSIOS KALBOS"** laikraštį, kuris leidžiamas kas mėnuo (išskyrus vasaros atostogas) sąsiuviniais po 16 pusl. Šis laikraštis aiškina ir taiso šnekamosios ir raštų kalbos netaisyklingumus, ypač vartojamus mūsų inteligentų kalboje.

„ŽIDINIO" pr-tos kaina: met. 35 lt., pusm. 20 lt., pradžios mokyklų mokyt.: met. 30 lt., pusm., 15 lt., moksleiv. ir studentams: met. 25 lt., pusm. 15 lt. (išsirašant mokyklose ne mažiau kaip po 5 egz. — met. 20 lt., pusm. 10 lt.; galima išsimokėti ir dalimis).

Adr. „Židinys," Kaunas, Laisvės Al. 3.

Ar Jūs jau žinote,

kad visi bet kurių praėjusių metų „Ateities" n-riai tekaštuoja po 50 centų sąsiuvinis! Tik jubiliejiniai n-riai — 1925 m. ir reorg. konferencijai paminėti 1927 m. — po 1 lt.

Paskubėkit pasinaudoti tokia reta proga ir papildyti savo komplektus arba, kas jų neturi, ir visai naujai juos įsigyti. „Ateities" kai kurių n-rių yra net iš 1911 m.

Persiuntimui tereikia pridėti 10 ct. kiekvienam sąsiuviniui.

Užsakymus nemažesnei kaip 5 lt. sumai Adm-ja pasiunčia savo kaštu.

Kreipkitės, rašykit kuo greičiau į *„Ateities" Administraciją, Kaunas, Laisvės Al. 3* ir mielai Jums tuojau patarnaus.

„Gamtos Draugo" komplektų

1929—1933 metų yra nedaug. Juos galima įsigyti **„Ateities" admjoje,** Kaune, Laisvės Alėja 3, atsiunčiant už kiekvieną komplektą po 3 lt. ir persiuntimą kiekvieno kompl. — po 30 cent. Paskubėkit įsigyti.

Labai vertinga knyga

R. GERLINGO

BŪK VYRAS!

Lytiniai klausimai jaunuoliams ir suaugusiems. Vertė St. Činčius. Kaina Lt. 3,—

Norėdami būti skaistūs, sveiki ir stiprūs, būtinai turime šią knygą perskaityti, ir tai ne vieną kartą, bet kelis. Joje gvildenami klausimai, su kuriais susiduria kiekvienas jaunuolis ir kurie, mums rodos, yra paslaptingi. Dėl šių klausimų nepažinimo, ne vienas jaunuolis nueina klaidingais keliais, padarydamas sau per visą gyvenimą nepaitaisomą klaidą. Yra tai viena vertingiausių ir praktiškiausių knygų.

Taip pat išspausdinta

J. Kuzmickio redag.

VAIKŲ ŽAIDIMAI

Čia surinkta 128 įvairiausi žaidimai ir 45 fantų išpirkimo pavyzdžiai. Kaina tik 90 cent.

Žaidimai yra ne tik džiaugsmo valandėlės, bet jais dar laviname kūną, protą ir pastabumą. Taigi pasinaudokime jais.

Abidvi knygos gaunamos visuose knygynuose ir „Sakalo“ b–vėje Kaune, Putvinskio g. 14.

Sekite užjūrio lietuvių gyvenimą,

patys išsirašydami, arba paprašykite ten gyvenančių giminių, kad jums išrašytų vieną iš šių įdomių užsienio lietuvių leidžiamų laikraščių:

1. Amerikos Jungtinėse Valstybėse:
   a) dienraštį „DRAUGĄ“ adr. 2334 Oakley Ave, *Chicago, Ill.*
   b) savaitr. „GARSĄ“ adr. P. O. Box 421, *Wilkės Barre, Pa.*
   c) einantį dukart per savaitę „DARBININKĄ“, adr. 366. W. Broadway, *So. Boston, Mass.*
   d) studentų mėnesinį žurnalą „STUDENTŲ ŽODĮ“ Marianapolis College *Thompson, Conn.*
2. Brazilijoj:
   savaitraštį „LIETUVIS BRAZILIJOJ“, adr. rua Bandeirantes 92, *Sao Paulo,* Brazil.
3. Argentinoj ir Uragvajuj:
   savaitraštį „ŠVYTURĮ“, adr., Calle Herrera 287, *Buenos Aires.*

Šie laikraščiai teisingai ir plačiai informuoja apie visą Amerikos, Brazilijos ir Argentinos gyvenimą.

Visi „Ateities“ platintojai

turi nepamiršti, kad grįžus po vasaros atostogų reikia tuojau pranešti adm-jai po kiek egz. ir kieno vardu siuntinėti „Ateitį“ š. m. II pusmetį. Be to primename dar kartą šio pusmečio skaitytojams ir ypač platintojams, kurie dar nėra pilnai atsiskaitę už siuntinėjamą jų vardu žurnalą, kad jie dar prieš vasaros atostogų važiuojant, atsiteistų. Rodos, kiekvienas turėtų suprasti, kad jeigu žurnalą imi, tai už jį reikia ir sumokėti.

„Ateities“ adm-ja

Šio numerio kaina Lt. 1,75.